

HEMIS

Editori:
Asociația Culturală
HELIS

REVISTĂ DE CULTURĂ - ISSN 1584-5672 • ANUL III, nr. 1 (21), IANUARIE 2005 • Apare lunar la SLOBOZIA •

CRONICA VOIOASĂ

de Nicolae STAN

ÎMPĂRAT ȘI HANGIU

Venerabilul și „luminosul” Constantin Noica îl asemăna pe Mihai Eminescu, ca destin, cu Goethe. Filozoful român îl vedea ca întemeietori. În vreme ce Eminescu era „omul deplin al culturii românești”, Goethe era pentru germani fondatorul spiritului atavic german.

Mi-aș permite însă, dintr-o provincie mereu egală cu sine, „liniștită” prin asta, producătoare de iucidități critice fatale, să propun o altă apropiere, cred eu mai naturală și mai profundă: aceea între Mihai Eminescu și Friedrich Nietzsche.

Biografia le este suprapusă, comună, o biografie la marginea verosimilului, strălucitoare în singurătatea genialității ei. Stranii coincidențe, aproape mistice.

Poetul român se naște la 15 IANUARIE 1850, atunci când familia Nietzsche - fără tală, mort în 1849 - se muta de la Pöcken la Naumburg, copilul Nietzsche având 6 ani; se nascuse la 15 OCTOMBRIE 1848.

Anii copilăriei sunt, ca oriunde și pentru oicine, auri, luminoși, calzi. Numai că ei se desfășoară în spații absolut diferite: pe de o parte, un finut românesc aflat la începuturile lui culturale, pe de altă parte, un spațiu german în care luminașera deja, intens, Goethe, Kant, Schopenhauer. Așa că e greu de făcut o comparație între mediul paideic românesc și cel german. Pentru genii, însă, totul este permis, barierele de orice fel cad, iar spiritul lor se încarcă de o lumină revelată, captată natural, generoasă, dar retuzată de contemporani.

Prima înțerețe le îndreptă pașii avântați, încrezători, romantici și singuratici, către două facultăți, pentru fiecare: Eminescu, într-un salt incredibil din folclorul Moldovă, se înscrie, la 19 ani, în 1869, la Facultatea de filozofie din Viena, unde audiază cursuri despre titani abia cunoscuți astăzi pentru copiii noștri: Kant, Spinoza, Leibniz, vechii greci. În replică (de fapt, în oglindă!) Friedrich Nietzsche, la 20 de ani, în 1864, urmează Universitatea din Bonn, audind cursuri de filosofie, filologie și teologie. Apoi, la 22 de ani, Eminescu pleacă la Facultatea de Filosofie din Berlin, pe care o urmează și în 1873, și pentru care Maioreșcu îi oferise o bursă în vederea susținerii doctoratului. La 21 de ani, „filozoful-dinamită” schimbă și el facultatea de la Bonn cu cea de la Leipzig.

Aceștia au fost anii achizițiilor culturale extinse, enciclopedice, care n-au avut în vedere în mod direct obținerea unor specializări în vederea socializării, ci setea lor de cultură, îndeosebi filosofică; era expresia unui instinct natural, unei nevoi organice total asociate

și antipragmatică. Cauzalitatea mecanică, nedreaptă, insalubră a socialului îi deprimă pe amândoi, îi determină să se retragă, treptat, în carapacea solitudinii tot mai mari, mai abisale, de unde, din interiorul ei fosforescent, arzător, vor oferi lumii ce tocmai îi refuzase capodopere incomensurabile, profetii paroxistice și cutremurătoare, un stil curat, pur, ce nu mai sunase vreodată nici în București și nici în Berlin, cu împrejurimile lor, de-a pururi.

Comun acestei perioade le este, într-un mod evident, cu o anumită violență, pasiunea pentru un filosof care s-a stins în 1860, așadar cu care au fost contemporani: Schopenhauer. La Eminescu, această pasiune va dura toată scurta lui viață și-i va colora opera cu o rezistență virilă, plină de forță, în fața durerii izvorâte din esența vieții. Pentru Nietzsche, „filozoful-pesimist” a fost un adevărat idol - în vremea în care avea, încă, idoli! -, și deși spre final mărturisește îndepărtarea de „educatorul” său, în noua sa filosofie se va regăsi, ascuns, dar mereu prezent acel final tragic al existenței, acea mărje iregulară a vieții care te face să dansezi pe muchia clipei divizate în expresie a eternității și, totodată, fațeta a eternității reîntoarse, circulare.

Dar Leviathanul social, monstrul hulpav al comunității sunt mereu la pândă: vor să mestece, să zdrobească, să dresese tot ce mișcă altfel decât cadența impusă.

După studiile neterminate, Eminescu se întoarce în 1874 în țară, la 24 de ani, ocupă postul de bibliotecar la Biblioteca Centrală, trece peste avaturile acuzelor aduse de Petru (cu privire la „sustragune din avutul instituției”), este numit în 1875 inspector de teren în învățământ, iar în 1876 este destituit din funcția de inspector.

Tot astfel, Nietzsche este numit, la 25 de ani, profesor titular al catedrei de limba și literatura greacă și de filosofie clasică de la Universitatea din Basel. Iar în (aceiași!) 1876 își ia concediu de boală pe un an de zile, practic renunță la învățământul instituționalizat din cauza sensibilității lui aparte.

Perioada cea mai fecundă în ordinea artistico-filosofică este aceea de peste vârsta de 30 de ani, Eminescu până la 33 de ani este activ-creativ și își atinge culmea sa poetică, pentru că până la 39 de ani să se manifeste cu intermitențe, ca poet și publicist; Nietzsche își scrie febril opera de la 30 până la 34 de ani, după care urmează o perioadă vegetativă de 11 ani, din 1889 până în 1900. În fine, anul 1883 este unul care încununează viața și opera amândurora: apare „Lucașfăru”, diamantul eminescian, din care citez: „Trăind în cercul vostru strămi! Norocul vă petrece”; apare „Așa grăit-a Zarathustra”, vârful stilisticii germane, din care citez: „<<De ce atât de dur!>> i-a spus odată cărbunele de bucătărie diamantul <<oare nu suntem rude apropiate?>>”

Restul este tragedie, în spiritul operei lor; în 1883, la 33 de ani, Eminescu este înfrânt de caracatița politico-socială și este declarat alienat mintal, pentru ca același lucru să se întâmple cu Nietzsche în 1889, la începutul anului, într-o piață din Torino. Acești ani ai alienării lor sunt plini de tragism pentru spirit și pentru ideea de cultură în general. Sunt conștienți că pot extinde și asupra „căderii” lui Eminescu frumoasele cuvinte ale lui Georges Bataille despre momentul „căderii” lui Nietzsche: „Acest eveniment trebuie comemorat ca o tragedie”.

Conservatdri, iubind modelele vechi, disprețuind

filistinismul contemporanilor și profetind lumi noi, enigmatice și eterne, cele două genii ne tutează pe toți, din singurătatea lor inaccesibilă: regi și președinți, contestatari și cerșetori.

Dar lumea cea reală unde este ea în această poveste a vieții celor doi emitiți? Unde sunt politicienii cei trufași ai vremurilor lor, unde larva zornăitoare a zvonisticii semidocte, unde ambițiile și reaua-credință a „oamenilor de bine” ai cetății care rod, cu sânge și maldăvie, la rădăcina vieții, unde sunt emulii cei lipsiți de măsură? Toți aceștia sunt fum, praf și pulbere, deșertăciune a deșertăciunilor... Toți aceștia - și încă mulți alții - sunt lumea atât de reală încât ea devine stranie. Lumea care i-a hăituii neîncetat este, cum spune Hebbel, un hangiu pragmatic, rosu în obraji, mulțumit seara de hanul lui sau de cărciuma lui, mă rog; numărându-și banii, croindu-și planul „din cutia și pahara”, de pildă să intre în Parlament sau cel puțin să conducă un județ, o regiune, un land, acolo, un hangiu cu bune rețete, cu binemeritate dorbite de burtă, cu frigărui sau cămăciori irăgezindu, un hangiu care nu vorbește - i se pare nenatural pentru el - ci doar dă din mâini, puternic, decisiv, punând în mișcare instrumentele sociale, răzând imberb și fericit.

Ei bine, fesătura maculată a lumii se concentrează în făptura plină de carne a acestui hangiu.

Dar acest hangiu plin de succes are o problemă. Iar problema lui este următoarea: în du-te vino-ul intrării și ieșirii mușterilor în și din hanul (cărciuma) lui, el, hangiu, nu-și dă seama că l-a vizitat împăratul decât după ce acesta a plecat.

Și încă un lucru uimitor, revenind la cei doi împărați: nu cunosc anul morții lor. **Nevermore!**

BALADA CU ADEVĂRUL SINGUREI STATORNICII PRINTRE TOATE CELE TRECĂTOARE

Când sanctuarul cel mai luminos
Se stinge nicidecum din întâmplare;
Când răul se înveșmântă până jos
În aur, purpură și sărbătoare;
Când a pierdută pâinea în furtună
Și băntuie, și năruie, și tună
În loc să ne audă Dumnezeu,
Oricât de vechi sau nou ni-i legământul,
Tu recunoaște-ntăi în crezul tău,
Că totul trece, mai rămâne vântul...

Când paradisul fi-e-n încărcat de crini
Cu arome-n candelabre statuare,
Imaginând o diademă din
Compașiune, zămbet, alinare;
Când ieri și azi și mâine-ți cântă-n strună,
Pe rând, ori logodite împreună,
Când ai orgoliu-acerb și nătăflet
De-a stăpâni cu ghearele pământul,
O clipă de trezie-ngăduie-ți,
Că totul trece, mai rămâne vântul...

Când zbor și rațiune te proclamă,
Triumf, expansiune, „acaparare”;
Când pașii tăi din rană în balsam
Și din balsam în rani tentaculare
Oricâte-adânci înfrângerii încunună,
O cupă-a biruinței de răzbună;
Când sălțeci de secunde pe minut
Îți decretezi și-ți pavoazezi avântul
Ulți marea lecție din absolut,
Că totul trece, mai rămâne vântul...

Când ceasul bucuriei tale sună,
Trezește-te mai bine din minciună,
O dată și-ncă-o dată îngropat
Și caută-ți printre greșeli cuvântul,
Pe singuru-nțelept cu-adevărat,
Că totul trece, mai rămâne vântul...

Serban CODRIN

Din cuprins:

- Dan ELIAS - Critica rațiunii geografice pag.3
- Ștefan MIHALCEA - Poezie pag.9
- Alexandru BULEANDRĂ - Vasile Alecsandri și cazul „Miorița” pag.12-13
- Dorina SANDU - Dr. Ștefan IONESCU-CĂLINEȘTI pag. 16
- Ștefan GRIGORESCU - Județul Ialomița la mijlocul secolului al XIX-lea pag. 20
- Emil STRĂINU - HITLER, HÖRBIGER ȘI DOCTRINA GLACIAȚIEI UNIVERSALE pag. 21-22
- Grigore Spermezan - AMERICA la ea acasă pag. 24

Eminescianismul

Prof. Anghel Papacioc

Titu Maiorescu, întemeietor al criticii literare românești, marca în acest proces și definirea celei mai mari personalități a literaturii române, Mihai Eminescu, statornicind eminescianismul ca pe o configurație fundamentală a literaturii române și nu numai a literaturii, ci chiar a culturii românești.

Studiul în care Titu Maiorescu se ocupă de datele importante ale personalității lui Eminescu este „Eminescu și poeziile lui”, studiu în care fixează ca aspect definitoriu al personalității poetului crearea unui mit Eminescu, mit care în parte a falsificat personalitatea reală a omului. Eminescu și care trebuie reconstituită în dimensiunile sale reale.

George Călinescu remarca osmoza dintre viața și opera poetului: „Viața lui se confundă cu opera, Eminescu n-are altă biografie. Un Eminescu depășind vârsta pe care a trăit-o ar fi ca un poem prolix. Însăși nebunia pare o operă de protest.”

Moartea lui în plină tinerețe, chipul steiar îngeresc cu o mare putere de seducție, iubirea pasională pentru Veronica Mică și deznodământul tragic al vieții, aureolată de nebunie asemenea lui Hölderlin fac din Eminescu un personaj simbolic, de excepție, și de o „clasicitate” romantică.

Maiorescu, personalitate de destin pentru Eminescu, asemenea filozofului german Schopenhauer, l-a cunoscut direct pe Eminescu, de aceea mărturisirile lui au valoare de document dar și mitizatoare.

„Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu este o așa de covârșitoare inteligență, ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-și întâmpină vreodată nu-i mai scapă (nici chiar în epoca alienației declarate), încât lumea în care trăia el după firea lui și fără nici o sîc era aproape exclusiv lumea ideilor generale...”

Dar tot ce era caz individual, convenție, avere, rang îi erau indiferente.

Astfel ar trebui să înțelegem indiferența lui Eminescu pentru titlul de doctor sau pentru orice premiu academic, „mizeria materială” a lui Eminescu trebuie

înțeleasă ca o legendă, dacă nu o eroare de rea credință.

Nebunia are cauze ereditare, viața poetului subliniază tara ereditară, îi grăbește declanșarea, viață neregulată, folosirea narcoticelor și excitantelor, abuzul de tutun și de cafea, nopți dedicate scrierii și citirii, zile fără mâncare, băuturi fără alegere și fără măsură.

Netericirea poetului este una ideatică, schopenhauriană, eterică, care lua chipul unei melancolii senine, a unei amărăciuni estetice, nu una personală.

Titu Maiorescu mărturisește despre prezența fizică a lui Eminescu: „Venea în mijlocul nostru cu naivitatea sa de copil („simplicitatea sa încântătoare ce o avea în toate raporturile sale omenești”), care îi câștigase de mult inima tuturor, și ne aducea ultima poezie ce o făcuse, o refăcuse, o rafinase, căutând mereu o formă mai perfectă, o cetea parcă ar fi fost o lucrare străină de el” (studiul citat)

„Eminescu nu s-a gândit să-și publice poeziile niciodată (după cum mărturisește același Titu Maiorescu), încât trebuia să-l ia manuscrisul din mână pentru a-l da Convorbirilor literare. Poetul se mulțumea cu emoția estetică a unui mic cerc de amici.”

Eminescu este geniul românesc care înalță la vârf datele fundamentale ale existenței românești poetice, mitologice, filozofice, etnice, lingvistice.

Eminescu dă expresie românității ramificată în răuri, adunându-le în fluviul tuteilor al spiritualității noastre, numit Eminescu, Dunăre a spiritului românesc, determinând substanța genilor care vin după el.

Răsucire Möbius, Eminescu ajunge să capteze în universul lui mirific toată respirația spirituală românească închizându-ne în universul său ca într-un spațiu tridimensional.

Cultura sa uluitoare, în unele aspecte deja legendară, de o selectivitate care-i subliniază personalitatea de excepție, dar în același timp încorporată, în același timp o cultură de o anvergură amețitoare.

Dacă am exemplifica receptarea miticului din basmul românesc, remarcăm faptul că Eminescu este atras de basme cu substrat romantic în care ori apare figura Zburătorului ca în Călin (File din poveste) sau a Zmeului, ca înțită cosmică ce solicită iubirea unei

muitoare în basmul cules de Kunisch, basm atipic în folclorul românesc, și care va duce pe cărări mirifice la Luceafăr.

George Călinescu sublinia: „În folclorul lui Eminescu e o complexă imbinare de mitologie populară și filozofie a nimicului (Istoria literaturii române, 1982, București, pag.478).

Folclorul are o înrăurire covârșitoare asupra lui Eminescu, dar el este în structura ființei lui („Cea mai mare însușire a lui Eminescu este de a face poezii populare.” - idem „În stil folcloric, poetul a scris adevărate capodopere, Mai am un singur dor e Miorța lui.” - ibidem)

Eminescu, poetul cu cei mai tulburători lirism din poezia românească remarcă de la început capodopara lirică a folclorului românesc - doina - de la care ia lirismul și melancolia (jalea și dorul, substanța psihoetică a neamului nostru).

Eminescianismul trebuie înțeles ca replică a creației de după el, ca o raportare la un centru, la o axă a creației românești, dar și ca o sinteză a fondului creativ românesc de până la el.

În același timp eminescianismul - element cultural categorial, trebuie înțeles și în anvergura sa universală. „Eminescu e un poet universal, dar ca oricare altul, nu izolat. Luceafărul e tipicul geniu al romanticilor lui Klinger sau al lui Lavater, zeu uman, rege al lumii. Geniile sunt solitare, neliniștite, Faust, Torquato Tasso, Childe Harold, Jocelyn îi sunt tovarăși. Ei nu pot sta în spațiul nostru strâmt, de unde vastitatea cadrului romantic în întindere (priveliștea exotica, primitivă) și în înălțime (câmpul uranic). George Călinescu - Istoria...”

Mărcile eminescianismului pot fi: respectul pentru limba română; relația cu istoria și sentimentul tradiției, patriotismul, originalitatea, romantismul ca substanță a depășirii de sine, irismul inegabil, bogăția semnificației filozofice, sonul unic - muzicalitatea, forța verbului, implicația culturală fără precedent, sensibilitatea, eticismul nedidactic și mai ales modernitatea anunțând astfel spiritul poeziei noi a secolului al XX-lea - simbolismul.

Poezia lui Eminescu nu îmbătrânește, ca de altfel marea poezie, ea devine nu doar un caz particular de poezie, ci un prototip, o pâine a lirismului românesc.

CALENDAR CULTURAL JALOMITEN

- IANUARIE -

1. CIUTACU, Gheorghe - colecționar, s-a născut la 2 ianuarie 1945 în satul Colița, comuna Cocora
2. STAN, Nicolae - prozator, eseist, s-a născut la 2 ianuarie 1953 în comuna Balacu
3. I.P.S. MIHAIȚĂ NIFON - Episcop al Sloboziei și Călărașilor, Arhiepiscop al Târgoviștei, s-a născut la 5 ianuarie 1944 în comuna Crețești-Vidra, județul Giurgiu
4. PĂTRU, George - artist plastic, s-a născut la 6 ianuarie 1946, satul Ionești, județul Brăila
5. PETCU, George - poet, s-a născut la 13 ianuarie 1917 în comuna Grindu
6. CONSTANTINESCU, (Dincă) Elena - învățătoare, autoare de manuale, s-a născut la 14 ianuarie 1925 în comuna Grindu
7. POPESCU Dumitru - pictor scenograf, s-a născut la 15 ianuarie 1941 în comuna Cosâmbesti
8. ZECĂ, Constantin - ofițer superior, s-a născut la 15 ianuarie 1949 în comuna Revița
9. DUMITRESCU-CICO, Emil - amical, s-a născut la 17 ianuarie 1935 în Urziceni
10. GĂZDARU, Dumitru (Dimitrie) - critic literar, editor, s-a născut la 18 ianuarie 1895 în comuna Grivița
11. CONSTANTIN, Marin - poet, realizator de emisiuni radiofonice, s-a născut la 19 ianuarie 1952 în Fierbinți-Târg
12. PAROTĂ, Maria - arustă lirică, s-a născut la 28 ianuarie 1924 în Urziceni

Genacul Andrei Mureșanu al Casei de Cultură din Vișeu de Sus, Maramureș, organizează concursul literar **AD VISUM - 2005** cu secțiunile:

1. volum de proză - 200 euro;
 2. volum de poezie - 200 euro;
- Se vor trimite câte 2 exemplare din volume tipărite după mai 2004.
3. concurs de haiku - 100 euro.

Poezii vor trimite câte 3 haiku-uri, scrise în forma clasică. Înscrierea se va face pe o fișă A4 care va cuprinde un C.V.: nume, vârstă, studii, adresă, telefon și cele 3 haiku-uri.

Se acordă un singur premiu la fiecare secțiune!

Termenul limită de trimitere a materialelor este de **15 martie 2005** pe adresa: Marian Nicolae Tomi, str.22 Decembrie, bl.T17, sc.B, ap.40/ 435700 Vișeu de Sus, Jud. Maramureș.

Premiile se vor înmâna în cadrul Festivalului **Armonii de primăvară** din luna mai 2005.

Desen de Vasile PANA*

Dan ELIAS

**CRITICA
RAȚIUNII
'
GEOGRAFICE**

Împachetam hașis în Filipine
sportiv cu praf de greieri și rășini
de umbre delirante și virgine
sub pipălele arginte de smochini.

Și mă opream în golfuri cristaline
cu-adâncul carnivorilor rechini
să-mi spăl din ochi privirile de tine,
dar se-ntorceau cu tine și mai plini.

E inutil exilul în jungle filipine,
pe-nvolburate niluri sau rece prin alpini;
exotice liane sub care dorm ruine
îmbrățișate-n miere argintă de smochini.

Aici se dau ospete de viscol orbitor,
ciopliind în bronzul albelor banchize
subțiri coloane pentru bolți și frize
văzduhului pe noi prăvălitor.

Ori, palmele-mi spre vârfuri nemișcate
își fac din sloiuri cuiuburi de pâune
oricând pregătite să te-adune
din iadul de zăpezi aristocrate.

Și ning viclean poiare stropitori
cu tine parcă, până la-nnoșire
de ceruri prea stărnite să-ți deșire
urzeliile atâtor țesători.

Adorm strivind cu pleoapele, cristale
din solzi de Aurora Boreale.

Covoare de nisip, bățute rar
de beduini în alb și de cămile
spre oazele ce-și rumenesc fertile
fântânile cu roți de chihlimbar.

Noaptea e ger și luna e persană,
concentrică-n noroaie arginții.

Sunt ploaia care pătrunde binecuvântat
în imperiul unaș al rădăcinilor,
Sunt clorofila explodând pretutindeni în frunzele umede,
Sunt dragostea cibernetică
Și moartea nebuniei Orientului Mijlociu,
Sunt victima perpetuă,
Rănitul,
Torturatul,
Ucisul,
Cel care pentru tine își târăște sufletul
Prin noroaiele fetide ale istoriei.

27.05.2004

Din livada mea pomesc izvoarele timpului
Înmiresmând fărăna și oasele celor care au fost
Și au scris istoria,
Mă așez în genunchi ca să citesc existențele altora și
Cu bună știință repet,
Repetăm vreau să spun greșelile lor,
Nebunia ciclică care câteodată ne urcă
Sau ne aruncă sub pătura indiferentă a țărâni.

pe unde umbră ai putea să fii;
de-aceea m-a adus o caravană.

Beau vin de palmieri și de curmale
și mă visez în piei de leopardzi,
pândindu-te vremelnică să arzi
pe cămurile-mi încă minerale.

Torrente de nisip și chihlimbar
m-au viscolit la Poarta lui Iștar.

Pulsează rar în miezuri moi de stâncă
un mecanism de foșnete secret,
să tipărească frunze în Tibet
sub tălpile-mi nechibzuite încă.

Timpul depune icre pe pietre violete
și orele se-ntind precum cimpoaie
gata să-ți cânte marșuri dintr-o ploaie
căzută niciodată în Tibet.

E-așa pustiu că mă aud murind
de-a sângele prin tine interpret;
cu elefanți și iotuş. În Tibet,
un mecanism de foșnet să-ți aprind.

E tub de orgă iuntrea, și-mi deschide
pe Amazon în sus, peste cascade
ce-și risipesc în urlete iscoade,
ochiuri de apă-adânce și fluide.

Sunt orb și n-am decât o hartă
din trupul ei întins sub Ursa Mare,
o vâslă frântă și în buzunare
doar cheia ruginită de la poartă.

Astăzi de-ajung, sau poate mâine,
purtat de Iguane, târât de Jaguari,
o să-i cioplesc cu scule de dogari
o mie de biserici din arborii de pâine.

Tot cântă anecdote cu voce-aproape spartă:
„Întoarce-te, căci nu e nici o-poartă”.

Cu șerpi de spumă-abia ropotitori
se primenesc pe fâmurii magelane
fantomele acelor galioane
în purpuri migdalate și comori.

Suite-n șel de alge translucide,
chiar sepiile-nlântuind bizare

prințese de-abanos și scorțiscare,
cu săni răniți în sîrăcuri de stafide.

Să-adormi adânc și-n sticle mici, rotunde,
te-nchid cu smoală și cu dopuri tari
ca să plutești pe drumuri de corsari
și setea lor, cândva, să te desfundă.

Miroase-a rodii valul și-a piper.
La curtea cu delfini și scoici, curtenii
beau rom, fumează mirodenii,
de când s-a dezlipit un coț de cer.

Leg străns, cu noduri, ramuri de santal
acolo în Benares sub pagode,
să mă feresc de nopți minipode
cu focul lor duos și ilegal.

Iau lecții de tăceri și umilinta
îmi umple trupul proaspăt zugrăvit
în galben, de parcă-s nesfârșit
și-nvăț doar să contempriu suferința.

În heleșteu cu glazuri de pești,
raci bionzi își lacrimă baiade
când iasomii rostesc upanishade
pe malurile unde nu mai ești.

Tot timpul am la mine, în neant,
gata de schimb cu Corp de Diamant.

Cum credeți că mi-ar sta cu plete
de forma unor minarete
sub care vin să se închine
lăptoase nopți în submanne?

Sau de-aș purta pe piept dantele
din triforiul unor stele
în zori de opiu stinse-n pipe?
Cine-ar mai vrea să mă risipe?

Să port papuci din curcubeie
mai mătăsoși ca o femeie
cu ochii săvârșind dezastre;
cum mi-ar veni cu oase-albastre?

Abia foșnesc afară crinolone;
o trambiță s-a poleit cu mine.

Florin M. CIOCEA

Vara însinguraților
Și munții cu inima dezgolită
Care-i ascunde în pădurile lor până când
Frigul toamnei îi debarcă mai ferociți
Din corabia uriașă a frunzelor moarte.

01.06.2004

Decembrie;
Spiritul Crăciunului, ca un abur roz
împregnează clădirile
Și arborii
Și cerul.

Iar oamenii înotând dezarticulat
Prin această atmosferă imponderabilă
Învăță de la fulgii de nea
Filozofia tăcerii,
Apoi... uită.
Chiar dacă simt că timpul nu există,
Camea îmbătrânind,
Irevocabil ne reamintește
Că ceva noiv curge prin celulele noastre
Ca un fluviu suspendat între două-extreme.

11.12.2003

iată vara!
Locomotiva impetuoasă alergând pe umerii noștri
Și care
Sufliând peste câmpii
Rumenaște bobul de grâu
Și fructele în livezi.

06.06.2004

iată vara!
Ploile calde picurându-ne în suflet
Veninul dulce al cerului albastru,

Violeta BASA

„Merii în floare”

eseu despre structura poeziei
lui Șerban Codrin

(urmăre din nr. 12/20)

Alte concepte estetice esențiale în tanka și haiku sunt sabi, yugen, aware, ryuko și opusul său, fueki.

Sabi are semnificația de tristețe metafizică provocată de declinul existenței, al toamnei, al curgerii inexorabile a timpului, a singurătății totale, universale. În **Poezia lirică japoneză, valori estetice** Florin Vasiliu și Violeta Basta selectează un text „clasic” al maestrului român. (15)

De azi pe mâine
trecem prin întâmplarea
de-a îmbătrâni -
al cincilea anotimp
fără altă speranță

În secvența De dragul poemului tanka găsim un pentastih, unde, alături de sabi, se interferează conceptele ryuko (efemer) și fueki (etern), într-o împletire rară.

Nimeni și nimic
n-a mai rămas din satul
în paragină -
numai crăpăturile
goale între galaxii

Wabi este, simultan, concept estetic și stare sufletească, de „recunoaștere neașteptată a esenței lucrurilor foarte obișnuite, mai ales când tristețea viitorului ne-a domolit temporar zbaterea”.

Privesc o frunză
printre crengile goale
până primele
picături lovesc luna
în totală tăcere

Conceptul yugen are conotații complexe și echivalează cu accepțiunea occidentală de sublim, dar cu profunzimi zen buddhiste, de un pesimism senin și atotaceptat.

Doarme bătrânul
paznic de far cu barba
arsă de vânturi -
până în zori visează
fără mânie marea.

Noaptea prea lungă
pentru a nu medita
la foarte puțin -
oceanul în furtună
numit o viață de om

Cred că ne lipsește deocamdată o anumită distanțare pentru a analiza în adâncime **Grădina Zen**, secvență tanka alcătuită din 365 de pentastihuri, la care se adaugă două hanka, prolog și epilog.

Marele poem a fost scris pe parcursul a 365 de zile, ilustrând o idee esențială: „În aparența ei despuiere, grădina zen conține potențial toate anotimpurile anului, toate peisajele lumii, toate nuanțele sufletului”. (14)

Șerban Codrin nu a dorit să își dezvăluie nici un detaliu, decât atât: „Scriind, nu am vrut nimic. Citește, recitește și convinge-te că poemul iace de la sine”. Este, să spun așa, un altfel de comentariu. Maeștrii grădinari zen au construit grădini de nisip și stânci, precum grădina filozofală de la Templul Ryoan-ji din Kyoto. I-a fost dat unui poet din cu totul altă parte a planetei să construiască o altfel de grădină din golurile dintre cuvinte, din sugestia și tăceri, din simboluri și paradoxuri, din umbră și lumini.

Dincolo de religie sau filozofie, gândirea zen buddhistă chineză și japoneză, indiferent de școală și metode, a descoperit adâncimea infinitului spirituală a clipei de acum. Poetul reține pentru memorie 365 de clipe iluminate. Un calendar al câtorva dintre merile sârbători tradiționale românești, nipone și internaționale, diferite consemnări ale unor evenimente simbolice și împărțirea în 12 zodii structurează exterior poemul: este un dialog inițiat între Maestru și discipolul/discipolii săi, călătorind prin grandioasa grădină zen a universului/lumii și reținând, pentru fiecare zi, clipe.

La o lectură reluată mereu și mereu, atentă, ne dăm seama că simbolul maestrului inițiat este omniprezent, i se dă din când în când numele, ca într-o transmisie. În ordine, maestru este Buddha, Moise, Iisus, Sfântul Gheorghe, Immanuel Kant, Socrate, Lao Zi, Salgyn, Sfântul Ilie, Confucius, Shiki, Sfânta Maria, Matsuo Basho, Moș Nicolae frânarul, Moș Crăciun, cu aluzii la diferite date esențiale din viața ori legenda acestora. Alteori, maestrul este consemnat în textul poemelor, direct sau aluziv, Bach, Bruckner, Brahms, Grieg, Terenyi sau iluștri contemporani, Lady Dy, Maica Tereza a sâracilor. Mai departe, maeștri par a fi vânzătoarea de flori, ghicitoareasa, lăutarul, prietenul, navetistul, pianista, vecina, pictorul, prezicătorul, hoțul, iubita, soția, vânzătoarea de cărți, copilul. Astfel i se compune Maestrului un portret multiplu, din diferite perspective, poemul în ansamblul său devenind o carte de inițiere.

În toată iermin, maestrul își îndrumă discipolul în semnele viitorului, oferind învățături paradoxale:

Mari povămișuri
și vâgăuni de gheață
stărtacă țărnuț -
maestrul îmi arată
mugurii unui smochin

Pentru maestru, orice este posibil din punct de vedere spiritual, experiența sa fiind rodul meditației în solitudine.

Singur prin ceață
fără sfârșit am scrutat
invizibilul -
spune maestrul bătrân

lovind c-un deget luna
Maestrul este capabil să construiască un profil spiritual până acolo încât întinde o mână și ni-l face vizibil:

Din câteva crengi
de arțar potrivite
de întâmplare -
maestrul îmi arată
conturul poetului

În următorul tanka, maestrul este o salcie desfrunzită, simbol al inițiatului zen distanțat de extreme, urmându-și calea, indiferent de obstacole, fără să accepte influențele exterioare asupra interiorului unic al gândirii sale.

Nici desfrunzini
nu se împotrivesc
nici înghețului -
în rău se oglindește
bătrânul meu maestru

Într-un pentastih uimitor, nimeni devine maestru al solitudinii:

Numai viforul
învie pustietăți
și linii moarte -
de-o viață-aștept pe nimeni

În halta fără trenuri
în luna aprilie, un paradox al apei:

Până acasă
vă aduc în găteată
luna proaspătă -
umpleți-vă câniile
și sorbiți-o cu sete

Extrase din context, aceste poeme ar alcătui o secvență a lunii în 12 imagini. Despre înalta lor spiritualitate ne dăm seama în ceea ce urmează, de fapt, luna nu există:

Când mă întreabă
soția-ngrijorată
De ce nu adormi? -

o noapte fără lună
îmi luminează geamul
Încă un poem profund prin arta sugestiei dedicat soției, un simbol feminin, poate al maestrului, cum s-a văzut.

Ori de câte ori
discutam despre viața
răbdată în doi -
soția-mbrățișează
vaza cu flori și tace

Portretul iubitei parcurge, de asemenea, 12 zodii. Este un alt posibil maestru:

La ureche porți
o splendoare de perla

ori picătura
de apă cu meșteșug
slefuită în viscol
Alădată, iubita așteaptă în zadar. Dar de ce este îmbrăcată în palton negru? Nici o întrebare nu este retorică atâta vreme cât nimic nu este întâmplător în viață și poezie:
Paltonul negru
și lung până la tocuri
nu se clintește -
apoi se îndepărtează
fără-a privi îndărăt

Iubitei i s-ar putea aicături o secvență din câteva zeci de poeme. Inițierea prin dragoste este o altă cale, la fel de profundă ca asceza, renunțarea, compasiunea. Este următorul pentastih un poem de dragoste? Ce simbolizează acele de pin unite în același început? Legătura între discipol și maestru, între frate și soră, între îndrăgostiți?

Acele de pin
de la mijire până
la scuturare -
câte două alături
în viață și moarte
Greu de răspuns. Poem de dragoste de o sugestie totală sau nu, cele 31 de silabe ascund o enigmă.

Grădina zen reflectă în golurile ei anotimpurile în abia perceptibile deveniri și transformări. Iată o clipă dintr-o toamnă fără cerșetori, iluminată în alb de abundența florală a unui colț de stradă.

De răul ploii
s-au topit cerșetorii
prin adăposturi -
răbdă în alb la colțul
străzii crizantemele
Alte flori, ale primăverii:
Hoțul n-ajunge
pe luriș la fereastra
întrodusă -
se răzgândește-n gardul
înfiorat de liliac
Florile verii:

Mijesc în floare
macii din putregaiuri
și scorburi goale -
de ard într-anume fel
sălciiile pe ape
Încă o dată, florile toamnei:

De Sfântul Mihai
cumperi o crizantemă
în loc de trei pâini -
umana fericire
de-a uita prețul foamei

Cele patru elemente ale existenței din filozofia anticității orientale/occidentale merită o aplecare specială, răbdătoare, pentru că poetul ni le revelează constant, cu familiaritate și puritate.

Aerul (vântul, cerul, norii, poetica zborului și a aripilor):
Tu ești acviva
cu-aripele în forma
rapacității
mândre și sfidătoare -
extazul de a zbura
Apa (râul, fluviul, ploile, marea, oceanul, apa maternă, băuturile și licorile magice):

Schimb cu salcia
și râul în trecere
câteva păreți
despre covârșitoarea
voință de a curge
Pământul (casa, grota, labirintul, șarpele, câmpia, muntele, stânca, cristalul, roua, perla, rădăcina):
Culcat la umbra
frunzelor de brusture
ascult pământul -
din rădăcina ierbii
nici o amenințare

(continuarea în numărul viitor)

Bibliografie:

15. Florin Vasiliu, **Camelia Basta, Poezia lirică japoneză, valori estetice**, Editura Haiku, București, 2000

Din cartea „Merii în floare”, apărută la Editura Ex Ponto Constanța, 2003

Migrații (III)

(reportaj mitic)

Motto: „...Precum în cer așa și pe pământ.”

Și au fost scrise acestea în ziua Sfântului Crăciun (2004), în timpul liturghiei, căci liturghia este tot ce trăiești în grijă!

Mama plecase la Zărnești în speranța că va fi ajutat să rămână acolo, în vreo slujbă.

Surorile mele plecaseră prin grija unchiului Anghel (Părintele Arsenie) la București, și n-aveam să le mai văd ani mulți.

Eu rămăsesem în pustietate și secetă, casa avea duhuri și nici căruțele venite din munte nu mai adăstau în bătaura ei - o alee îmburuienată din fața casei și unde pălcuri de lilieci năpădiseră și întunecaseră spațiul dinspre miazăzi.

Unui vânzător de oale și străchini care trăsese în curte pe porțile vraiești îi spărsese vasele închipuire nevăzută. Fugise noaptea închînându-se.

Eu rămăsesem în grija casei lui Nae Costandache, dormeam și mănăcam de-a valma cu fetele și băieții lui, mă jucam împreună cu ei, hălăduiam cu ei și petreceam sărbătorile cu ei în trăiețe.

Doar la răstimpuri când mă apuca dorul, mă duceam pe prispa casei pustii unde ghemuit într-un colț plîngeam în hohote și în suhufuri până goteam măhnirea din mine între bălării, cucută și ciurlani și odăile goale și podul care ascundea duhurile.

Într-una din zile s-a întors mama, îmbujorată și frumoasă, cu aer de munte, dar și cu o traistă de mănăcare - mălai și slănină.

N-a putut face foc în casă, la soba de fier, placată în figle de teracotă albastră, dar din care multe căzuseră, hornurile fusese astupate de stîncuțe ce își făcuseră în ele cuiburi, cărând crengi uscate și pale. Streșinile și pereții grajdurilor din spate erau burdușite de cucuvei și ciovicli care culbaseră în coșcove din pereții neîntreținuți.

A făcut mămăliga la soba țatei Riveica și, imprudentă, a ieșit cu ea pe uliță.

Mămăliga aburea și strălucea ca soarele și noi copiii care ne jucam pe locul viran dintre Nae Costandache și Tache Berbec, văzând-o, ne-am pierdut firea și am tăbărit pe ea strigând:

- Mămăligă d'ăia frumoasă!

De care nu mai văzusem un Anghel, o visam doar.

apusul soarelui să vedem dacă își mai mișcă după ce le zdrobisem capetele, cozile.

Într-o zi, când scosese rădăcinile pe în curburile din vîrful sălcărilor înalți din plantația de la Rampa Steapă, am prins un ciorică care învăța să zboare și l-am adus pe înnopate acasă, închizându-l într-una din odăile goale. Am dormit pe

loc, nespălat, lângă mama, după ce morfăisem un colțuc de pâine.

M-am trezit într-un târziu, simțind mișcare în cameră și un singur neînmurit dinspre odăile pustii.

Mama se închina și ținea mătânii în fața patului, speriată. Atunci am deslușit în ecourile lugubre ale casei pustii croncănitul cioricăului tânăr, i-am spus mamei și am liniștit-o.

Hoinărele noastre, ale grupului de copii din colțul Papaciocilor, strada care venea din centrul Satului Vechi se frângea aici în porțile Papaciocilor și o lua pricajită la dreapta, înspre sud, dând în Valea Pleșoarenilor, crivale care venea dinspre valea cu apă bună a lui Vasilache Papacioc și aceasta dinspre Crivaia lui Tile, Crivaia lui Tile dinspre Crivaia lui Manolache care și ea lega alte crivăi fără număr și fără nume până înspre lezer, înspre Motăiva și înspre Buzău, Pogoanele și Brăile.

Crivăle tăiau satul, Crivaia lui Nicolae Berbec, a lui Majuru și Sanitaru și a lui Florea până la capătul satului dinspre omliri și spre luncă în Seaca, lanț de crivăi care înconjură pădurea sau o rupea într-un cerc concentric, de i se spunea Sanțul lui Covrig, aici la Măleanu sau Ochiul Boului la Bulești.

Este de crezut că satul se așezase pe meandrele unui râu care și mutase apele înspre Bulești, lăsând aici în sat văi bălănoase ca niște arce ale lui Noe, în care se ascundeau vulpile și șerpii, aici și cucuvelele și adesea lupii.

Într-una din zile m-am întors acasă la apusul soarelui, un soare mare roșu, proptit pe tipia câmpiei cu un cap însângerat și zguduit am găsit ușile casei încuiate și privind pe ferestre am văzut odăile goale.

Am dat în plîns și țatei Riveica, ce mă păzise din poartă, îmi spuse că mama s-a mutat la Anghel Stancliu și eu trebuie să plec după ea, în Satul Nou, spre luncă și pădure.

Anghel Macedon Pișcu

F.M. CIOCEA

ÎNTÂLNIREA

- Omul, ca specie este o ființă foarte plăpândă. Nu suntem deloc pregătiți să înfruntăm nici măcar o creștere bruscă de temperatură în mediul ambiant de plus, minus 30 grade celsius.

- Deci cum vedeți viitorul nostru?

- Destul de sumbru, dacă nu facem nimic pentru a ne schimba, fizic vorbind. Imaginează-ți că soarele își intensifică bombardamentul cu radiații asupra pământului cu câteva procente, îți sigur că nu avem prea multe șanse de supraviețuire. În plus suntem legați de Pământ datorită stomacului. Orică catastrofă majoră va fi însoțită de extincția unei mari părți din populația umană.

Purtam această discuție cu domnul David, pe care îl cunoscusem cu câteva săptămâni înaintea și de care mă lega o prietenie sinceră. Cred că sentimentul era reciproc deoarece discutăm ore întregi fără să ne plictisim și cu reală plăcere.

- La modul în care expuneți problema mă simt dintr-o dată foarte vulnerabil și deprimat. Chiar așa lipsiți de apărare suntem?

- Deocamdată penicolele sunt foarte departe, dar nu imposibile. Am șaptezeci de ani și când eram de vîrstă ta, o experiență deosebită m-a marcat pentru tot restul vieții. Nici acum nu sunt sigur dacă a fost reală sau am visat, decât am trăit-o într-o altă viață sau o voi afla într-o viață viitoare.

Nu l-am întrerupt, nu l-am cerut să continue. Cu privirea goală așintită undeva spre interior, domnul David dezgroapă din adâncul trăirilor sale faptele despre care dorea să-mi povestească.

- Iubesc muntele. În fiecare vară urcam de unul singur, ba spre vîrfurile lezer, ba spre Leaota, ba prin păduile magnifice ale Maramureșului. Evenimentul

despre care îți povestesc s-a întîmplat la limita inferioară a pășunilor alpine în drum spre vîrfurile Leaota. Peisajul magnific mă lăsa de fiecare dată fără grai: eram mic și insignifiant în această lume a giganților, unde nimic nu se raporta la ființa ta. Corbi singuratici croncăneau înțelepți pe crengile unui brad albit de bătrânețe, iar deasupra hăului împădurit un șoim plutea fără efort, înflit în cerul albastru parcă. Vibram ca o vioară, deschis complet în această comunicare intimă cu natura, încât m-a mirat și nu m-a speriat vocea pe care am auzit-o de nicăieri.

- Ai vrea ca timpul să nu mai curgă, să rămâi aici, înfrățit cu arborii și piatra, cu ființele necuvântătoare ale muntelui.

- Așa-i, m-am trezit afirmând cu glas tare, apoi, dezmeticit am realizat absurditatea situației. Vorbeam singur!

- Nu visezi!

Frica paralizantă îmi cuprinsese cu violență picioarele.

- Fii calm, sunt o ființă rațională, și chiar dacă nu mă vezi există totuși. Dacă nu te șochează pot deveni la fel de vizibil ca tine.

Am aprobat cu o ușoară înclinare a capului, fiindcă mai mult de atât nu eram capabil să fac. Instantaneu în fața mea se materializă un bărbat de 40 - 45 de ani, grizonat și de înălțime medie.

- Este mai bine așa?

- Da, îngănați, văd pentru prima oară o fantomă!

- Dar nu sunt o fantomă! Mă numesc Ion Lepșa și acum 200 de ani urcam ca și tine pe acest drum îmbătat de frumusețea și puritatea peisajului. În mai puțin de o săptămână m-am convins că lumea de jos nu mă țegă cu nimic și am rămas aici. Într-o mică peșteră ascunsă de brădet mi-am amenajat locuința în care am trăit de atunci neîntrerupt, departe de lumea impură și alienată. Generațiile de ciobani care populau creștele vară își povesteau grozăviile care au încercat țara, i-am văzut îmbătrânind și sfârșindu-și existența fără a fi mirați că pustiicul din munte rămâne la fel de neschimbat ca peștera în care locuiește.

- Este o mare enigmă!

- Deloc. Oamenii obișnuiți refuză să înțeleagă că la un moment dat te poți contopi cu natura, cu aerul, soarele, apa și mirasmele codrului te pot hrăni mult mai copios și mai sănătos decât oncarea alt aliment ordinar. Zece ani mi-au trebuit ca să pricep asta. Următorii trei ani m-a hrănit doar soarele și energia care dictează ordinea universului.

- Păreți atât de...

- Neschimbat?

- Exact!

- Pot fi cum vreau: ori tânăr imberb, ori foarte bătrîn. Când împlineam cincizeci de ani am constatat ceva uluitoare: eram capabil să-mi părăsesc corpul după dorință. Plecam și reveneam până când cochilia aceeași din carne și oase mi s-a părut o povară, un accesoriu inutil în calea libertății absolute.

- Și?

- Probabil au mai rămas câteva oase în peșteră. Din moment ce am hotărât să nu mai revin în corp, nici peștera n-am mai vizitat-o. Chiar dacă acum pot călători fără efort oriunde în acest univers, singurul loc unde mă simt acasă este aici. Știu că și tu iubești acest munte aproape la fel de mult ca și mine. Când vei dori să te eliberezi caută-mă, trecerea e ușoară dacă ești îndrumat.

- Dar nu ai dat curs invitației? interveniți.

- Eram prea legat de lumea aceasta. De zece de ori mă decisese să o fac și tot de atâtea ori am renunțat. Probabil că sunt lipsit de vocație sau poate mă sporește solitudinea maiestooasă cu care trebuie să te contopești.

- Pe Ion Lepșa l-ai mai întîlnit?

- Bineînțeles! Este mentorul meu! După atâtea ani de prietenie comunicăm țără și mai fi nevoie să urc muntele de fiecare dată. Ion Lepșa a creat în mintea mea un canal de legătură instantanee. Până la urmă cred că mă va convinge să fac trecerea.

- Vă închină gândul să deveniți premergătorul omului nou, liber și indestructibil?

- Mă spore gândul că oamenii vor înțelege prea târziu această oportunitate. Când mediul înconjurător, așa cum îl știm, și viațările pământului vor fi amintiri prăfuite în memoria colectivă.

enumerare resemnată

o țigară se poate fuma cu orice
o țigară se poate fuma la televizor cu scrumiera
alături
cu vehemență
cu ură
cu dragoste
cu indiferență
cu o cafea
cu prietenii
din întâmplare
din obișnuință
din plictiseală
la o afacere importantă
la bar
în vizită
acasă
pe stradă
în parc
la soare
iarna
în pauză la un concert
dar
mai ales
cu o cafea
și cu multă
singurătate

Doamne, câte povești se pot spune la o țigară,
la o cafea, la un vis, la o singurătate,
la un drum cu trenul.
Iată cum ne desfacem bucăți și cum spargem rugina
faptelor noastre de zi cu zi, șlefuiindu-le
după chipul și asemănarea
celui ce s-ar potrivi atunci să fim
și chiar suntem, cu atâta tărie crezându-ne
aidoma poveștii.
După aceea avem un pas șovăitor printre lucruri,
neștiind prea bine
care din cele două fapte am mai fi
și mai ezitam un timp
până
ne uităm poveștile spuse la o țigară,
la o cafea, la o singurătate,
la un drum cu trenul.

Ca să ne mai temem atâta de vorbe,
lucrurile sunt obstacole de netrecut pentru toți,
chipul în care oricine trăiește
seamănă cu ascunsul după degete, după vorbe,
după principii, după sentimente.
Dați-mi o rană, să-mi pot despartosii sufletul
de convenții.
Privilegiul unii este de fapt o stare nativă
de care: pervertiți, ne frustrăm;
cât de ușor, urându-te, îți-aș putea spune:
o, iasomie, hiacint, liliac și magnolie,
toate la un loc sunt făptura ta moartă,
ucisă cu atâta dragoste și cu atâta tandră ură.
o, iasomie, hiacint,
mandragora înfloresc la simțirea sărutului tău,
cea mai aleasă floare, cel mai binecuvântat adevăr,
poate doar laurul să fie, vreodată,
mai adormitor -
o, hiacint...
Ce ciudat înfloresc în mine aceste cuvinte,
ce ciudat de repede înfloresc.

Toate aceste cuvinte le-am scris într-o seară
în timp ce-mi fineam inima pe sub coaste
și-i numărăm bătaile, una câte una,
până la ultima,
fiind bolnav într-adevăr și chiar întratăta încât,
salvarea să fie ceva
care să nu se poată măcar închipui -
astfel încât adevărul să țâșnească
prea greu de oprit
după vorbe.

Gabriela ȘTEFĂNESCU

S-au scris tomuri și biblioteci întregi despre „poetul nepereche”. Opera lui a fost pusă sub lupă mai mult decât scrierile altor oameni de cultură.

Romanticul întârziat, Mihai Eminescu, excelează în poezie, în proză, în dramaturgie și chiar în publicistică. Calitățile lui de prozator valoros au fost contestate de unii, din cauza lipsei valorii estetice, dar apreciate de alții, grație originalității temelor abordate și stilului.

E greu să scrii despre Mihai Eminescu după ce titanii criticii literare l-au studiat la nivel stilistic, morfologic, fonetic, sintactic și prozodic din punct de vedere al temelor abordate, al relațiilor cu filozofia etc.

Un anumit domeniu al operelor lui își stămăște interesul de fiecare dată, și anume proza fantastică. Prin opera „Sărmanul Dionis” se creează nuvela fantastică filozofică românească. După el, scrie și I.L. Caragiale nuvele fantastice, dar de tip mitologic, nu de tip filozofic.

În literatura europeană operele fantastice sunt impuse de romantism. Cultul pentru fantastic ține, în cazul scriitorilor romantici, de un program estetic anti-clasicist orientat spre eliberarea imaginației și libertatea spiritului.

Interesul lui Eminescu pentru fantastic se vede încă din 1866 când a tradus din Edgar Poe opera „Morella”. Ei nu e interesat de fantasticul terifiant, ci de alte teme de circulație europeană: meditația asupra existenței, abolirea regulilor timpului și spațiului pentru a demonstra relativitatea existenței și posibilitatea de a crea o lume în suflet și de a călători în alte lumi.

Nuvela „Sărmanul Dionis” (apărută în 1872) constituie rodul studiilor la Viena și al contactelor cu filozofia lui Kant, Fichte și Schopenhauer. [La vremea când Eminescu citea despre gânditorii respectivi crede că existau oameni de cultură care nici nu știau cum se scriu numele acestora, dar să mai fie familiarizați cu opera lor.]

Ca și în opera „Peter Schlemhll” a lui Adalbert von Chamisso în care se vorbește despre omul care și-a pierdut umbra și în „Sărmanul Dionis” se prezintă posibilitatea dedublării și relativității adevărurilor. Granița dintre vis și realitate este imperceptibilă. Personajul Dan sau Dionis oscilează între trecut și prezent.

„În faptă - scrie Mihai Eminescu - lumea-i visul sufletului nostru. Nu există nici timp, nici spațiu, ele sunt numai în sufletul nostru. Trecut și viitor e în sufletul meu ca pădurea într-un sămbure de ghindă.” Se evidențiază astfel metempsihoza, adică transmigrarea sufletelor individuale și întrupările

successive ale aceleiași esențe spirituale. Reperetele temporale și spațiale sunt abolite. Personajul poate circula pe axa timpului în ambele sensuri constatând că totul nu reprezintă decât rodul imaginației sufletului nostru. El este ajutat de elemente externe: de o carte astrologică și de gesturi și incantații magice.

Narațiunea de tip fantastic se îmbină cu pasaje descriptive dar și cu opinii filozofice. La un moment dat nu se mai vede limita dintre cugetările filozofice și firul epic. Grație acestei îmbinări, nuvela nu e o operă fantastică propriu-zisă de tipul celor prezentate

Eterna poveste

de Roger Caillois în antologia sa în care se observă interesul scriitorului de a da neverosimilului impresia realității, oferind cititorului posibilitatea de a gusta trica. La M. Eminescu nu este nici fantastic de tip Tzvetan Todorov care consideră că totul începe datorită „ezitării” cititorului în fața miraculosului și a explicațiilor oferite, ci este o nuvelă fantastică filozofică.

Fantastic autentic introduc în literatura noastră Mircea Eliade, Vasile Voiculescu, Leonid Dimov, Alexandru Vona etc.

Diferențele dintre Eminescu și Eliade sunt evidențiate și prin temele lui Eliade: dialectica sacru-profan, revelația lumilor paralele și ascunderea fantasticului și a sacralului în banalitate, în profan. La M. Eliade, fantasticul nu e cauzat de forțe exterioare, ca la M. Eminescu (cartea astrologică, formulele magice); ci reprezintă consecințele camuflării irealului în real care provoacă „ezitarea” cititorului (de care vorbea Tzvetan Todorov) și chiar ambiguitatea.

La V. Voiculescu este valorificat fantasticul de tip magic care reinterpretează miturile, unde realul și irealul coexistă.

La M. Eminescu motive fantastice recurente sunt: al dublului (Dan - Dionis, Ruben - Riven) și al umbrei (umbra lui Dionis - portretul tatălui său). Nuvela are o construcție simetrică, începe și se termină cu meditații filozofice asupra spațiului și timpului.

Nici unui dintre cei cu care am făcut comparații nu inserează în text atâtea meditații ale metafizicianului care cugetă la subiectivitatea spațiului și timpului.

Această nuvelă eminesciană ne îndeamnă să credem că spațiul și timpul sunt intrinsece conștiinței, dar anterioare existenței și independente de ea.

Mai târziu Mircea Eliade ne arată printre altele, că dumnezeirea se poate manifesta în orice formă profană, chiar și într-o piatră.

Încontestabil, cei doi, M. Eliade și M. Eminescu, rămân valori eterne ale literaturii române și universale, grație genialității lor.

prof. Nicoleta RÂNCĂ

desene de Vasile PANĂ

CRITICA LITERARĂ LA VÂRSTA ADOLESCENȚEI

Să facem cunoștință, de această dată, cu alți doi prieteni ai criticii literare, de la același liceu „Alexandru Ioan Cuza”, din Slobozia. Ei se numesc ANDREI ION și ANA-MARIA TĂBĂCARU. Disciplina interioară și curiozitatea științifică îi recomandă pentru un exercițiu pe termen lung. S-ar putea să fie chiar așa, având în vedere dezvoltarea lor pentru literatură, destul de rară în cazul unei generații înclinată mai mult spre științele pozitive și pragmatismul derivat din acestea. Poziția astrilor le este, oricum, favorabilă.

prof. Marcel FOTACHE

Andrei ION

Este incontestabil că terminologia cultică a Bisericii noastre este, în proporție covârșitoare, de origine latină, precum și lexicul românesc, în genere. Noțiunile fundamentale provin din latina populară vorbită în spațiul carpațo-danubiano-pontic, și datează din perioada premergătoare venirii slavilor, care s-a întâmplat începând cu secolul al V-lea, iată doar câteva exemple de termeni religioși, dintr-o serie mult mai amplă: **Dumnezeu, Tatăl** (cu sensul de Dumnezeu), **creștin, biserică, altar, cer, a cuminca, minune, a îngenuchea, nuntă, duminică**... Desigur, în terminologia noastră cultică au intrat și cuvinte de alte origini, mai ales slave, grecești și chiar maghiare, a căror prezență nu e întâmplătoare.

Să examinăm, din acest punct de vedere, „Tatăl nostru”, cea mai frecventă invocatie religioasă a românilor:

„Tatăl nostru carele ești în ceruri,
Și înțeașcă-se numele Tău,
Fie împărăția Ta,
Facă-se voia Ta,
Precum în cer așa și pe pământ
Pâinea noastră cea de toate zilele
Dă-ne-o nouă astăzi,
Și ne iartă greșalele noastre
Precum și noi iertăm greșiților noștri,
Și nu ne duce pre noi în ispită,
Și ne mântuiește de Cel Rău,
Amin.”

Observăm că doar 4 dintre cuvintele ce alcătuiesc „Tatăl nostru” sunt nelatine: **voie, greșală, ispită și mântuiește**.

Voie este de origine slavă, având înțelesul de îngăduință, permisiune.

Greșală, cu sensul de eroare neintenționată, a căpătat prin extensiunea înțelesul religios de a păcatul. Și el este de origine slavă.

Ispită are aceeași origine ca și cele de mai sus, însemnând, inițial, tentație, seducere, iar prin extensiune, păcat.

Mântuiește, derivat al lui a mântui, este un termen de origine maghiară, și înseamnă a se curăța de păcate, a se izbăvi.

Cuvântul **Amin**, de origine ebraică, nu intră în discuție, deoarece are un caracter universal, fiind folosit în toate limbile popoarelor creștine. El s-ar trăduce prin: „Așa să fie”.

Rezultă că, în structura lui de bază, vocabularul religios din limba noastră este latinesc, întregit ulterior cu elemente preponderent slave. Prezența acestora se explică prin faptul că organizarea cultului (ceremonialul bisericesc) s-a înfăptuit de către

misionarii veniți din sudul Dunării (Bulgaria, Serbia), care au întemeiat la noi primele mănăstiri și biserici. Primul astfel de călugări așteptați de istorie sunt **Nicodim și Grigore Țamblac**. Cel dintâi a clitorit mănăstirea Tismana, la 1405, iar cel de al doilea a devenit, în 1402, mitropolit al Moldovei, alcătuind și o lucrare haglogralică: **Viața sfântului Ioan cel Nou**. De altfel, să nu uităm că, vreme de secole, în biserica românească slujbele s-au oficiat în limba slavonă, până în 1688, când aceasta a fost înlocuită de limba română prin tipărirea primei Biblii integrale, cunoscută sub numele de **Biblia lui Șerban Cantacuzino**.

Din terminologia greacă fac parte cuvinte precum: **catapeteasmă, catastif, ingor, evanghelie** etc. Explicația constă în faptul că **Biblia** s-a tradus, în 1688, din limba greacă în special, cuvinte precum cele amintite, neavând corespondent în limba română, au fost preluate ca atare. Și astăzi se întâmplă la fel, multe cuvinte de origine engleză fiind împrumutate în forma lor originală, cu mici adaptări: **blugi** (pantaloni albaștri), **uichend** (timp de odihnă la sfârșitul săptămânii de lucru) și altele.

În sfârșit, a mântui nu s-ar putea explica decât prin conveșuirea românilor din Ardeal (mulți dintre ei sunt greco-catolici) alături de maghiari. Este un împrumut firesc, precum **oraș**, care vine din **varos**.

Ars amandî

Un șir de mărgelo
tras prin inima unui clovn.

Trișare

Ochii unui adolescent aprinși
din scrumul unei țigări inocente
pipăie frustrați o pereche de
buzumare.

Beduinul

Cel de pe urmă moralist francez
trăiește din urmele de zăpadă
lăsate de o cămilă roșie.

Inițiere

Nu mai știu ce-o să fac cu mine
Pălătul e plin.
Va veni pisica să schimbe prunele

Năsterea comediei

Cineva să inventeze un sistem de alarmă
pentru un eventual recurs la istorie.
O mască, eventual...

Nicoleta CHELES

Ana Maria TĂBĂCARU O capodoperă ignorată: „CÂNTEC”

de George Coșbuc

Voi începe prin a reproduce integral textul acestei poezii, deoarece presupun că mulți dintre cititorii, mai ales tineri, nu-l cunosc, sau dacă-l cunosc, nu-și dau seama de adevărata lui valoare. Este o capodoperă ignorată de programele și manualele de literatură, deși propune un mesaj educativ de cea mai nobilă esență morală, într-o formă artistică ireproșabilă. Din acest punct de vedere, stă alături de o altă capodoperă - „De-a v-ați ascuns”, de Tudor Arghezi. Și una și alta au drept scop inițierea copiilor în misterul existenței, cu apel la sensibilitatea și imaginația acestora, prin care ideea devine mult mai convingătoare. Deci:

A venit un lup din crâng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plâng.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu cu o nua:
„Lup flămând cu trei cojoace,
Hai ia maica să te joace”,
Eu chemam pe lup încoace,
El fugea-ncotro vedea.
Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
„Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i văr în sac!”
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu și i-am spus:
„Puiul meu e bun și tace,
Nu îl dau și du-te-n pace!
Ești sărac, dar n-am ce-ți face,
Du-te, du-te!” Și s-a dus.

Și-a venit un negustor
Plin de bani, cu vâlfă mare,
Cumpăra copii pe care
Nu-i iubește mama lor.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit și i-am certat.
„N-ai nici tu, nici împăratul
Bani să-mi cumpere băiatul!
Pleacă-n sat, că-i mare satul,
Pleacă, pleacă!” Și-a plecat.
Observăm că textul este conceput într-o impecabilă formă clasică. Schema

prozodică, în care repetarea unor versuri sau cuvinte în aceeași topică a strofelor dă impresia de lucru dinainte știut, are drept efect aprofundarea gradată a raportului psihologic dintre copil și „situațiile” existențiale imaginare (lupul venind să-i fure pe copiii care plâng, omul sărac mobilizat și el de aceeași nefastă atenție, negustorul trufaș ispitindu-i pe părinți cu banii săi fără de număr). Formalizat fără cusur, textul se însinuează rapid percepției afective a copilului - treaptă necesară spre percepția rațională a mesajului. Aceasta din urmă este facilitată de lexicul și construcțiile de tip popular: „Hai la maica să te joace”, „poartă-se”, „du-te-n pace” etc.

Este limpede că avem de-a face cu o pedagogie de tip țărănesc întemeiată pe sentimentul fricii. Ritualizarea acestui sentiment ridică faptul concret (situațiile existențiale evocate) la valoarea mitului, astfel încât lupul, omul sărac și negustorul devin arhetipuri ale Răului, simboluri infernale. Prin detalii verbale precum: „să fure”, „să-i văr în sac”, „cumpăra copii” totul capătă, în conștiința infantilului, proporții catastrofice: menite a-i determina să ocolească Răul și să urmeze calea Binelui. Din perspectiva tipului rural, Binele înseamnă să nu plângă, să se poarte bine și să fie bun, astfel încât să merite iubirea părinților. O „pedagogie” sumară, așadar, în ecuația căreia intră, pe lângă sentimentul fricii (de esență religioasă, vezi „Trica de Dumnezeu”), și cel al iubirii materne, pe principiul contrapunctului din muzica wagneriană: „Puiul meu e bun și tace”, „N-ai nici tu, nici împăratul/ Bani să-mi cumpere băiatul”.

În sfârșit, avem de-a face cu un joc inițiat de un inefabil pe care doar pana unui poet autentic îl poate genera. Poezia pentru copii nu-i o joacă, chiar dacă adoptă, precum în cazul lui George Coșbuc și Tudor Arghezi, formula jocului.

Desen de Vasile PANĂ

Lucia ȘTEFANOVICI

Fragmente de atelier

Mal întâi se așterne ceva, ca pentru un oaspete drag, nițel ostenit și venit de departe. Apoi, până când îl presimți chiar dintr-un prag al inimii tale, te întorci cu fața către un soare albit și aștepți și aștepți până când încep să te doară. Amintirile. Visele. Tulburările. Limpezimile. Asprimile. Netezimile măiestre. Uitarea. Aștepți până când se face un gof. Și începi să vibrezi până când dragostea te visează pe tine. Până când emoția te ascunde și te arată spre lume, până când sentimentul, ca un oaspete drag, venit de departe și nițel ostenit te-a înstăpânit. Până când Dalmonul a adormit. Muzele cresc venind de departe și își creștează înălțimea în prag. Și după timpul în care te miști puțin chinuit, cât poți de mult îngrijit, ca să nu strivești nici cu gândul visul ce se scrie în carte, te ridici ca prin transă și orb și somnambul și cu vorbirea unui mui te îndrepti către prag. Încelezi să respiri. Te-ai trezit. Muzele lasă uneori semne în urmă. Te trezești uneori că vorbești o limbă de care nu s-a mai auzit. În timp ce altundeva, altcineva recunoaște, mângâind ca un orb cu ochii deschși semnele lăsate în carte. Și poezia lasă urmă. Iar asta încă nu e nimic.

Prietene al meu din chiar mileniul III

Să scriu despre mine? Vai, ce zăpori! Să scriu despre alții? Ce copleșitor, ce plictis... Să scriu despre natură? Da, ar fi un răgaz. Să scriu despre scris, despre mână, despre litera care, mai știi?, te și miri că am și devenit, despre litera care între timp poate vom deveni. În fine, uite, prietene, uite ce am scris:

A venit prietenul meu la mine și m-a întrebat:

- Ce mai faci?

- Ce să fac, i-am răspuns. Uite. Uită-te tu pe tine și uite ce întâmplare la mine! A venit vulturul la mine, i-am zis, și mi-a zis: <<Uite, străine, uite ce e cu tine? Ce e cu tine? Ce e cu tine de tu tot nu vrei să crezi că ești vultur. Ia-ți hoitul de tine în gheare și haide cu mine către comoare!>> Vulturul a strigat și a doua oară <<Hai la comoare! Hai la comoare!>>. Dar eu am rămas locului și-am rămas, și-am rămas. Atunci a venit copacul la mine și mi-a zis: <<Uite străine, uite, ce e cu tine, ce e cu tine? Ce e cu tine de tu tot nu vrei să crezi că ești copac? Uite, rădăcina te ține, îți brațele exact ca mine, iar tu tot nu vrei să crezi că ești copac. Hai, ia-ți seva în tine și hai să rodim, hai să rodim, să ne mai îndreptăm și noi puțin înspre o zi cu soarel!>> Dar eu m-am prăbușit, m-am prăbușit, m-am prăbușit. Atunci a venit piatra la mine și prin tăcere mi-a zis: <<Uite, străine, uite, ce e cu tine, ce e cu tine de tu tot nu vrei să crezi că ești piatră? Uite, tăcerea pe tine te face, durezi exact ca mine și tu tot nu vrei să crezi că ești piatră. Hai, ia-te pe tine în tine și hai să ne doară, că doar de aia ești piatră!>>. Dar atât de tocit am și fost, atât de tocit și de slab, exact ca un fir de nisip. Atunci a venit un vânt și m-a luat. Dar tu, prietene, tu ce mai faci?

Doar că prietenul meu între timp a murit... Sau doar a plecat... Oricum, lângă mine, era un copac.

(Magazin de Urziceni, decembrie 2000)

Ușa. Ușa închisă. Ușa întredeschisă. Apoi... Lumina aceea difuză, dar care în noapte lumina atât de nu se știe cum. O sticlă cu lapte, câteva fructe. Cutia. Cutia aceea, de fapt mai degrabă un sertar transparent cu capac ce se putea ridica. Și închide. Ridica. Apoi iar închide. Borcanul. Unui mai vechi, cu muștar. Amintirea. Apoi iar... Închide, deschide, închide... Pe rafturi alte câteva lucruri. Ușa închisă încet, lumina stingându-se cu puțin timp înainte de... gata! S-a închis.

Slavă Domnului de încă o zi! Două perechi de ochi clipind fiecare în felul său, atât de asemănătoare, atât de neasemenea. Oare? Dor. Doar dor uneori. Și doar, doar de s-ar... Și-a amintit. Parcă mai întâlnise

undeva lucrul ăsta. Parcă... Ah, da! Asta era.

Amintirea nopții, a nopți în care a coborât, a deschis. Ușa. Aceeași. Și aceeași lumină răzbătând. Întunericul. Lumina. Ochii clipind și... Păianjenul. Piasa. Rămase o vreme a neclintire, păianjenul își continua treaba. Privirea. Adâncindu-se mult și apoi frigul. Adâncit a închis Ușa. Adâncit a rămas cu aceeași privire adâncită

parcă deja în altceva. Înțepenit parcă acolo. Alături. Frigiderul. Frigul. Păianjenul. Nu mai conta. Nici măcar foamea. Nu mai conta. Nici măcar.

Foamea. Întunericul nu răzbătea până la el. Întunecat el însuși de o amintire, părea luminat-eclipsat. Pe dinlăuntru. Întunecata epocă a luminilor. Luminilor stinse. Nici atunci. Nici atunci măcar. Nici atunci. Nu. Nu s-a întâmplat.

Luminat. Ca mecanismul unui ceas între leme, întunericul s-a luminat. Simbol. Mai mult, mai altcumva decât... doar atât Păianjenul Piasa. Țesută în interior. Apoi înăuntru. Frigider. Mai apoi ger.

(ianuarie, 2003)

Dimineața aceea parcă nici nu începuse. Câteva, vorbe unui om ce părea a fi instalator, câteva cuvinte unei femei, oameni ce apăreau parcă din pământ, aceeași întrebare. O țigare. Scoasă din buzunarul hainei. Nici nu conta parcă prea mult dacă... oricum nu o savura. Era aprinsă. Ceată de jur împrejur. Zona îi părea necunoscută. Merse până la ciădire. Dar nu era aceea. Căini. Gunoaie. Mai trase un fum. Continuă drumul. Era mazăgă, pământul părea puțin înghețat? Nu se știa prea bine. Ceată. Ceată. Drum desfundat. Mergea. Pas după pas, fără a privi în urmă. I se părea că nu mai ajunge. Deja se întreba dacă va ajunge cândva. Continua să meargă. Din nou căini. Gunoaie, din nou. Ceată grea. Și drumul ce părea că nu o să se mai sfârșească. Nu îi părea greu. Îi părea foarte ciudat. Mersul acela ușor straniu al ei și, pe undeva, sentimentul că poate nu va ajunge, că este ceva, ca o ciudată combinație de deja vu și de necunoscut. Timpul care nu se știa cum se scurge. Nu avea ceas. Și nu știa dacă, în cazul în care va ajunge, doar pentru asta mergea orbește prin lumina păcioasă!, va ajunge la timp. „Trebuie să ajungi devreme, pentru că este aglomerat”, i se spusese. Mergea. Gândul că e posibil să fi rătăcit drumul. Să nu mai ajungă. Niciodată. Sau, oricum, nu la timp. Ceata continua să fie la fel de grea. Și de păcioasă. Nu se vedea. Doar o lumină lăptoasă din care aproape nimic nu se mai zărea. Continua. Mergea. Ciudat. În sfârșit, intrarea în ciădire. Se lumină deodată. Chiar se lumină. Nu era o simplă impresie. Ceața se desprinsese deodată în fâșii prelungi și aerul deveni deodată mai clar. Ajunse aproape de intrare. Întrebă. Da. Chiar acolo era. Chiar ajunsesese. Lume aproape chircoită, ea însăși în ea însăși, căinii spitalului, înăuntru, holul ce îi absorbea pe cei ce intrau. Mai era ceva timp. Se așeză la un colț, își mai aprinse o țigare. Câteva vorbe schimbate cu câte un necunoscut, fumător ca și ea, femeile măturând, analize, istoricul câte unei boli. Fără sfârșit. Fumul țigării. Scrum amestecat cu regrete. Nici un resentiment. Nimeni nu plânge. Nimeni nu vorbește prea mult. Și nimeni nu pare a tăce. Chiar dacă buzele sunt adeseori neclintite. Deși nu mai era pe lumea aceasta, își aminti că are o mătușă. Parcă ar fi ajuns la ea. Terne, blânde, durute, privirile celor ce așteaptă. Ușa. Apoi holul. Din nou, oameni ce intră. Paza. Întrebarea. Răspunsul. De parcă ai putea să știi cu adevărat încotro mergi. Ce te așteaptă la capăt. Încă o întrebare și, în cele din urmă, ajunse. Fișierul. Nu putea să îl vadă. Între ei Lumea.

(ianuarie, 2003)

Masa, cu coiturile roase de vreme, scârțâind ușor pe la încheieturi, patina timpului ce înlocuise, la urma urmei, cine poate să cu adevărat cum?, să înlocuiască lacul original, lac din col bun, așa cum nu se mai face acum, decât cine o ști pe unde, prin ce loc ascuns de știră lumii, câteva fire de praf, care noaptea, pentru cine avea ochi să vadă, luceau, aproape cu o lucire de stea, obiectele lăsate a lertare și, pe undeva, dungate mărunț și în lung și în lat, deschis, dezghețat

și... Mâna. Mâna ei. Dungile acelea mărunte, în lung, în lat, iar în lung, iar în lat, pătrate cuprinse în dreptunghiul aceluși carnet, desprinse din cu totul și cu totul altceva, rostogolite parcă din cercuri, albul, negrul. Negrul, albul... Amândouă. Cuvintele. Scrise. Încă nu. Coperta. Și. Un cuvânt. Unul singur. Coperta. Cametul. Închis. Și, abia acum, văzut.

Poesis

Latinoaște nu știa.

Doar amintirea.

Sau visul.

Altcuiva litera.

(2003, sfârșit de februarie)

Dar lucrurile îi păreau uneori a fi atât de simple. Și dacă ar fi stat să se gândească la cât de mult se complica deseori, la cât de mult se pierdea în lucruri fără importanță, în lucruri care nu au nimic de spus și care nu înseamnă, de fapt, nici măcar risipire. Poate doar rătăcire. Viața văzută ca un drum, cu toate întâmplările, viața trecută pas cu pas, un drum pe care atât de puțin a privit în jos, un drum pe care atât de puțin a îndrăznit să privească în sus. Viața. La stânga, un reflector. În partea dreaptă, un pantalon ce ar trebui să acopere o parte din culise, acolo unde de obicei stătea cel responsabil cu luminile și căruia, uneori l se alătura câte un curios care, nu își putea explica prea bine cum, reușea să privească electricizat orice gest, orice mișcare, orice gând. Sau altitudine transformată în gest.

Se întoarse deodată și, descoperindu-și capul într-un gest ce respira oboseală, traversa scena și coborî pe scările din ce în ce mai întunecoase. Continuă să coboare, deși trecuse deja de cabine. Machiajul i se părea că nu mai are nici un sens. Oricum, aici nu o mai putea vedea nimeni. O dorință ascunsă și aprigă a ei, una veche și dospită, adânc reținută. Uneori până la o imobilitate a corpului pe care, aproape nimeni nu i-o putea înțelege.

Pe partea aceea, de cele mai multe ori, nu o lua nimeni. Nici nu ar fi avut ce să vadă, nici nu ar fi avut ce să facă. Pașii, nici repezi, nici lenți, egali. Doar egali, ca niște sentințe. Egali ca o repetată, mereu repetată măsurătoare. Unde a greșit, unde a ales bine... era greu să își dea seama. Oricum, parcă fiecare amintire, un pas, fiecare pas, câte un veac. Pașii următorului din tîmele secolului trecut, pașii celui următor, pașii celui ce știe din când în când să coboare, lăsând lumea în urmă, cu jigniri și cu răsete, cu aplauze și lacrimi, răceala magazinelor și limpedea, de acum, curgere a secundelor. Lăsându-și deoparte grijile, cartofii pe care trebuia să și-i cumpere, sau pe care tocmai și-i cumpărase?, ce mai conta?, rufele întinse în balcon, șezlongul uitat într-o vară pe plajă, notele de plată, amicii, vecinii, necunoscuții de care fără să vrei te lovești (Pardon!, Pardon! Îmi cer scuze! Nu face nimic!) după care se taxează biletul de troilebus, în acea îngheșuală mirosind a transpirație și praf, chiar dacă e împresurată de frig sau de leșinul acela al verii căruia greu îi rezisti, drumul ei prin lume ce ar fi trebuit să fie drept, dar care s-a transformat într-o alergare. Debusolată. Lumea, din ce în ce mai departe. Zgomotele. Sîngerea lor. Amintirile, cele de zi cu zi. Cele de azi. Cele ce-l mai urmă. Odiseea zilei. Și ieri.

Toți pașii aceia, pozițiile brațelor, ale picioarelor, atitudinile corpului, mișcările repetate. Sacadat. Până la durere. Până ajungeau să exprime. Emoția. Sentimentul. Ideea. Zămbetul. Privirea. Luminile ucigătoare ale reflectoarelor. Usturimea din ochi. Senzația de nisip și lacrimile reținute ca la comandă și, în întunericul din față, publicul. Nu îl vezi fața. Îl simți uneori răsufierea, și, rareori, în clipe.

Totul fixat. Cadre fixe. Mișcări ce se descriu prin succesiuni de imaginare, ideie pozitive. Început și sfârșit. Atât de bine trasate. Întipărite în minte. Logica fiecărei mișcări. Se retrase și din acestea, căutând pașii. Pașii acela, mișcarea aceea străveche, ca o zvăcnire, toplită în sunet și cursă în lumina albă a unui alt început. Ceva ce nu poate fi văzut. Îl simți doar cumva, în clipa aceea rară, umbra de lumină. Lacrimă. Lacrimă. Și, de undeva, cuprinsă și parcă plînsă în ea, nădejdea.

În locul Mărei Piseifkain, Dumnezeu. Dansa.

T. Damian

FAGUL

(roman)

(urmare din nr. 12/20)

Da nu-i răcoare pentru pălărie acum? spune femeia, ducându-se totuși repede în Casamare să-i-o aducă, și perind-o din mers.

Cu pălăria pe cap, cu haina cu demie încheiată până spre gât, cu pantalonii bufanți croiți „nemțește” cum îi plăcea să spună, și bocancii bine căptușiți pe talpă cu plăchouri, Ion își aruncă privirile roată în bătaură, spre ferestrele casei, spre nevastă și spre cei doi copii, de parcă voia să-și ia rămas bun, apoi ieși brusc pe poartă, pe care o închise apăsat și, fără să se mai uite înapoi, mergea hotărât să-i strige pe prietenul lui, Stere Pîțgoi, cu aceeași fermitate cu care plecaseră în război „să distrugă țara în bărlugul ei”, așa cum îi spuse un învâltător - ofțer rezervist înainte de a pleca la Cotul Donului, fără să le spună ce grozăvie va fi acolo sau dacă se vor mai întoarce vreodată. Îi rămăseseră oasele pe acolo de atâta entuziasm, iar ei se întorseseră să poarte un război și mai perid și mai crunt aici, acasă.

- Hai, măi Stere, ești gata?

- Fă, ileano, adă-mi pălăria! Ceru și el nevastă-sii, de parcă s-ar fi înțeles cu Ion. Era semnul lor de sărbătoare.

Grupul de bărbați se îndreptau cu pași mari spre școală, tropăind pe glodurile tari de pământ într-o cadență când amenințătoare, când șovăielnică, privindu-se unul pe altii cu insistență, de parcă privirile ar fi vrut să spargă glasul tăcerii:

- Ai venit și tu, Ioane?

- Și tu, Gheorghe?

- Uite-ți și pe Dereș!

- Dar Măică Mărculescu nu-i?

- Ce-i cu Ion Cizmaru?

- A apărut și Ion Paraschiv din Mătar!

Își făceau un fel de apel din priviri, de parcă fiecare ar fi vrut să fie sigur de prezența și de solidaritatea celorlalți, într-un moment ce toți, cu pălăriile pe cap, într-o sărbătoare a solidarității, slădau pe Șapcalii ce împunataseră moda asta cu șepcele de undeva dinspre Răsărit și volau acum să se distingă prin ceva deosebit de ceilalți, așa cum făceau muncitorii de la C.F.R. din oraș, și s-o impună, semn că venise vremea lor, a celor puternici. Când ridicau privirile lor albastre de pe foile peste care-și treceau privirile, părea că acestea se reflectă de vizoarele lor prelungi și apoi se fixează cu insistență, pironindu-i, spre unul sau spre altul dintre oamenii cu pălării, înghesuții pe băncile în care încăpeau cu greu, pe locurile abia părăsite de copiii lor. Cei mai mulți se înghesuiseră care cum putuseră pe scena pe care erau improvizate serbările date de copii la sfârșit de an școlar. Stăteau pe marginea scenei cu picioarele atâmate, iar câțiva se așezaseră pe niște scaune, unii dintre ei găsindu-și locul pe niște zăbrele împăturite, sub scenă, stând cu genunchii la gură, sprijiniți cu spatele de perete, iar cu coatele pe genunchi, curioși parcă să afle cine știe ce le spunea Șapcalii. Undeva, afară, se mai auzeau doar câțiva întărziți ce înaintau cu pași grăbiți pe sub clopotul din mărul din fața școlii, priveau în stânga și-n dreapta de parcă ar fi vrut să-și ceară voie, apoi intrau pe vârfuri în sălița de lângă scenă, căutând să pătrundă măcar cu privirea în sala înfășată, care trimitea în afară o căldură de trupuri încălzite de așteptare, de emoție, sau de prea multă încordare.

În sală, la catedra din fața băncilor, vreo cinci-șase inși, străini de sat, cu niște dosare destăcute în față, căutând, în aparență degajați, niște hârtii numai de ei știute, și cercetând pe sub sprâncene cu priviri când îngrijorate, când amenințătoare, pe bărbații care așteptau tăcuți în primele bănci, sau pe cei care intrau sfioși, unul după altul în tăcere, fără să-și scoată pălăriile de pe cap, și postându-se pe lângă ziduri și pe lângă geamuri, pe acolo unde găsiseră locuri libere, dar fără să se apropie de cele câteva bănci din față rămase libere ca un zid despărțitor între cele două tabere, care ar fi putut fi revendicate ulterior într-o viitoare ofensivă sau defensivă, ca pe un teren al nimănui.

- Tovarășii, luați loc, ocupați și băncile din față, ce v-ați înghesuit pe margine, mai sunt locuri aici în față! Și scoateți-vă pălăriile de pe cap, că suntem într-o școală! De fapt, Gheorghe Brânzea era unul dintre Șapcalii pe care oamenii îl cunoșteau, era referent la Statul Popular din comună și cădea zelos comanda să-și scoată oamenii pălăriile. Din experiența întâlnirilor de până acum cu oamenii din alte sate, simțea că aceștia

se simt mai vulnerabili când sunt descoperiți și cu pălăriile sub braț, voia să-i umilească înadins, culpabilizându-i că sunt fără bun simț. Contrar așteptărilor, Dumitru Ion Hâncu, din colțul acela, ascuns parcă după uriașul Gheorghe Colgiu, răspunse cu o replică ce-i descumpăni pe Șapcalii:

- Tu de ce nu-ți dai, mă, șapca jos? Ți se vede chelia? - Ia ascultă, mă, Șapcaliule, de când ești tu „tovarăș” cu mine, hai? se ridică din prima bancă Petre Cărciașu, apăsându-se peste bancă spre catedră, de era să se izbească de Șapcalii din fața lui.

- Dumneata cine ești? făcu unul dintre Șapcalii, la notează-l, să stăm noi de vorbă cu el mai târziu, între patru ochi, și vedem așa se poartă el cu autoritățile? se adresă unuia de la masă care, se vede treaba că-l recunoștea drept șef, căci și scoase un creion și o foaie.

- Aha, am venit aici să ne amenințați, făcu Ion Caraman încurajat de ceilalți din jurul său plasați lângă geam, care vociferau sau se agitau făcând pași spre masă.

În momentul acesta, unul dintre Șapcalii, ce părea șeful lor, controlând până acum preocupat în mai multe dosare, se ridică în picioare din spatele catedrei, părăd că nu se mai termină. Era un ins uscățiv, cu o față pală, cu privire searbădă ce nu spunea nimic, spălăcită parcă de multă oboseală. Rotea între degete un stilou, deschizându-i sau închizându-i mecanic capacul, apoi se răzgândi și își încheie cu gesturi automate nasturii de la haina de piele ce părea că fălăie pe lângă trupul lui subțire, își scoase șapca de piele de pe cap, o așeză cuminte pe masă cu viziera înspre sală, de parcă ar fi vrut să spună, uite șapca asta vă păzește, vă vede, eu sunt aici lângă ea, voi de ce nu faceți la fel? Nu spuse nimic câteva clipe, își plimba mâinile pe șapcă de parcă ar fi vrut să dea la o parte un fir imaginar, întorcându-și privirile când la cei de lângă el, când amenințător la bărbații din spate, acoperindu-i cu un zâmbet rotund, prefăcut, invitându-i astfel să tacă. Fixă cu ochii un punct din centrul sălii, acolo unde se găsea Petre Bogdan, se convinscă că ultimele șoapte s-au potolit și, dintr-o dată, își răscoli un zâmbet forțat prietenos, mai mult un rânet ascuns, amenințător, își micșoră ochii ridicându-și și pomeții obrazilor, pentru a privi pe deasupra oamenilor undeva spre peretele unde erau înșirate portretele membrilor Biroului Politic al Comitetului Central, care-i dădeau siguranță, credință, energie și putere.

- Oameni buni, se adresă cu o voce calmă, mieroasă, spre a le înșela vigilența, noi nu vă spunem „tovarăși” pentru că așa vrem noi sau pentru că ne obligă cineva, ci pentru că asta-i realitatea, pentru că, chiar suntem tovarășii în sensul bun al cuvântului. Nu suntem noi fiii acestei țări, nu suntem noi fiii regiunii Ploiești, al raionului Cislău, al comunei Colți și ai satului Muscel? Nu am luptat noi să eliberăm Ardealul ocupat, n-am eliberat noi Budapesta și am ajuns până în munții Tatra și aproape de Viena ca să zdrobim fascismul poporului de viteazul popor sovietic care prin sacrificii eroice ne-a eliberat de sub jugul fascist? Trăim într-o Românie liberă, democrată și independentă! Cum să nu fim tovarășii? Nu avem împreună același țel, de bunăstare a poporului și a patriei? Nu suntem noi tovarășii în această cauză nobilă? Atunci de ce să nu fim tovarășii?

- Pe matală cum te cheamă?

- Dumitru Manea! se auzi răspunsul prompt ca la armată.

- Dar pe matală, ăsta de lângă ei? „Neculai Haralambie!” Sunteți vecini, nu? că văd că stați unul lângă altul. Si nu sunteți tovarășii? Adică trebuie să vin eu, tocmai de la raion să vă argumentez că sunteți tovarășii?

Oamenii se uitau năucii unul la altul, fără să mai înțeleagă nimic. Gânduri nedumerite li se învâlmășeau în cap, apoi parcă zburau de la una la altul, provocând o panică generală în priviri. Da, așa o fi, păreau să-și spună, dar nu asta înțelegeți voi, de fapt, prin tovarășii. Vorba-i e dată omului ca să-și ascundă gândurile. Lasă, că știm noi ce-i „tovarăș”. L-am auzit noi și prin Rusia: „Dava! ceas, dava! moșia, c-așa e tovarășia!”

- Mai bine spuneți-ne de ce ne-ați adunat aici, c-avem treabă acasă, ne mure vitele de foame, n-avem timp de pierdut cu voi, interveni Victor Timfiricu cu un glas apăsat, putred, pentru care oamenii îi ziceau de când se știe, Victor Magașoie. Glasul lui parcă te spena când îți se adresa. Așa se întâmplă și acum. Cel care părea că este șef de la prezidiu își ridică fruntea dintre hârtii, își încheie nasturii la haină și-i privi cu un fel de curiozitate stăpânită.

- Aveți dreptate, să facem cunoștință tovarășii! Eu sunt secretarul li de partid al raionului, Marin Iordan. Domnul de lângă mine este „tovarășul” - și accentul cuvântului - „locotenent” Manea Ilie de la proaspăt

înființată Securitate, și sublinie cuvântul Se-cu-ri-tate, apăsat, încât pe cei din spatele clasei îi treceau fiori, iar ceilalți din față, din instinct, își îndreptară capetele spre cei din spate, aflați mai aproape de ușa Domnului din dreapta mea, îi cunoașteți, este „tovarășul” și accentul din nou apăsat, Brânzea Gheorghe, referent, îi cunoașteți cu toții, el vă înregistrează cotele obligatorii către stat, iar domnul - și arădă spre șapcalii din margine - este tovarășul - și accentul cuvântului, Lupu Gheorghe, secretarul organizației de bază P.M.R. pe comună, iar îl cunoașteți. Oamenii îl cunoșteau, desigur, dar rămăseseră năucii. Ce-i cu bețivul ăsta în fața lor? Ce-i cu secătura asta aici? ăsta n-are nici după ce bea apă acasă. Ce-a căștigat ziua muncind pe la unul și pe la altul, seara a băut? De-ădo ăsta vine să ne facă nouă colectiv? Vai de capul lui, ăsta nu-i bun nici de obiele, gândeau ei, uitându-se cu compătimire la el. Nu ne mai lămurște ăsta să facem colectiv cât îi lumea!

- Noi de clasa muncitoare, de țărâniea săracă, exploatați, avem nevoie să facem colectiv, explica el, ghicindu-le parcă gândurile, nu cu chiaburi ca de-ădo-„la dă lista aia încoace”, tovarășe Brânzea: Constantin Chiosac, Dobrescu Ion, Șelaru Vasile, Sava Chiosac, Costea Mărculescu, Costache Grecu din satul dumneavoastră, care s-au îmbogățit pe spinarea muncii altora, și, mai mult, nu-și dau cotele la stat. Aceștia sunt dușmanii poporului, sabotează economia românească prăbușită de război. Pe aceștia nici nu i-am invitat aici. li vom invita în altă parte dacă nu-și dau dările. Ei sunt dușmanii noștri comuni, tovarășii, sunt chiaburi din satul dumneavoastră. Cum zici că se numește satul? „Muscelul Cărămănesc”, îl șopti cel de lângă el. Da, musceleni sunt oameni harnici, destoinici, inteligenți, cu ei vom face aici un colectiv de se va duce vestea în întreaga țară!

Oamenii se uitau când nedumeriți, când năucii, când întrebători la orator, spunându-și din priviri, că e bună gluma asta. Adică noi nu știm cum și cine suntem? Păi ăștia sunt de-ai noștri, ei se trezesc primii dimineața în sat, ei se cuică ultimii, N-au furat nimic de la nimeni, muncesc până dau pe brâncii!

- Tovarășii, ne sprijinim și pe țărâniea mijlocie și apoi lundindu-i pe „a”, pentru a da mai mare importanță categoriei, la dă și lista aia încoace, se adresă din nou insului care făcea pe secretarul. Iată oamenii de care avem nevoie și de care ne vom sprijini în acțiunea măreață de transformare radicală a agriculturii românești: Dumitru Măndruță, Stere Pîțgoi, Gheorghe Manea, Victor Zaharia, Grigore Zaharia, Ion Durac și mulți alții, nu-i mai cităm pe toți.

- Ne mai sprijinim și pe foștii prizonieri - și accentuează, lungind fiecare vocală din fiecare silabă, că ei știu cum e colectiv în Uniunea Sovietică, ca de exemplu - și întoarse lista pe spate, cercetând-o cu mare atenție, de parcă ar vrea să nu o încurce cu alta: Grigore Z. Grigore - ia ieși nea Grigore, să te vadă lumea, mai în față, chiar dacă te știu toți, - fratele său, Victor Grigore, apoi Ilie Florescu, Ion Budulianu. Ei cunosc bine realitățile de acolo. Au luptat împotriva fascismului până la victoria finală. Mai avem și o clasă șovăielnică, pe care trebuie să fim mereu cu ochii. Este vorba de intelectualii, și apasă din nou pe cuvânt, cercetând prin sală pentru a-i distruge cu privirea: Vasile Șelaru, Toma Boerescu, cu ei mai avem o vorbă, să vedem cum e cu legionarii, Chivoiu Petre - prețul - cu care trebuie să avem multe vorbe - ia aminte, tovarășe Manea Ilie, cuvântarea lui de ieri de la Fag...

Apropo, dumneavoastră cam știți să faceți adunări, muscelenilor, erați toți, cu câțel, cu purcel la Fag, să ascultați vorbele popii. Azi v-ați pus pălăriile, cam ca la sărbătoare, nu? Știm că ne faceți șapcalii, dar până la urmă, o să vă plecați pălăriile în fața șepcilor noastre sau, cine știe, o să purtați și voi șepci, și niște haine mai vărgate. Cine nu-i cu noi, e împotriva noastră! Ce ziceți?

- Tovarășe Iordan, interveni pe neașteptate din sală Grigore Z. Grigore, nu-i nimeni împotriva colectivului. Eu am fost în Rusia, am văzut cum este, am fost și pe la Câmp, am neamuri în tot Bărăganul, am stat de vorbă și la dumneavoastră la raion, oamenii nu sunt informați, sunt derutați, se iau după fel de fel de zvonuri, n-ar fi bine să ne spuneți dumneavoastră, în linia marș, cum stă treaba?

- Iată în sfârșit un muntean înțelept, cu care putem comunica. Vino încoace, tovarășe Grigore, stai lângă noi, aici la Prezidiu - și accentul cuvântului - semn că-i acordă o mare prețuire insului. Avem printre noi pe cineva care s-a întors recent dintr-o vizită în Uniunea Sovietică. Ca să nu ne apucăm noi să facem teoria colectivului, mai bine spune-ne dumneata ce-ai văzut acolo, concret, să înțeleagă oamenii.

(continuarea în numărul viitor)

Soarele se scâlda roșiatic în lunca din fundul curții, lăsând dăre scripitoare printre păpușul dintre sălcile netunse de vreme.

Așezată pe prîspa casei, cu un colț al șorțului în mână, Maria cearcă în zadar să șteargă o lacrimă veșnic uitată pe obrazul ars de soare.

Privea undeva, unde doar gându-i tainic putea să ajungă, sperând neîncetat să scape de nevoi.

O boara de vânt ridică în aer puținele lire de paie și frunze de salcâm rămase prin curte după ce scăpaseră de mărăciul măturoului din crăci de porumbe.

Un scârțâit ușor se-audă dinspre poartă. Maria tresare și-și caută privirea într-acolo.

Cu pași mici, apăsați, fumegând pe sub pălăria moloaită de-atâta năduf, Ion se apropie de casă. Privește peste umăr către ea și încet, cu gest reflex, se așează pe un scăunel sub agudul care face doar umbră și omizi în fața bucătăriei.

Ca o părere, Maria se apropie cu grijă să nu tulbure gândurile bărbatului, ghemuindu-se lângă tulpina pomului, așteptându-l să-și termine țigara.

Într-un târziu, strivind cu necaz chiștocul, își dă pe spate pălăria și-i zise:

- Ne-a dat pământul după cum a fost învoiala! Războiul l-a dat în stărsit și lui ceva.

- Mi-a dat opt pogoane! O fi mult, o fi puțin, om vedea Mario.

Și a purces, cu înțelepciunea transcendentă a țărânului să se gospodărească, trudind din greu să-și crească cei șase copii.

Când soarele scăpăta la asfințit, intră pe poartă încovoiat, cu aceeași pași, cu aceeași pălărie, lăsând în urmă dăra de fum și se așează sub agud.

Cu privirea rătăcită, speriată, Maria caută răspuns la presimțirile ce le avea de ceva vreme încoace.

- Ne ia caii? Ne ia căruța?

Ion, cufundat în tăcere, privește lung spre locul din fundul curții, unde printre sinle de paie se văd capetele

Gânduri

copiilor zbenguindu-se.

- Ne ia tot, Mario! Tot! Ne ia lumea! Ne iasă gol!

Mută, Maria s-a ridicat ca o lumânare, încercând să înălture fantoma nevăzută care hântule ograda și liniștea omului ei.

Se saltă soarele voios pe cer, trimițând, necenzurat, sulii în colbul uliței.

Încet, cu pași mărunți, fiind de mână două mogăloațe, Ion urcă ulicioara ce-l duce la Câmpul lui.

La marginea satului, privește în jos spre luncă, își aprinde țigara și se îndreaptă spre căsuța dintre nucii din mijlocul viei.

Acum păzește ce a fost odată numai al lui.

Sub umbra deasă, privește cu drag la nepoții care se joacă fără griji. Ar vrea să le arate, să le spună că a avut și el ceva... dar sunt prea mici să-l înțeleagă.

Bătrână, via, încet, încet, dispare fiind înghițată de nisipuri mișcătoare.

Simțind chemarea, Ion se urcă în căruța care nu mai este a lui să-și caute copiii.

Rând pe rând, în mersul calilor, caută să cuprindă cu privirea Câmpul lui.

Ajuns la capătul drumului îl găsește pe mezin, pe Niculae și-i spune:

- Eu cam atât am avut de mers! Acum că v-am văzut pe toți mă duc să-mi caut pământul!

Se rostule lumea!

Lăsat urmaș, printre puștii în viață, Niculae, primește ei, târziu, ceva ce-a fost al lui Ion. Împovărat de griji, de ani, fără putere, cu aceeași pași mărunți, dar fără fum, urcă aceeași ulicioară, spre Câmpul lui.

Îi e din ce în ce mai greu. Gândurile îl apasă. Cum poate el la bătrânețe să lucreze cu brațele goale acel pământ!

Se înscrie ca și alți nedumenți în Asociație, fără contract, că doar sunt din sat și cine să-i păcălească?

Supărat pe lume, pe naivitatea ei, cerul refuză să-i sprijine.

- Nu s-a făcut! A fost secetă!

Și anii trec ducând cu ei ultimele picături ale puterilor lui Niculae. Cu lacrimi în ochi, privind Câmpul odinocă viu, slăbit de ani și neputinți, înșelată de semenii, scapă așa într-o doară:

REPETABILĂ POVARĂ!

Vasile IORDACHE

The Market Meets Environment

(Când piața întâlnește mediul înconjurător)

The Market Meets Environment într-un fel poate fi considerată ca fiind complementară pe plan empiric la o serie de opere mai mult teoretice despre ecologia de piață. Această carte este o colecție de studii de caz. Diversitatea subiectelor tratate este mare, riscând chiar să dea impresia unei dispersiuni. Capitolele abordează, între altele, problematica informații publice privind deșeurile toxice, incitările pentru a păstra calitatea apei, labilitățile ecologice, ecologia ca o nouă religie de stat, sau schimbările de efluent. Conținutul heteroclit al acestei cărți are măcar meritul de a contrazice un enunț număr de idei preconcepute.

Ideea preconcepută cea mai răspândită în regiunile noastre este credința că lipsa unei reglementări contribuie la frecvența prejudiciilor cauzate mediului înconjurător. Împotriva acestei credințe fragile, un articol de Thomas și Ryan arată că poluarea râului Cuhayoga în Statele Unite se explică istoric prin punerea sub semnul întrebării a dreptului civil. În realitate, reglementările statale au contribuit ca acest râu să devină un hșpel industrial. În absența regulilor de drept civil, recursul victimelor împotriva oricărui poluant era extrem de dificil. Acesta este un exemplu, de altfel destul de frecvent, pentru prejudiciul mediului înconjurător pe care îl cauzează reglementările statale, care de altfel este prezentat destul de frecvent ca fiind singurul garant credibil al respectului mediului înconjurător.

Capitolul următor, scris de Ives, prezintă foarte convingător felul în care istoria instituțională ar fi trebuit să fie luată în seamă pentru a explica de ce informația despre pericolul poluanților chimice, produse legal de către o întreprindere la Cascadele de la Niagara, nu a putut fi transmisă locuitorilor din zonă. Când problemele de sănătate au început să se arate, întreprinderea chimică a fost condamnată în ciuda faptului că în mod obiectiv ea nu putea fi considerată responsabilă pentru această lipsă de informare. Scandalul ecologic provocat de această afacere a condus unele grupări politice să facă presiuni ca să plătească cei mai bogat, în cazul nostru întreprinderea, decât să reformeze un mediu instituțional cu efecte perverse evidente.

Leția principală care trebuie reținută din primele capitole este prin consecință faptul că arena politică

editat de Bruce Yandle

nu trebuie niciodată considerată ca fiind un parlament pașnic unde fiecare pune pe masă argumentele sale și la sfârșit se va adopta o decizie care să garanteze interesul general. În schimb, este vorba într-adevăr despre o arenă...

Partea a doua a cărții expune soluțiile de piață susceptibile să contribuie la rezolvarea problemelor

mediului înconjurător. Astfel, articolele lui Riggs și Blacklocke prezintă în detaliu dispozitivul organizațional și tehnic pus în aplicare pentru rezolvarea problemei calității apei din râuri. Soluția eficientă constă în organizarea, pe baza geografică a bazinurilor versante, de piețe locale de drepturi de a polua.

Articolul lui Riggs arată că costurile excesive ale reglementărilor împotriva poluării sunt cele care au împins o asociație să creeze o piață de drepturi de a polua pe râul Tar-Pamlico. La început piața a fost organizată între industriași, apoi asociația a servit ca intermediar pentru a integra și agricultorii, responsabili de o poluare difuză dar importantă. Prima etapă a fost finanțarea creării unui model informatic complex pentru determinarea cantității maxime de poluare, așa cum acest lucru este necesar pe toate piețele de drepturi de a polua. Acest model a servit de asemenea la determinarea cantităților anuale de reduceri care trebuie prevăzute. Apoi piața a făcut restul, fiecare producător fiind incitat, prin posibilitatea de a-și vinde drepturile sale în plus, să utilizeze procedee mai puțin poluante. În plus, alocarea resurselor fiind de acum încolo mai bună la o cantitate de poluare dată, această piață a permis și reducerea prețului bunurilor vândute. Acest exemplu arată bine interesul de a crea organizații descentralizate, care să implice actorii locali direct interesați al căror scop este rezolvarea problemelor ecologice.

Ultima parte a lucrării este de o inspirație mai sociologică deoarece se interesează de organizațiile ecologice ca de „mişcări de societate”. Un studiu de statistică al lui Brian Kropp arată într-un mod surprinzător că implicarea ecologică ar fi, pentru mulți ecologiști, un substitut la credințele religioase. Urmărind această ipoteză, Annan se întreabă ce va deveni separația între stat și religie în condițiile în care mai multe grupuri de presiune ecologică au ca interlocutor privilegiat uneia agenții guvernamentale cu puteri considerabile. Întrebarea este politică încercă dar merită să fie pusă ținând seamă de puterea organizațiilor ecologice radicale.

Cu toate că am rezumat numai o parte din contribuțiile prezente în carte, cititorul își va da seama că ea conține lucruri foarte heteroclitice. Oricum ar fi, trebuie încurajat orice inițiativă susceptibilă să arate că soluții teoretice originale privind unele probleme ale mediului înconjurător nu sunt condamnate să rămână simple creații ale spiritului. De o manieră generală, vom trage deci din această carte învățături foarte utile, peate cu condiția de a poseda deja niște cunoștințe minimale în economia instituțiilor și mediului înconjurător. Articolele nu sunt dificile de înțeles, deoarece nu sunt prea tehnice. În schimb, pentru a înțelegi toate mizele subiacente ale studiilor de caz, lectura unei opere mai generaliste ar putea să fie utilă.

Institutul Economic Mollnari,
Pierre Perrin, doctor în științe economice
Traducerea de Peter Mihok și Rodica Negre

6. Martorul Alecu Russo

6.1. Principiul interogației pertinente

Cititorule, poți să mă întrebi orice în legătură cu ce fac sub privirea ta. Spune-mi și în gând, te aud. Ce faci tu aici, cercetătorule? Și eu îți răspund cât pot mai bine, ca să ajung să mă înțeleg în toți pașii cuvintelor mele.

Anchetez texte, cititorule, lor le pun întrebări și de la ele aștept răspunsuri. Pentru mine Alecsandri este un text, la fel și „Miorița”. Le confrunt cu alte texte scrise de alte persoane-texte pentru a afla adevărul - tot adevărul și numai adevărul despre cum a fost scris acest text celebru al literaturii române.

Sunt, asemeni ție, un consumator împătimit de texte scrise. Diferența stă în faptul că un anchetator, la un moment dat, servește aceleași texte și la micul dejun, și la gustare, și la prânzul mare și la cină, combinate însă unele cu altele în mii și mii de rețete - se poate spune și „rețete”. Lor li se adaugă - ori ele se adaugă, e același lucru - sucul propriu din corpul consumatorului-anchetator. Așa este, l-am parafrazat pe Eminescu. Vreau să spun că ideile notate în acest text pe care îl produc acum - ești martor! - sunt esențe de text digerate în stomacul necunoscut al minții mele. Pare să aibă un mecanism foarte simplu, care funcționează după principiul interogației pertinente. Cu această ocazie, încep să-l cunosc și eu odată cu tine.

Ce este un martor? Bravo, ai prins curaj! Tu, de exemplu, vei fi martorul meu, dacă și numai dacă mă vei urmări cu atenție și-mi vei pune întrebările necesare atunci când simți nevoia interogației. Numai așa vei deveni convins de rezultatul anchetei și acest fapt îți va schimba, poate, modul de a gândi textele și viața.

Pentru ancheta, aflată abia în început, martorul este fie o persoană-text, fie un text propriu-zis scris de cineva. Spun „persoană-text” pentru că nu am cunoscut-o direct ci numai din lectura unor texte. După cum ai văzut, mi-am stabilit ca prim centru de interes profilul psihologic al lui Alecsandri. Mulți istorici literari l-au prezentat pe prozatorul, dramaturgul, poetul, culegătorul și editorul poeziilor populare, evidențiind trăsăturile temperamentale, de caracter ș.a. care-l conturau personalitatea. Reiau lectura lor și respectez pasajele pe care le consider relevante. Recitesc apoi și scrierile lui, reținând părțile unde se autocaracterizează sau care pun în lumină un anumit tip de reacție ș.a. Rodul acestor lecturi repetate și din ce în ce mai selective va fi portretul-text al lui Alecsandri.

Prințor la martor ca persoană-text, Alecu Russo este martor în anchetarea lui Vasile Alecsandri pentru că în viața reală l-a legat o prietenie frățească și, lucru fundamental, întrucât s-au legat pe vecie prin texte. Vei vedea că unul din portretele lui text este făcut chiar de Alecsandri. Mai mult, texte cruciale scrise de Russo și care mă ajută să-l fac și eu portretul-text al fost publicate de amicul său, ori prin grija lui, așa spune, pânitească.

Ca anchetator, trebuie să fiu extrem de vigilant. De aceea, de câte ori se impune, confrunt persoanele-text care pot depune mărturie în procesul de clarificare a contextului producerii baladei „Miorița”. Protagonisti sunt Alecsandri, Russo și un folclorist care niciodată nu s-a gândit că în viața de apoi a textelor va juca un rol atât de important - Atanasie Marian Marinescu. Mai sunt și alții, dintre care cel mai apropiat îl simt pe Moses Gaster, un folclorist de birou ca și mine. Observațiile lui lapidare asupra câtorva texte m-au îndreptat decisiv pe calea ce ne va duce în final la rezolvarea cazului. Punerea față în față a portretelor-text are rostul de a detecta cea mai mică intenție de mărturie mincinoasă - fie-mi iertat termenul tehnic. Adică persoanele în cauză să fie înțelese dinainte, iar textele scrise de ele să ascundă acest fapt, conducându-mă pe cărări ce nu duc nicăieri. Dacă, însă, pot dovedi complicitatea lor, atunci am câștigat

o bătălie importantă. Se știe, complicele este cel mai documentat informator.

Dacă vorbești! Așa te vreau, dă-i înainte! Aici se află toată frumusețea muncii de anchetator de texte. Să le faci să depună mărturie într-o cauză de care, când au fost scrise, n-aveau habar. Nu mă refer la cele ale complicilor, sau care nu spun tot ce știu, chiar fără rea intenție. Să fie clar: toate persoanele-text anchetate aici sunt animate de cele mai bune intenții! Dar mersul cercetării către adevăr primează. Știu, amicus Plato sed magis amica veritas. Pe limba noastră... Mi-e prieten Platon, dar mai prieten mi-e adevărul. Îmi permit să te avertizez, totuși, să nu-ți uiți niciodată pe Platon!

Mai apar în anchetă textele-martor ca probe de referință, adică cele despre care știm că nu au suferit acțiunea factorilor care au influențat textele cu care

Alexandru BULEANDRĂ

Vasile Alecsandri și cazul „Miorița”

O anchetă literară

Motto: „...îți voi descoperi o mare taină literară.”

(Vasile Alecsandri către Al. Odobescu)

le comparăm, în cazul nostru poeziile populare din colecția Alecsandri și în primul rând „Miorița” pe care toți istoricii literari care s-au ocupat de problemă și o mare parte dintre folcloriști, ai o spun cu toată răspunderea, au fost și culegători ai literaturii populare orale care au tipărit cu fidelitate ce au cules „din gura poporului”. Aceste culegeri vor reprezenta reperul sigur cu care va fi comparată comoara descoperită de Vasile Alecsandri, făcând-o să vorbească despre felul în care a fost restaurată.

O categorie importantă de texte-referință se află chiar în opera lui Alecsandri ca scriitor cult. Condiția minimă pe care ele trebuie s-o îndeplinească este să fi fost scrise în afara oricărei legături interesate... Bine zis, „primejdioase”... cu textul cercetat. De exemplu, ce spune Alecsandri despre descoperirea „Mioriței” poate fi considerat un astfel de text-complice, dar va fi martor atunci când voi reuși să dovedesc cu ajutorul lui cum autorul manipulează destinatarul informației, iar ce a scris Alecsandri înainte de „Miorița” voi lua cu toată încrederea ca text-referință.

Cum spuneam, martorul trebuie să vorbească, să spună adevărul și numai adevărul și să nu ascundă nimic din ceea ce știe. Cred că am redat corect formula din jurământul martorului la judecătoria. Atenție!, adaug eu: răspunzând la întrebări pertinente. Asta este, în fond, problema mea de anchetator: să știu să-mi pun întrebările potrivite pentru a interoga textele din mine.

„Îmi vine în minte, nu știu pe ce filieră, un citat din Alecu Russo, „Poezia populară”, un text-martor fundamental, nedatat: „Să luăm de exemplu aceste versuri dintr-o baladă: Viața omului/ Floarea câmpului/ Câte flori pe-acest pământ/ Toate se duc la mormânt / În să floarea lacului/ Stă la ușa raiului/ De judecă florile/ Ce-au făcut miroasele! (...) O asemenea idee - spune Russo - este rezumatul cuminții omenești, relevarea sâmbului de nemurire, exprimat prin glasul poporului. Vox populi, vox dei! (10, pp.281 - 282). Nu mai traduc, știți din Caragiale.

Uite, acumă simt cum se întinșă vibrația fină dar clară și distinctă care-mi semnalizează prezența unor mici nedumeriri, formele incipiente ale viitoarelor interogații: de ce Russo a utilizat formula „dintr-o baladă” și nu a numit balada lui Alecsandri, „Mănoara Floroara”? Răspunsuri posibile, adică tot un fel de întrebări, mascate: pentru că aici nu apar întocmai versurile citate de el, ci altele: „Și știți, dragă, ori nu știți./ C-a să mori, și-a să învii./ Și-o să ai în cer a da/ Seamă de inima ta? / Câte flori pe-acest pământ / Se duc toate la mormânt / Numai floarea lacului / Stă la poarta raiului / De judecă florile / Ce-au făcut

miroasele!”, un alt răspuns: pentru că, deși în scrisoarea către Ion Ghică din 19 dec. 1852 (5, p.67), Alecsandri enumeră „Mănoara suricoara” printre cele 18 mici capodopere populare la care lucra, după ce o finalizează îl va schimba titlul și o va trece în ciclul „Doine” ca poem propriu; sau pentru că acele versuri nu sunt dimbalada lui Alecsandri, ci din alt cântec popular... Atunci de ce vorbește despre baladă? În colecția de „Doine și strigături din Ardeal” a lui Jarnik și Bărseanu (1885), am găsit la capitolul „Moartea unuia dintre iubiți”, versurile: „N-are omul a gândi / Făr mereu a socoti / Că în veci va tot trăi / Dar viața omului / E ca floarea câmpului / Diminează în floarește / Peste zi se vestește!” Într-adevăr, lipsește „ideea înaltă”, cum ar spune Alecsandri, care să-i impresioneze și mai mult pe străini. Dacă, însă, sursa ar fi această culegere selectată din caietele cu folclor ale elevilor de la Blaj care adunau în vacanțe cântece din satele natale după tradiția inițiată de Timotei Cipariu și continuată de discipolul său I.M. Moldoveanu (11, p.XVI-XXIII), cum au ajuns ele în posesia lui Russo și Alecsandri? ș.a.m.d.

6.2. De pe Ceahlău la Prinkipo

Numele lui Alecu Russo este menționat pentru prima dată de V. Alecsandri în scrisoarea care însoțește textul baladei „Miorița” destinat publicării în revista „Bucovina”. „Această baladă mi-au fost adusă din munții Sovejii de D.A. Russo, care o descoperi împreună cu multe altele, în vremea cât au fost exilați pe nedreptate la mănăstirea Sovejii.” (12, p.124)

Adnotație: care să fie acele „multe altele”? Doi ani mai târziu, în „Prefața” care deschide întâia fasciculă a baladelor și, peste încă 15 ani, întreaga colecție de poezii populare, editorul se referă iarăși la prietenul său: „Agiutat de câteva persoane, iar mai cu seamă de D.A. Russo, am adunat în deosebite călătorii prin munții și prin câmpiile înflorite ale țării noastre o mare parte din poeziile populare, și acum, săvârșind coordonarea lor, le închin patriei mele ca cea mai dreaptă avere a ei. Moldova, 1852” (4, p.31)

Adnotație: nu toate, ci „o mare parte” din poeziile populare au fost culese direct, din gura poporului”; echivocul exprimării din care se poate înțelege că și Russo și alte persoane l-au însoțit în deosebitele călătorii, „coordonarea” apare ca un alt termen ce denumește munca săvârșită numai de Alecsandri - aici e foarte net! - asupra materialului cules înainte de a-l publica, vezi și „Îndreptate”, „intocmite”.

Afirmajia care-l privește pe Russo în calitate de culegător individual al baladei „Miorița” nu a mai fost repetată de Alecsandri. În ediția definitivă a colecției, într-o notă la balada „Dolca”, el ne informează că „Această baladă a Dolcii precum și aceea a Mioriței le-am cules din gura unui baci, anume Udrea, de la stâna de pe muntele Ceahlău.” Într-un mod discret și fără un motiv anume, Russo, care decedase în februarie 1859, este îndepărtat pentru totdeauna de balada pe care o aprecia cel mai mult. Locul lui îl ia însuși Alecsandri care, pentru a ne convinge că într-adevăr a fost lângă acel baci, descrie amply ceea ce ar fi putut fi contextul descoperirii „Mioriței”. „Acel păstor suna din buciom cu-o putere extraordinară, încât munții se răsunau în mare depărtare. El cânta și din fluiet mai multe cântece ciobănești, iar mai cu seamă Doina, cu o aspră de înduioșare ce aducea lacrimi în ochii celor care îi ascultau.” Pe când cel care citește această mărturie așteaptă prezentarea detaliată a modulului în care baciul Udrea interpretează cele două balade, culegătorul continuă: „La anul 1842, într-o frumoasă seară de vară urcându-mă la stâna din Ceahlău unde auzisem răsunând buciomul lui Udrea, am asistat la unul din cele mai sublimе spectacole a naturii, luminat de razele asfințitului soarelui, iar după ce noaptea presără cerul de stele, mă așezai cu Udrea și cu alți păstori împrejurul unui foc, și petrecui până-n zori cu cântecele de la munte.” În sfârșit, cu părere de rău pentru Alecsandri, „Udrea îmi spuse că tatăl său știa multime de balade între care acele a lui Traian și a lui Aurelian, dar din nenorocire el le luase cu dânsul în mormânt.” (12, pp.124-125)

Adnotație: Atanase Marian Marienescu, folcloristul bănățean care nutrise o mare admirație pentru Alecsandri și va fi martor-cheie în ancheta noastră, „pretinde că în copilărie a auzit povești despre Marius și Sulla, colinde despre Hadrian și Aurelian.” (9, p.278) De „O plimbare la munți” scrie Alecsandri în 1844 în revista „Propășirea”, unde era redactor împreună cu Kogălniceanu și Ion Ghica. Întovărășit de „doi tineri poeți și un tânăr judecător”, a pornit spre mănăstirea Pângăreji pentru a vedea portretul lui Alexandru vodă Lăpușneanul (6, pp.151-181)

Adnotație: Unul dintre poeți trebuie să fi fost Russo, care din 17 septembrie 1841 era asesor la Judecătoria din Piatra. Ca și Alecsandri, în perioada studiilor în Elveția și Austria Alecu scrisese versuri în limba franceză. Când va fi început scrierea, tot în franceză, a poemului în proză „Cântarea României”, nu se cunoaște. Se știe doar că modelele urmate de el, „Cartea națiunii poloneze și a pelerinilor polonezi” de marele poet revoluționar Adam Mickiewicz și „Cuvintele unui credincios” de scriitorul francez Lamennais s-au tipărit în 1833 și au avut o largă răspândire, ajungând și sub ochii lui Alecu Russo. El îi va urma pe cei doi folosind ca procedeu formal tot tonul versetelor biblice și adresând românilor un vibrant mesaj patriotic. (13, p.41) Celălalt poet să fi fost Mihai Cuciureanu, prieten cu Russo. (10, p.172)

Pornesc din Piatra, „plini de veselie și sperare”, într-o brișcă de Brașov. Pe drum încep un „concert drăcesc”, în care unul dintre excursioniști cântă „vesiliul și vornicul cântec al lui Bujor: frunză verde de negară”.

Adnotație: Să fi fost Russo? În lucrarea „Studii naționale” care poartă data 1840, prezintă amănunte din viața hoțului, povestește o întâmplare cu el și un boier prădat pe drumul spre Bacău și versurile cu care poporul îl cântă când se arată în Moldova: „S-a ivit Bujor în țară.../ Pe clocoi mi-i bagă-n hiar etc...” (10, pp.218-220)

După ce s-au trezit înspăimântați în mijlocul Bistriței care clocotea în jurul trăsorii, cei patru călători devin mai cumpătați, povestind întâmplări, în care apa juca rolul cel mai însemnat. Apoi admiră „frumosul și mărețul apus al soarelui.”

Adnotație: Alecsandri este fascinat de apusul soarelui! Nu pierde nici un prilej pentru a-l descrie, începând cu călătoria în Italia din vara lui 1839 și continuând cu scrisorile către A. Hurmuzachi cu „Miorița” - două apusuri -, nota cu Udrea - un apus -, ș.a.m.d.

„Un entuziasm poetic ne-a pătruns pe toți, până și pe judecător; căci priveliștea era vrednică de a încanta sufletele cele mai adormite și vrăjmași cei mai apngi ai naturii. În dreapta noastră un lanț de dealuri îmbrăcate cu tufari sălbatice; în urmă-ne, ca o strajă depărtată, Pietricica, ce pare că păzește târgul Pietrei, culcat la picioarele ei; în fața noastră, un amfiteatru de alți munți acoperiți cu brazi înalți, care se zărageau ca o armie întreagă pe cerul înflăcărat de razele cele de pe urmă ale soarelui. Din toate părțile tot înălțimi, și înălțimi adevărate, care te fac și mai mic decât ești și la care trebuie să te uiți cu capul gol, pentru că-ți cade căciula de la sineși. Cum să nu se mire cineva! Cum să nu i se aprindă Inchipuirea!” Al dreptate, cititorule! E un pasaj de finut minte.

Ajunși la destinație, află de la egumenul mănăstirii Pângăreji că portretul voievodului Lăpușneanul „a fost ridicat de-aici” și dus la mănăstirea Slatina, zidită tot de el. Se făcuse noapte și cei patru tineri rămâni să doarmă la mănăstire. Într-una din chilii găsesc un călugăr care le povestește o întâmplare de la 1821, „pe vremea când au intrat turcii în Moldova”.

Adnotație: redactorul ediției stabilește pe baza spuselor bătrânului calugăr că excursia, „primblarea la munți”, s-a petrecut în toamna anului 1843.

„Atunci să mă li văzut când mă iveam pe vârful unui munte cu pletele-n vânt, cu pieptul gol, cu fața rumenă și cu durda pe umeri! Toți care mă cunoșteau nu mă chemau altfel decât Păunașul codrilor, Voinicul voinicilor.”

Adnotație: Balada „Păunașul codrilor” a fost

descoperită la Piatra în 1844!

Urmează alte povestiri spuse de cei patru înalte de culcare. „Toader și Mărinda” din satul Mircești de pe Siret, ar trebui să fie spusă de Alecsandri. Rețin „...cu câtă plăcere Mărinda asculta pe Toader cântând la fluiet doina de la munte...” și întâlnirea dintre Mărinda care „de trei luni” nu mai știa nimic de Toader, cu o jigană bătrână ce „de trei zile” nu mâncase. „dă-mi o păralăuță, că ți-o căuta în oglindă și ți-o spune sorții!”

Adnotație: Multe elemente comune cu „poeziile de colibă” publicate în 1843: cântatul doinei, „de trei zile” și, acum, cu „fala mea, să fugi de ele, să nu-i mai ieși în cale...” Crai-Nou, Soră și Hoțul, Maghiara ș.a.m.d.

Intrucât proiectul expediției lor montane „a rămas baltă” și pentru a nu fi considerați „oameni fără caracter”, călătorii se decid să meargă la Ceahlău „spre a se agăta de vârful lui”. Ni se pare firesc să presupunem că „proiectul Ceahlău” nu s-ar fi impus, cel puțin pentru Alecsandri, el putând aduce drept contraargument „urcarea la stâna din Ceahlău” cu un an înainte. Dar n-a fost să fie așa, evenimentul de mai an nefiind nici măcar pomenit în trecut!

Plecăți cu noaptea în cap la mănăstire, „ne agățam voioși pe cărarea îngustă care surie dealul Grohotișului.” Ajunși în vârful dealului, „vreme de jumătate de ceas am stat față la una din cele mai frumoase priveliști”. Ei admiră răsăritul soarelui peste munții, văile și apa Bistriței „pe care se coborau câteva plute”, peste satele „semănate pe costive ca jucării”. Farmecul ce împodobea natura mândră și sălbatică este de neuitat. „Nu voi uita niciodată impresia ce am primit la acea minunată priveliște!”

Urmează un imn de laudă adresat munților Moldovei și locuitorilor de aici: „Acole pământul, codrii, stâncile, pâraiele sunt încă în starea primitivă a naturii și nicăieri nu se vedește mâna omului cu prefacerie ei urăcioase și prozaice. La munte omul este mai simplu, viața lui este mai în liniște, nărvunile sunt mai nevinovate. Munteanu- curat la suflet, liber la gând și la vorbă și verde de trup ca brazii sub care trăiește. Munteanca-i naltă de boi, albă, veselă, sprinteră, isteasă și frumoasă. Cum să nu-ți bată inimă de bucurie și de mulțumire în sânul unor locuri atât de mărețe și de poetice, locuite de un neam de oameni a căror înfățișare îți umple ochii și sufletul locuri pline de aducere-aminte a strămoșilor noștri, de povești fantastice și mai ales de doine armonioase!”

Mai reținem „cântecul vechi” cântat de orașeni și răspunsul unei tinere și frumoase românce ce suia călare la munte: „la-mă, leiță, călare./ Că nu mai pot de picioare./ Și nu pot merge pe jos/ Că mi-i drumul zgrunzuros...” și replica „Eu, puilule, te-oi lua/ Când o face plopu pere/ Și răchita micșunele.”... Un nou apus de soare, cu Ceahlăul pe fundal. Rătăcesc noaptea în munți, ncu prilej de impresionare veșnică pentru Alecsandri: „Nu voi uita cât oi trăi acea plimbare fantastică prin înlunericul codrului...”

Acum are loc și întâlnirea cu ciobanul Gheorghe, o întâmplare demnă de a fi reținută multă vreme, cititorule! „De unde vii, Gheorghe?” îl întreabă călugărul. „De la hora din sat, părinte; am cântat din cimpoi până ce-a înnoptat bine; și acum mă duc la stâna din deal. Auzind vorbă de cimpoi și de horă, m-am apropiat de cioban și l-am îndemnat să ne cânte o doină; îndată el și-a scos cimpoiul din desagi, l-a umflat, l-a pregătit și, rezemându-se de un brad, a început a suna cântecul cel mai frumos, cel mai jalnic, cel mai cu suflet ce am auzit eu pe lume: doina de la munte, acea melodie curat românească. În care toată inima omului se tâlmăcește prin suspinuri puternice și prin note dulci și duioase; doina jalnică, care face pe român să ofteze fără voie, și care cuprinde în sânul ei un dor tainic, după o fericire pierdută. Eu, de câte ori aud doina, îmi pare că aud Moldova plângând după gloria sa cea veche.” Alecsandri îl roagă pe cioban să cânte și din gură: „și el, împreunându-se cu cimpoiul, începu, cu un glas limpede și puternic, a cânta următoarele versuri pe muzica doinei: Frunză verde de alună;/ Trece voinicul pe lună/ Și codrul voios răsună...” lată și înalăt

scenei: „Nu am trebuință să mai descriu mulțumirea ce ne-a pricinuit acest concert original la miezul nopții, în mijlocul unui codru. Tot acela ce simte în pieptul său o inimă de român mă va înțelege de la sineși.”

Textul „O plimbare la munți” se încheie astfel. „Noi ne-am pornit de la Piatra ca să vedem portretul domnului Alexandru Lăpușneanul, ne-am pornit de la Pângăreji cu gând să ne suim pe Ceahlău, și nici un proiect, nici celălalt nu l-am putut împlini. Așa sunt mai toate proiectele omenești, mai ales acele ce se ating de voiajuri. Le faci iama, și cum răsare soarele de primăvară se topesc ca omătul.”

...După 1867 și până la moarte, Alecsandri va transforma descoperirea „Mioriței” pe Ceahlău într-o veritabilă legendă. Iată mărturia din 1873 a lui G. Vămăv-Liteanu: „Am auzit pe Dl. Alecsandri spunând el însuși cum a găsit un mic cap d'operă din colecția sa, Miorița, cum într-o sară față cu un mare spectacol al naturii, pe muntele Ceahlău, chemat de răsăritul unui buciom, asculta pentru întâia dată, unul câte unul, din gura unui baci, Udrea, versurile acestei frumoase balade.” (10, p.124) În alt loc, am găsit și acest fragment din depozitia de mai sus. „Atuncea, zicea poetul, once comoară aș fi găsit nu m-ar fi bucurat atât de mult.” În 1895, în „Revue du monde latin”, un alt martor nota: „...o singură dată în viață se tomuse de moarte: atunci când descoperise în munți la ciobani, minunata Miorița”, lîindu-i frică să nu moară înainte de împărtăși tuturor această comoară. (1, p.431)

...Da, este o întrebare pertinentă, spune-o: cum de a finut numai pentru el opt ani această comoară înainte de a o împărtăși tuturor, din vara lui 1842 până în februarie 1850?

Aflat la venerabila vârstă de 74 de ani, bătrânul Alecsandri nu se poate să fi uitat singura dată când s-a gândit la moarte, dar nu pe Ceahlău, ci pe insula Prinkipo, lângă Constantinopol, unde se îmbolnăvește grav în ultima decadă a lunii august 1845. „Era cât pe-aici să mor” - notează el doisprezece ani mai târziu în scrisoarea către Ubcini. În carnetul de însemnări din călătoria, scria: „regret patria din toată inima”, și versurile pe care nu le va publica niciodată: „Străin pe malul mării zac în singurătate / Pășesc pe-a morții cale./ Ș-a zilei dulce raze îmi apar întunecate./ Și marea mă adoarme c-un cântec plin de jale./ Ah, glasul desnădejdiei în inimă-mi răsună./ Căci mor fără depune; cu o mândră întocare./ Pe fruntea jării mele o falnică cunună/ Și pe-a iubitei frunte o dulce sărutare.” (1, p.100)

...Răbdare și tutun, ți-ar spune un adevărat detectiv, cititorule. Deocamdată culegem mărturia despre Alecsandri și „Miorița” lui, așa cum ne-am propus pentru această etapă a cercetării. Le depănăm cu maximă atenție și fidelitate, amânând prelucrarea lor până când și tu vei deține informațiile necesare și suficiente pentru a putea evalua ipotezele de lucru, reconstituirea și concluziile anchetei.

(continuarea în numărul viitor)

Bibliografie:

- Nicolescu, G.C., „Viața lui V. Alecsandri”, Editura pentru literatură, 1962
- „Poezii populare ale românilor”, adunate și întocmite de Vasile Alecsandri, Ediție îngrijită și prefață de Gheorghe Vrabie, Editura pentru literatură, 1966
- Gheorghe, Vrabie, „Folcloristica română”, Editura pentru literatură, 1968
- Alecsandri, Vasile, „Muntele de foc”, Editura Litera, Chișinău, 1998
- „Dictionarul folcloristilor”, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979
- Russo, Alecu, „Opere”, Chișinău, Editura Litera artistică, 1989
- Jamik I.U. și Bârșeanu A., „Doina și strigături din Ardeal”, Editura pentru literatură, 1964, Prefață de Ovidiu Papadima (V-XXXIII)
- Fochi, Adrian, „Miorița. Tipologie, Circulație, Geneză, Texte”, Editura Academiei RPR, 1964
- Vărcolici, Teodor, „Alecu Russo”, Editura tineretului, 1964

Arhim. Arsenie Papacioc

Cuvânt despre bucuria duhovnicească

CUVÂNT DESPRE ORTODOXIE ȘI SECTE

(urmăre din nr. 12/20)

- Dumnezeu îl iubește pe cei din iad?

- Îi iubim și noi, și nouă ne pare rău, dar sunt acolo după faptele lor, după faptele lor cele mai grozave. Sunt pentru că au ignorat învățătura creștină. Și tot ce făcea Dumnezeu pentru ei ignora. De aceea este grav. Nu pentru faptul că a făcut cutare, după culcarea pe care a avut-o, ci pentru faptul că ei nu se pocăiau. Starea aceasta, de ne-pocăință, este câștigul cel mai mare al diavolului, adică deznădejdea.

- Am citit că isteria este consecința unei copilării trăite în tirania cuiva. Este adevărat?

- Asta n-ai putea să generalizezi. S-ar putea, în cazuri izolate. Bunăoară, s-a constatat la un băiat care a fost găsit în pădure, care trăia cu fiarele, niște maimuțe, că mergea și ei tot în patru picioare. Avea mișcărilor maimuțelor: folul cum mânca, cum ducea la gură... De unde se vede că mediul a avut o mare influență. Deci, dacă a trăit într-o tiranie foarte mare, l-a zdruncinat puternic sufleteste și el nu mai putea să creadă că există și altceva, și atunci s-a format strâmb, și-a creat un anume fel de a fi, o anumită fire, din cauza acestei educații nelaste. Dar nu putem generaliza că are o putere mare la toată lumea.

- Credeți că în ultimii ani s-a revigorat isihasmul?

- Dragă, nu vorbim de isihasm în societate, unde ne stau conștienți pe masă... Isihasmul este o viață deosebit de înaltă, care se trăiește într-o retragere totală, unde poți să duci o viață de postire și de neamestec cu frământările acestea omenești. Să te controlezi pe tine până la sânge și până în măduva oaselor, să fii un paratrânsel pentru toți dracii care încearcă să te abată de la rugăciune.

- Despre Sfântul Simeon Noul Teolog se spune că nu a fost înțeles la vremea lui...

- N-a fost înțeles, și de catolici nici acum nu este înțeles. Noi nu am avut decât doi teologi: Sfântul Ioan Evanghelist și Sfântul Grigorie din Nazianz. Mai e și Sfântul Simeon Noul Teolog, care apare în secolul al X-lea și care a prezentat printr-o simțire pe Dumnezeu, printr-o trăire a inimii, așa de bogată este sfântuirea lui încât Biserica l-a numit Noul Teolog.

- Deci nu a fost înțeles!

- La vremea lui, nu a fost înțeles nici Hristos!
- Se spune că lucrarea aceasta cu pâinea harică nu este înțeleasă.

- Lasă, dragă, n-am nevoie de pâine harică! Pâinea Hancă este Sfânta împărtașanie! Deocamdată am la cine să mă închin, n-am nevoie de altă pâine. Este un moment de ispitire, care nici măcar nu este dibaci. Nu merită să discutăm.

Lupta noastră este a ne controla pe noi înșine, în fiecare zi, dacă suntem demni de rugăciune și dacă suntem demni de ajutorul lui Dumnezeu, Care nu întârzie dacă ne-am împesit cu totul inima. Asta este lupta pe care trebuie s-o dăm! Nu vrem să discutăm despre alte lucruri, pentru că, înainte de toate, eu nu mănânc altă pâine decât Sfânta împărtașanie.

- Foarte mulți neoprotestanți care se interesează de Ortodoxie spun că sunt ortodocși prin convingerile lor, dar nu vor să intre în Ortodoxie.

- Înseamnă că nu sunt convinși!

- Un prieten baptist a intrat într-o biserică într-o zi și s-a așezat la rând și s-a împărtașit. Deși l-am explicat că nu este bine ce a făcut, prietenul mei au spus că nu este rău, pentru că și ei fac parte din Biserică...

- Nu este bine, nu avea haină de nuntă! Mai întâi, trebuie făcut ortodox. Să i se facă ungere cu Sfântul Mir. Trebuie să treacă prin acest moment.

- Biserica baptistă are Duhul Sfânt?

- Păi, lucrul acesta este pus în discuție. Nu este permis. Domnule, trăiesc dacă am frăi degete? Trăiești, dar ești ciunt. Sau nu ai o ureche. Nu se poate, adevărul trebuie respectat. De aceea și Sinoadele Ecumenice au pus în discuție problemele de dogmă - s-au fixat dogmele despre credință. Ei interpretează că Mântuitorul a fost doar o ființă omenească, nu și dumnezeiască. Lucrul acesta l-a spus și Arie și a fost anatematizat.

- Ce se întâmplă cu cei ce cunosc pe Hristos ca Dumnezeu, se roagă Lui fără să cinstească pe Maica Domnului, pe sfinți și Sfintele Taine?

- Este erzie a nu recunoaște pe Maica Domnului și Sfintele Taine. Este erzie, cădere în anatemă.

- Ce părere aveți despre Biserica Baptistă?

- Biserica Baptistă este o biserică botevă. Căta Taine au? Iar pe care le au sunt simbolice. Ce știți dumneavoastră despre împărtașare, despre profeți?

- Au nădejde de mântuire?

- Nu! Mântuire este doar în Biserica Ortodoxă, în Hristos. Și se pune problema chiar a Bisericii Catolice.

- În Biserica Catolică, am înțeles că nu mai există episcopie. În azima și în vinul lor mai există Hristos?

- Dacă îmi îngăduiți, dacă ar fi posibil să întreb pe Hristos lucrul acesta, v-aș spune. Catolicii sunt foarte vincovați, pentru că 1054 de ani am fost împreună. S-au făcut Sinoadele Ecumenice și ultimul a fost la anul 787. S-au făcut șapte Sinoade Ecumenice care au stabilit dogmele despre Mântuitorul, despre Duhul Sfânt, despre Maica Domnului, despre firle și puterile Mântuitorului. S-au stabilit toate aceste lucruri împreună cu ei. De ce s-au despărțit în anul 1054 și au început cu interpretări proprii? Au schimbat Crezul. Nu sunt eretici pentru noi, pentru că au șapte Taine. Cum le au ei, cu aspectele lor simbolice, dar le au. Dacă n-ar avea aceste șapte Taine, ar fi eretici. Este numai o greșeală confesională. Dar ne despart foarte importante lucruri de dogmă.

Referitor la sfinții catolici, ei nu făceau dogmatică atunci când trăiau. Dacă am face o comparație între Sfântul Serafim de Sarov și Sfântul Francisc de Assisi, ei erau sfinți prin rugăciune, prin lipsuri extraordinare, nu vorbeau de rău. Ei rămân valoare. Noi discutăm aspectul dogmatic. Bunăoară, ei au băgat pe Filioque. Au spus că Duhul Sfânt porcede și de la Fiul. Prin asta se înțelege micșorarea Sfântului Duh, care nu este un adevăr. Mântuitorul spune: „Care de la Tatăl porcede” (Ioan 15, 26). Deci, este împede.

Ei au învins încă un lucru: Imaculata Fecioară, adică spun că Maica Domnului s-a născut fără de păcat. Este o mare greșeală! Atunci care-i diferența dintre nașterea fără de păcat a Mântuitorului și nașterea Maicii Domnului? Maica Domnului a devenit fără de păcat în momentul în care, la Bunavestire, i s-a spus: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbră” (Luca 1, 35). În momentul acela, ea a scăpat de păcatul moșterit de la Adam. Dar nu poți să spui că s-a născut fără de păcat! Imaculata Fecioară este o mare greșeală!

Pe urmă, o altă greșeală: purgatoriul. E o greșeală de dogmă, o invenție a Bisericii Catolice. Ei spun că între rai și iad mai este un loc de trecare. Este o enorm de mare greșeală.

Biserica Ortodoxă - și ei au trăit 1054 de ani sub aceeași Biserică - spune că numai prin Sfânta Liturghie se pot salva sufletele din iad, nu prin purgatoriu. În purgatoriu, se spune la un moment dat, după ce și-a ispășit pedeapsa, omul automal se mântuie. Asta este o eroare.

Mântuitorul spune: „Mergeți în focul cel de veci” - în iad. Numai Biserica, prin ajutorul lui Dumnezeu, poate să-l scape, căci spune că să nu ne pierdem nădejdea: „Dumnezeul celor de sus: celor de pe pământ și celor de sub pământ”, va să zică și pentru cei morți, care nu sunt mântuiți, îi poate pomoni Biserica, așa îl putem salva. Unii intră dintr-o dată, după cum spune Mântuitorul: „Și la judecată vor veni”. Cei care duc o viață duhovnicească, cu frica de Dumnezeu, spovediți, cu smerenie. Dar se știe că există și iad. Și pentru că-i foarte relativă pocăința pe care o facem în vederea mântuirii, nu putem să avem siguranța mântuirii. Noi, ortodocșii, nădăjdum mântuirea, nu avem certitudinea ei.

Altă greșeală: nu au Proscomidie. Nu fac Sfântul Trup al Mântuitorului, artos, fac din azimă, cum se făcea în Vechiul Testament, azimă (pâine nedospită).

Dar cea mai gravă greșeală a catolicilor este primatul papal: Papa se consideră vicarul lui Dumnezeu pe pământ. El comandă în numele divinității, ca un împărat leocrat.

Apostolii au spus că Hristos este cu noi pentru todeauna. Mântuitorul îi spune lui Petru: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui”. Asta nu înseamnă că Dumnezeu a zidit Biserica pe Petru, ci pe credința lui, că a fost foarte credincios - piatra credinței lui.

În Biserica noastră Ortodoxă n-a condus doar unul din Apostoli, ci a condus Sinodul. La anul 50 s-a făcut un Sinod la Ierusalim - anul adormirii Maicii Domnului. Și în Sinodul acesta n-a fost Petru președinte, a fost Apostolul Iacob, rudă Domnului.

Noi îl acceptăm pe Papă ca primus inter pares, adică primul între egali. Așa îl acceptăm, altfel nu!

În concepția Bisericii Catolice, Papa, în materie de dogmă, consideră că nu greșește, este infailibil. Dar noi cum să acceptăm lucrul acesta? E o mare greșeală. Și toate aceste greșeli provin numai după anul 1054.

- De ce nu ales sectarii sâmbăta? De ce nu au ales o altă zi: marțea, miercuria?

- Ziua a șaptea. Există șapte ere. Prima eră este de la Adam la Noe, care a adus potopul ca eveniment. A doua eră este de la Noe la Avraam, care a adus tăierea împrejur ca eveniment. De aici începe să se nască poporul evreiesc, cu toate că avea răționi de mai înainte. Evreii vin de la „ivir”, înainte de Avraam. A treia eră este de la Avraam la Moise, care a adus Legea, căci nu existau Legile. Se înțea așa, ca o tradiție. A patra eră este de la Moise la Nabucodonosor la David și Solomon, care au făcut Templul. A șasea eră este de la Solomon la Irod, în timpul căruia s-a născut Hristos. Și acum a șaptea eră, în care trăim, era creștină, care este mântuirea. Dar vine era a opta, ziua a opta, că a șaptea este acum. Duminică este ziua întâi sau ziua a opta, terasalmului cel de Sus. Deci ziua Duminică nu este chiar așa la întâmplare, n-a înviat Hristos degeaba Duminică. Este în era mântuirii.

- Ce ne puteți spune despre apocatastază?

- Apocatastaza este o teorie emisă de Origen, în care se spune că îngeri pierduți vor rețea rolul de îngeri buni și că iadul va avea stârpi.

Acest Origen, care a trăit în secolul III, este băiatul Sfântului Mucenic Leonida. Origen era 6000 de scrieri; era impetuos, cu nici un chip nu putea cineva să-l doboare. L-a încurajat, când era copil, pe tatăl său în închiacare, îl trimitea scrisori. Această minte nemaipomenită a intrat într-o extremă, sigur, extremă de-a dreapta, considerând că Dumnezeu, în marea Lui milostivire, nu poate să îngăduie iadul veșnic? Dar nu zice Mântuitorul: „Mergeți în focul cel de veci”? Gata! Ce, te-ai obișnuit să crezi că numai a glumii? Este un mare adevăr! Sau te îndoiesti că iadul e veșnic? Te îndoiesti atunci că El este milostiv, astăzi, și te iartă. Adică astăzi este Dumnezeu milie și mâine îl dreptăți. Păi, cine să judece dacă iadul va avea stârpi? „Ce n-am făcut Eu ca să vă scap de focul cel de veci?” - zice Mântuitorul. „Până la urmă, am dat până la ultima picătură de sânge și nu era nevoie să o dau: o căl de mică jertfă dacă făceam, mântuiam neamul omenească și-l salvam de la moarte”. Ce n-am făcut Eu? V-am dat legi, v-am dat duhovnici, născuți toți de liana și de Vasile, care vorbesc limbajul vostru, care vă cunosc slăbiciunile, nu sunt îngeri să vă înfricoșeze, și le-am dat puterea asta nemaipomenită să vă ierte”. „Ce n-am făcut?” De ce această nepăsare?

Acest Origen a mai scris și o altă carte, Peri arhon, pentru care a fost condamnat abia la 550, la Sinodul IV Ecumenic. Abia atunci a fost anatematizat. El a interpretat greșit un verset al Scripturii unde spune Mântuitorul că „unii se nasc fameni, alții se fac ei fameni”. Dar nu te faci famen în sensul că te scopești, ci te înfrânezi. Căci, dacă tu te abți de la împreunare, ești famen. Adică nu poți în mișcare organele respective. Și atunci fiau anatematizat, pentru că lucrările lui progresau în popor și ei s-a castrat. Devenea un exemplu pentru ceilalți. „Dacă a făcut-o Origen, de ce să nu o fac și eu?” Tamenie erau justificate pentru că Origen era acceptat de Biserică, era publicat. Și atunci l-au anatematizat Biserica, însă, a anatematizat numai greșelile, căci am 6000 de scrieri prodigioase.

Lite, bunăoară, Origen spune vorba asta: „Dumnezeu ne iubește mai mult decât ne urăște satana”. Și este foarte important să știi acest lucru. Dumnezeu ține mai multe pentru mântuirea noastră. E normal, dacă ne iubeste! Că nu face o mamă pentru copilul ei pe care-l iubește în comparație cu altul care-l urăște! A fost o minte prodigioasă, în stăpînit, a avut momentul lui istoric, pot să zic epoca lui. El scrie apocatastaza... intelectualii de azi...

Eu, când am citit Patericul [egiptean], am văzut ce putere de concentrare era într-o simplă frază în comparație cu romanul Mizerabilul al lui Victor Hugo. Asta datorită trăiri pe care o aveau sfinții. Și chiar se spune la canonul 87 al Sfântului Vasile cel Mare, la subînsemnare canonică: „Oncă cuvânt al Sfinților Părinți are putere canonică”, chiar dacă nu are canoane date, că nu toți Părinții au dat canoane, tot ce au spus ei este adevărat.

- Cum trebuie să participe un intelectual la viața Bisericii și care este slujirea lui?

- Să participe ca și un neintelectual, să participe cu smerenie la învățătura creștină, să ia parte la Liturghie de la început până la sfârșit, să fie spovedit și ei ca orice creștin. Nu ne interesează că este intelectual sau neintelectual. Nu mă interesează atât de mult să cunosc adâncurile Sfintei Trăiri dacă n-am în inima mea pe Sfânta Trăire. Și poate să fie un neintelectual și să abă pe Sfânta Trăire în inima lui.

Din cartea Arhim. Arsenie Papacioc „Cuvânt despre bucuria duhovnicească”.

ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2003

Publicat sub îngrijirea prof. Anghel Papacioc, Liceul „Mihai Eminescu” Sibiozia

(continuarea în numărul viitor)

Mihai
VIȘOIU

SPOVEDANIA UNUI ÎNVIŢĂTOR

LEONARD DORIN DOROFTEI - VOIEVODUL RINGULUI ROMÂNESC

(urmare din nr. 12/20)

Ceva mai greu mi-a fost cu tatăl Monicăi. El vroia să-și vadă fetele așezată la casa ei, să-și termine liceul și să nu-i facă probleme. Avea el dreptate în felul lui. Și acum, când ne amintim, spune că nu credea în ruptul capului că fata lui va avea așa un noroc. Eu îl contrazic și îi spun, nu numai că să-și fac plăcere, ci pentru că așa este - Monica o fost norocul meu. Mult a contat și medalia de la Olimpiada de la Barcelona, când prietenii lui, dar și colegii de serviciu. Il felicitau că o să mă aibă ginere. Dar nu toate au fost numai roz bombon cu Monica. Și eu și ea, doi căpoși. Nu aveam voie să greșim unul în fața celuilalt. Și de aici chiar și conflicte. Când eram împreună pe bulevard sau la coletărie îmi aream privirea, trebuia să mă uit numai la ea. Erau neînțelegeri scurte care se terminau cu promisiuni și cu un sărut. Monica, atunci când eu eram la lot sau în cantonamente, nu știa decât drumul de acasă la școală și înapoi. Colegele mai versate râdeau de ea și o întrebau dacă a intrat în mânăstirea sfântului Doroftei. Mânăstire, mânăstire, dar, când e să-și bage dracu' coada, dă și îngerilor de turcă.

Trecuse un an de când eram prieteni. Era prin iarna lui '93. Eram cu tot lotul în cantonament, în Bucegi, unde ne pregăteam pentru Campionatele Mondiale de la Tampere, dar și pentru Centura de aur, la care urma să participăm chiar înainte de plecarea spre Finlanda. Într-o sâmbătă, după masa de seară, Auraș și Popa, care erau antrenorii lotului, și-au călcat în gură lăcomiei și ne-au dat liber de voie pentru trei ore. Ne-am dus la discotecă la Caraiman. Acoio, mulți ploieșteni veniți pe Valea Pranovei. Am stat la caterincă pe margine. Făceam plume cu prietenii și câțiva cunoscuți. De dans nici vorbă. Gândurile îmi erau toate la Monica de care îmi era tare dor. Ea era și este dorul lui Doru. Scurta puză de la discotecă s-a terminat rapid. Mă pregăteam în draci. Îmi intrase în reflex să o sun în fiecare zi pe Monica. Într-o seară, chiar când urma să ne mutăm din munți la șes, la București, pentru Centură, o sun și de la primele cuvinte simt că ceva era în neregulă. Tonul ei parcă mă curentase. <<Eu știau în casă și tu la discotecă?>> Am rămas fără grai. Am încercat să aflu de unde știe, cine mă dăduse în primire. Ea, nimic. Mă întreba doar atât: Ai fost sau nu? Am fost, dar n-am dansat și nici măcar un pepsi n-am băut. Când am pus receptorul în furcă, am simțit că se rupe ceva în mine. Nu știu de ce, dar când mă gândesc la cele aproape cinci luni cât n-am văzut-o pe Monica, nu pot să spun decât că toate îmi ieșeau pe dos. O păstram în suflet, dar nu vroiam să fac pasul împăcării. Mă dădeam cocoș, deși pe atunci făceam ușoară. Îmi spuneam că o medalie la Mondiale ar putea fi buchetul împăcării. Dar cum socoțea de acasă nu se potrivește cu cea din târg, la Tampere au început bețelele. Primul adversar a fost un mongol pe care l-am depășit clar, la diferență mare. Parcă a fost 16 - 6. Nu știu cum am lovit spre final, cum am finit pumnul în mânășă că mi-am stricat degetul mic de la mâna stângă. Credeam că nu e cine știe ce, când, în al doilea meci cu suedezul pe care îl bătușem în meciul de baraj pentru Barcelona, Peter Claesson, m-a lăsat și dreapta. Simteam niște dureri nenorocite de parcă aveam mânușă plină de ace. Norocul meu a fost că nordicul nu știa prin ce trec și am câștigat la pas, fără probleme. Urmau sferturile, gala unde cine trecea, avea o medalie asigurată. Cu mâinile parădite și dureri insuportabile trebuia să dau piept cu singurul reprezentant al gazdelor care rămăsese în cursă. Știam că de data asta arbitrii vor face totul să nu supere gazdele și să nu strice banchetul de sfârșitul competiției. De ce mi-a fost frică n-am scăpat. Kajali, care la Barcelona fusese și el medaliat cu bronz, alături de mine pe aceeași treaptă a podiumului, era ultima speranță a finlandezilor. Și să nu creadă cineva că au stat cu mâinile în sân și nu și-au luat toate măsurile. Meciul era croit să-mi la bomboana de pe colivă. După două reprize în care în pumni am strâns foarte duronile, Kajali avea un punct la deal cum se spune. Cum de era în avantaj, nu puteam să pricep, că-l făcusem să îcnească la pumnii pe care li dădeam.

Îcnea atât de tare de parcă sughita. În ultima rundă, de frică să nu strice urzeala, arbitrii au trocut la „pian”. Eu loveam și finlandezul acumula puncte. A fost declarat învingător. Atunci m-a cuprins o nemernică de singurătate, încât nici de mâncare nu mă apropiam, deși întâlneam cu cântarul nu mai aveam.

Nu îmi doream decât să ajung cât mai repede în țară și să fac pace cu Monica. Vorbeam cu ea, fără telefon, în gând. Doamne, cât te mai spuneam! După câte o discuție din astea, pe care numai eu o auzeam, mă întrebam cu cine semăn am așa de slab de înger. Și atunci tot eu îmi răspundeam: Monica este îngerul meu! Toată tristețea mea a fost risipită de titlul câștigat de Feri care a primit și trofeul pentru cel mai tehnic boxer al Mondialelor. Și ce culoar a avut! Numai adversari care veniseră la Tampere cu gândul la medalia de aur. I-a scos pe rând din cursă pe neamțul Beyer, pe oiandezul de origine turcă Delibas. În semifinală l-a bătut pe rusul Karavaev, care se dădea mare sculă pe basculă. Finala a fost pentru Vaștag și pentru cei care au urmărit-o de neuitat. În ultimul meci, pentru medalia de aur, l-a întâlnit pe cubanezul Duvergel, un ciocolatu care făcuse vid în seria lui. Meciul ăsta a schimbat multe în viața mea de sportiv. Am văzut cum Feri a pus lacăt la blocaj și nu rata nici o lovitură. Punct ochit, punct lovit. A fost o încântare. M-am bucurat și pentru că Marcelică Tudoriu, brăileanul pe care Șerban îl adusese la Constanța pentru a se antrena cu profesorul Ilie Dascălu care știa pe de rost atâtea versuri cât toți boxerii la un loc. A vrut să se facă artist, dar a căzut la examenul de la I.A.T.C. Marcelică trecuse printr-o perioadă neagră și medalia de bronz de la Tampere l-a mai înșeninat viața. Pentru Vasile Nistor, care a urcat și el pe podium, m-am bucurat, dar mi-a părut și rău că nu era pe o treaptă ceva mai înaltă. Noi, boxerii, chiar dacă am fost adversari, nu ne dușmănim, nu ne urâm după ce se termină lupta și coborâm din ring. Noi știm că mâncăm aceeași pâine. Mai bine zis, vedem aceeași pâine!

Când îmi aduc aminte de Tampere, mă gândesc și la profesorul Dascălu, figură aparte între antrenori. El a fost printre pușinii care, ca și nea Titl, s-a apropiat de sufletul meu atunci când mi-a fost greu și valurile mă trageau la fund. El a contat pentru mine foarte mult când m-am transferat la FreedomSiar Constanța. Am ajuns acasă, pe Otopeni. Ziariști o multime. În țară deja se vorbea și se scria despre revigorarea boxului românesc care revenise în lumea bună a pugilismului mondial amator și despre Ion Șerban, pe atunci unul dintre cei mai prosperi oameni de afaceri din România. Șerban, nu numai în vremea aceea ci și atât cât a mai avut bani a răsplătit performanțele boxerilor ca un nabab. Doamne, cum am trăit eu sosirea, de atunci, de pe Otopeni. Nu am să uit niciodată cum am coborât pe scara avionului cu Feri și Ion Șerban în frunte, Nistor și Tudoriu care erau medaliați cu bronz puțin mai în spate și la urmă noi, ceilalți, perdanții. Coccoșul Adrian Mărcuț, cumnatul lui Feri, semimijlocul Nicolae Leonard, ploieștean și el și cu mine. Atunci am simțit foarte clar că fără titlul și medaliile aș fi neica nimeni. Noi cei din urmă parcă nici nu existam. Era ca la nuntă unde nașul comandă lăutarilor să cânte. Aveam douăzeci și trei de ani și mă băteau o mișcă de gânduri negre. Cel mai întunecat era supărarea cu Monica. Urma să ajung peste câteva ore la Ploiești, iar viața mea era agitată

numai de cei de acasă. Și tristețea e boală cronică, se vîndcă doar cu dragoste adevărată. Norocul meu era că zilele erau numărate și trebuia să o iau de la capăt cu pregătirile pentru Europenele de la Bursa, în Turcia, care urmau să se desfășoare în prima parte a lunii septembrie. Domnul Șerban, mână largă, ne-a organizat un sejur la mare, să ne mai relaxăm înainte de a începe din nou să tragem la galere. Am fost printre pușinii care erau singuri acolo. Eu, marea și gândurile mele. Am așteptat ziua de 5 august, ziua în care Monica împlinea optsprezece ani. Ca în copilănie când așteptam la fei Paștele și Crăciunul cu haine înnoite și mese îmbelșugate.

De ziua ei, Monica s-a pomenit cu mine la ușă. Când a deschis am învâluit-o cu un buchet uriaș din cele mai frumoase lilon și am accipent-o cu o mie de săruturi. Mai ales că la sărutări eram restanțier rău de tot. Trecuseră peste o suflă de zile de când nu o mai văzusem. Mai exact o suflă optsprezece zile. Că le număraseram mai ceva decât soldații care numără zilele rămase până la lăsarea la vală. Poate pentru unii nu e important acest eveniment din viața mea, dar pentru mine el a însemnat enorm. Cât am fost supărat cu Monica, parcă fugise norocul de lângă mine. Acum sunt campion mondial la profesionalism și trebuie să recunosc că, în urmă cu zece ani, de visul copilăriei mele de a ajunge pe urmele lui Clay și Foreman uitases. Sau și mai mult, când îmi revenea în minte acest vis, mă buinea râsul.

În '93, la Europenele din Turcia, am pierdut în semifinale în fața turcului naturalizat în Germania, Oktai Urkal. Cât de minunat era bronzul! Cât îl prețuim! Îi mulțumeam lui Dumnezeu că nu piecăm cu mâna goală de la turci. Mă bucuram de dragostea Monicăi și începusem să vorbim tot mai serios despre căsătorie. În casa Monicăi mă simțeam luat în sufletul lor, nu de sufletul lor.

De multe ori, când ea se bosumfia sau încerca să se dea mare, tata George, ca să nu mai spun de mama Valerica, în acte socrii mei, dar părinți adevărați, săreau în apărarea mea. La fencirea noastră au contribuit și ei. Cu Cristi, fratele ei, mă împac de minune. Omenia lor, felul în care se înțeleg mi-au fost, cum ar spune o învâjtoare, exemplul de urmat. În casa lor nu m-am simțit niciodată străin, cum se întâmplă de obicei între ginere și socri. Au știut să-mi citească sufletul.

Când ne gândeam că, în afară de un apartament și puțină mobilă, nu aveam nimic, ne lua cu frig. În box, Șerban băga bani, dar ca să iei potul cel mare trebuia să-i bați pe toți și să ajungi în top. Șerban o ținea pe-a lui. <<Eu vreau steagul pe cel mai înalt catarg și să-mi cânte Imnul.>> Cum necum, anul 1993 a trecut și la Constanța mă înțelegeam bine cu domnul profesor Dascălu. În afara câtorva turnee și a Centurii de aur, cea mai importantă competiție pentru boxul amator era Cupa mondială din Thailanda, în luna iunie la Bangkok. Revenisem la semiușoară și eram în mare conflict cu același inamic public numărul unu: cântarul. Astilicii doreau să arate lumii ce mari iubitori de box sunt, dar, mai ales, că sunt dispuși să nu facă economie în ceea ce privește organizarea și premiile pe care le puneau la bătaie.

La Bangkok și-a dat întâlnire toată floarea cea vestită a boxului amador din lume. M-am pregătit cum am știut mai bine, cu gândul la premii, în bani, puse în joc. Îmi făceam o mie de socoteli. Nu boxam pe diplome și echipament, mă gândeam numai că voi putea și eu să-mi pun casa cât de cât la punct. N-a fost să fie. După primul meci în care l-am pedepsit rău pe un tunisian, soșii mi l-au scos în cele pe algerianul Soltani, care la Centura de aur din primăvară mă pârșise rău în finală. Era stăncaci și nu-i plăcea să stea la bătaie. Lovea și pieca. Când credeam că-l am în mână, mă întepa și fugea. După acest meci, mai pe vară, m-am dus la părinții Monicăi și am cerut-o în căsătorie

(continuarea în numărul viitor)

Un simbol al vocației și demnității:

DR. ȘTEFAN IONESCU-CĂLINEȘTI

Pentru diversele aspecte redată în această monografie am pus foarte multe întrebări, am cercetat foarte multe documente.

„O să scrieți despre doctorul Călinești, nu-i așa? De ani buni, amărenii nu mai știu nimic despre omul care le dăruise o policlinică modernă și dusese fama valorilor terapeutice ale lacurilor sărate din Bărăgan în peste 120 de țări ale lumii.

Nu a plecat din Amara pentru că a vrut ci pentru că a fost obligat să plece. Obligați! El, medicul care a renunțat la un post în capitală și a preferat Amara. A renunțat la străzi asfaltate, gaz metan, încălzire centrală pentru casa bătrânească a lui Nicolae Măiță cu pământ pe jos, sobă oarbă și pat de scânduri cu saltea de paie.

„O carte despre Amara fără să scrieți și despre doctorul Călinești... asta nu se poate! De atât de multe ori ni s-a spus acest lucru, deși ghidul meu de interviu era altul, încât am realizat ce reprezintă doctorul Ștefan Ionescu-Călinești pentru amăreni: un mit, o legendă a vremurilor de azi.

Născut în Drăgănești-Viașca, Județul Teleorman (24 septembrie 1922), renumitul savant, absolvent al Facultății de Medicină București, promoția 1947 își va susține peste doi ani de la absolvire teza de doctorat în medicină și chirurgie.

În perioada de pregătire a tezei, după rezidențiatul din spitalele Colțea, Panduri, Brâncovenesc, Grivița și fostul Spital de Urgență este numit medic-șef de laborator pe trenul sanitar antiepidemic nr.2 în Campania antixantematică din Moldova.

La întoarcerea din campanie, găsește ocupat postul pe care funcționa la Spitalul Colțea. Acest lucru îl determină să ceară plecarea la țară. I se prezintă o listă cu 200 de localități. Închide ochii și pune degetul: Amara. În fracțiuni de secundă problemele profesionale se suprapun cu cele familiale. Amara era stațiune balneară, iar soacra suferea de reumatism și era posibil un tratament. Sosește în Amara împreună cu soția pe 19 septembrie 1949.

Abia coborâți din tren, în gara Slobozia, speră. Până la Amara, chiar dacă ploaia cănește și drumul se va face mai cu căruța, mai pe jos, nu sunt decât... 7 km.

La capătul celor 7 km, o comună cu oameni chinuți și drumuri pline de noroi.

Mai avuseseră un medic, pe Luțu Anastasiu, dar după doi ani nu a ratat prilejul de a pleca. Era foarte greu să înoți prin noroaie, să aprinzi seara lampa cu gaz și să cari apă de la cine știe ce fântână cu găleala.

Ștefan și Mihaela Ionescu-Călinești (fiica arhitectului și compozitorului Lucian Teodosiu) și-au acceptat destinul nu cu resemnare ci luptând. Uneori ne alegem soarta. De cele mai multe ori ne alege ea.

În 1959, după zece ani de muncă și aflat în casele oamenilor la orice oră din zi sau din noapte când era solicitat trece printr-o întâmplare dramatică: soția, însărcinată, primește din partea profesorului Nicolae un diagnostic letal: suferă de sclerodermie. Excursia făcută în Cehoslovacia cu acest scop nu ajută. Căutări disperate. Își amintește, spre norocul umanității (să mă lerte doamna Mihaela că scriu în primul rând acest lucru) și al soției că văzuse pe plajele din Amara astfel de cazuri.

Trebuia găsită o variantă la clasicul tratament cu nămol și își dă seama că acesta putea fi înlocuit cu extracte în formă apoasă pe care le obține în policlinica din Amara (n.a. dispensarul de azi întemeiat de dr. Călinești după proiectele sale și ale soției, amărenii au participat la construirea policlinicii pe care medicul a dotat-o cu aparatură din propriul laborator, fiind primii din țară care au făcut acest lucru).

În urma efectuării tratamentului, zona afectată se reduce, după ocau luni boala este învinsă. Certificatul de naștere al Peli-Amarului fusese semnat.

Nu-mi vine să cred că-mi este dat să stau de vorbă cu „omul-legendă” atât de modest, binevoitor,

binefăcător, care ne-a dat atât de mult și a corut atât de puțin sau nimic. Nici măcar nu ne condamnă pentru nepăsare și uitare. Nici nu o va face. Din prea multă dragoste. „Aici mi-am trăit 20 de ani de viață. Și nu oricare ani... ANII TINEREȚII... soția a renunțat la servicii și m-a urmat... aici s-au născut copiii...” și adaug

eu - aici s-a născut Peli-Amarul, iar dr. Călinești completează: „acest extract de nămol este primul produs de acest gen descoperit în lume, prima formă omologată injectabilă ce valorifică potențialul bioenergetic din nămol... din nămol-aurul negru, am reușit obținerea aceste pulberi - aurul alb, care a adus mari beneficii statului român. A fost promovat în 120 de state ale lumii de pe toate meridianele: Papua, Laponia, Noua Zeelandă, Groenlanda, America, Europa, Africa.” (sursa: St. Ionescu-Călinești)

Realizând importanța descoperirilor făcute având drept <<cobai>> soția, se va bucura de sprijinul ministerului turismului din acea vreme care-l va trimite în Germania Federală pentru a-și realiza produsele, în România neavând o bază tehnico-materială adecvată. La întoarcerea „acasă”, în țară, nu oriunde ci la Amara își găsește lucrurile aruncate în stradă în urma hotărârii luate de guvernanții „care n-au avut curajul să-i spună lui Ceaușescu ce trebuia făcut”. Si atunci „ca și acum era necesară schimbarea în mentalități. În probleme de specialitate trebuiau lăsați să vorbească specialiștii și nu acei acești impostori ai civilizației”, afirmă doctorul Călinești.

Pe plaja de la Mircești a reușit amenajarea unui teren de graduație: apa din lac este pompată pe crengile de dud, iar în urma evaporării se creează un mediu aerosolic benefic. Va crea (tot pe plajă) un laborator în formă de melc reușind obținerea constantă a valorilor hidrologice pe timp de vară.

Studiile făcute asupra reumatismului, psoriazisului, bolilor ginecologice, tulburările circulatorii se lovesc de dezinteresul reprezentanților puterii. În fiecare zi își rezerva cel puțin două ore pentru a merge pe plajă și a sta de vorbă cu bolnavii.

„Am cunoscut lacul Amara - afirmă profesorul Călinești - cum nu-l cunoaște nimeni: nici un geolog, nici un mineralog... Când am plecat am lăsat lacul împrejmuit integral cu plasă de sârmă... azi trei sterturi este crescătoria de pește... a scăpat un stert...”

Ște ce trebuie făcut pentru „a pune lacul pe picioare” și mai speră să găsească sprijinul necesar.

„...doresc să mă implic atât cât mă trăiesc în renașterea lacului Amara în care am văzut nu o <<perită a Bărăganului>> ci a Europei”.

Consideră lacurile Amara și Fundata „averi ale pământului românesc”.

Construirea unui sanatoriu balnear după planurile proprii și ale soției nu trebuie amintită la timpul trecut. A avut cândva un vis care o dată împlinit ar fi fost o

mare realizare pentru România: zona lacurilor sărate Amara - Fundata - Schiava să devină zona balneară a Bucureștiului. Azi, în calitate de Președinte de Onoare al Asociației ProDemocrația, filiala Slobozia, iuță pentru „a repune Peli-Amarul în drepturi pe acest țărâm românesc cum am făcut în 1969”.

După plecarea din Amara, timp de 20 de ani, profesorul Călinești a lucrat la Ministerul Turismului, consilier de specialitate în probleme balneare.

A organizat nenumărate activități în calitate de medic-șef al Centrului de Cercetare și Terapie cu Peli-Amar promovând produsul și metodele de tratament.

În 1987 este invitat în Argentina de Asociația Medicilor cu Valențe de Cercetare Internațională. În urma acestei călătorii primește renumărate distincții internaționale ca membru al Societăților de Reumatologie și Recuperare din America de Sud.

Rezultatele obținute în urma tratării unui viitor candidat la președinția Argentinei duc la încheierea unui contract între Uruguay și România.

Produsele utilizate purtau marca „Dr. Ionescu-Călinești” și au constituit obiectul unui contract de valorificare atât a lor cât și a metodelor de aplicare încheiat cu cel mai mare centru de reabilitare și revigorare din America de Sud cu sediul în hotelul „Argentino” situat pe malul Atlanticului în stațiunea balneară Piriapolis din Uruguay.

Timp de 6 ani, cât a durat contractul, au fost tratați peste 6500 de turiști-pacienți veniți uneori de la distanțe impresionante: Chile, Venezuela, Brazilia, Peru, Mexic, SUA și din întreaga comunitate europeană.

Rezultatele obținute pe plan medical au dus la creșterea gradului de ocupare a hotelului cu 100% pe întreaga perioadă a anului. Pentru amortizarea investiției au fost necesare numai 18 luni.

În perioada derulării contractului, profesorul revine în țară în fiecare an. Se întoarce definitiv în 1996, încă din 1993 încearcă să obțină din partea forurilor în drept înțelegerea cuvenită pentru repunerea producției și a produselor pe piața medicamentelor românești. Pentru eșecul suferit, profesorul Călinești are următoarea explicație: „primează satisfacerea intereselor personale, o piață concurențială nelocală și au întâietate marile companii farmaceutice care înabușă în fașa orice contribuție autohtonă... pentru niște bani murdari, valorile sunt băgata în mormânt...”

Ceea ce se întâmplă azi în sistemul sanitar românesc este o adevărată dramă.”

Și-a pierdut de curând fiul cel mic. Tânăr... 39 de ani. Este medic. Știe că putea fi salvat „Medicii... sunt Oameni și oameni... nu-l acuz!” Acuză însă statul care după șase ani de muncă „își bate joc” de absolvenții facultăților de medicină. „Trăim niște timpuri... tineri absolut talentați sunt lăsați pe drumuri. Suntem niște neo-comuniști care ne iubim intelectualitatea...”

Azi, lucrând la firma <<Peli-Amar>>, profesorul Călinești gândește la „țărâmul amărât care trebuie să dea bani groi pe un antireumatic deși i-ar fi mai de folos Peli-Amarul care este seva pământului...”

Nu folosește cuvântul „nedreptăți”. Nu l-a folosit nici pentru perioada 1948 - 1954, când a fost arestat și eliberat de 24 de ori. (Și la Amara a fost arestat trei zile în 1955!)

Ca medic al lotului sportiv Dinamo (și sportiv - în 1940 este campion de tir cu record național) eliberează două rețete pe numele tatălui său, tuberculos, folosind documentele clubului. Este acuzat de fals, uz de fals și fals în serviciu. Judecat de generalul Petrescu, este condamnat. A cunoscut realitățile închisorilor comuniste. Nu s-a putut abține și a afirmat: „O să se termine cu comuniștii... Vor veni americanii cu 2000 de avioane și ne vor elibera!”

Când se vor termina însă celelalte? Când vom fi conștienți de noi și de valoarea noastră, de ceea ce facem și ce putem face? Un prieten al d-lui Călinești, realizând imensa valoare a lacului Amara, afirma: „Sunteți rușinos de bogății!” Să nu fim rușinos de nepăsători, indiferenți...

Dorina SANDU

Extras din „Monografia localității Amara” apărută la Editura Star Tipp Slobozia, 2004

Concursul de poezie „Ștefan Tănase” - Adâncata,

3 decembrie 2004

ÎNGERUL

Nici azi nu va veni la mine Îngerul meu bun
Ca să-mi lumineze coliba așezată-n tre ape
Și măhnită sunt foarte de nevenirea lui
Măhnită, Doamne, cu noaptea prea aproape.

Nu-mi mai bate la ușa deschisă Îngerul meu bun
Căci, vai, tinerețea mea a rămas ce a fost, trecătoare
Din ea cu nimic nu m-am ales, am plătit totul
- Căci călcam cerul așezat de el la picioare.

În coliba mea dintre ape mă tângui acum
Ca un copil rătăcit, dar mai cred și mă îndemn
Că în coliba mea apele tulburi și reci
Măline vor veni cu Îngerul meu drag ca un semn.

Mădălina FASOLE, Tândărei

PUȚINE

Mi-am adunat gândurile
Într-un singur punct,
Și punctul acela ești tu.

Într-o asemenea înghesuială
Am clădit o curte pe care,
Tu și eu, am numit-o lume.

Trăim amândoi mai bine și mai rău,
Trăim pentru a ne face datoria
Față de darul temporar al Domnului.

Diana MHAJ, Jilavele

DESTIN

Ninge cu stele pe Pământ
Și plouă cu clopote mari de mânăstire,
Iar focul arde apa-ntr-un mormânt,
Pe când visul, se-nalță-n piere.

Cu timpul mă-mpletesc, în agonie
Tinzând spre moarte ca spre-o înșorită piață,
Iar o mireasă-n rochie plumburie
Se prăbușește de pe-un nor învăluit în ceață.

Și sufletul, ce doar mi-a mai rămas în viață,
În ochiul negru, ca-ntr-o apă cade,
Răsare dincolo, sub o altă iață
Pe care, la rândul-i, anii o vor roade.

Și mereu trec această poartă,
Din armonie-n haos și iar în armonia,
Doar ca să te iubesc pe tine fată,
Icoana-a unui gând, inecat în nostalgie...

Daniel - Petruș APOSTOL, Fetești

EU

Citeam despre mine
Căci nu mă cunoșteam,
Dar eram
Într-un bob de țărână
În marginea pământului,
Gata să exist
Dintr-un abis
Ce stătea să-mi scuipe
Și ultima venă.

Am aflat despre mine,
De întroaga mea carte
Lăsându-mi să-mi fugă
Comeala dintre unghii,
Ideea dintre rânduri.

Mariana STANCU, Urziceni

NECUNOAȘTERE DE SINE

Sadicul întuneric al nopții
Îmi mistuie arzător sufletul,
Iar ochii fierbinți de lacrimi aprinși
Se scaldă-n himera uriașă a tristeții.

Forța regizorală a despărțirii,
Îmi recită acum destinul.
Privirea-mi hidrofilă găsește acum,
Izvorul oceanului de lacrimi.

Venusta fericirii se pierde ușor
În adâncurile involburate ale nopții.
Liniștea surzitoare, îmi trimite
Ecouri, supărătoare ale tristeții.

Sufletul îmi cântă amorțit.
Efracția fericirii sufletului meu.
Nimfa ființei mele
Se pierde ușor în ceață,
Fiind un neîncetat regres
Al necunoașterii de sine.

Mihaela VASILE, Urziceni

BALANS

Scriu.
Iar exist!
Citesc
vremuiesc.
Respir și trăiesc
Sunt iubit și primesc
Sunt furat și hulesc
Sunt vândut, am un preț
Sunt trădat, m-ai uitat.
Sunt netrebnic, te mint.
Sunt aproape, te simt.
Sunt ocean și plutesc
Sunt uimit, te doresc!

Dan Cristian Ștefan

Convertirea la cultul isiac după romanul „Măgarul de aur” de Lucius Apuleius

(urmare din pag. 18)

Cultul isiac era ezoteric. Și despre instituția catehumenatului s-a spus că este o „disciplina arcană”. Această afirmație a fost făcută de un teolog protestant din secolul XVII, Dallaus (+1670), datorită faptului că Biserica, în secolul II, nu îngăduia catehumenilor și necreștinilor să asiste la săvârșirea Sfintei Euharstii și a Botezului precum și din motivul că unele învățături creștine se comunicau după Botez. Se pare că Tainele de credință și de cult erau ferite de ochii și de auzul necreștinilor. Temei pentru aceasta puteau fi cuvintele Domnului: „Nu dați cele sfinte câinilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le caice în picioare și, întorcându-se, să vă sfășie” (Mt. 7, 6).

Raionaliștii au văzut în această atitudine o imitare a practici aplicate la misterele păgâne, care nu se făceau cunoscute decât celor inițiați. Asemănarea este însă numai de formă. Motivul pentru care, în cazul cultului isiac, nu se împărtășea tuturor învățătura de credință era faptul că, odată scoase la lumina zilei, adevărurile de credință își pierdeau puterea lor. Este aceeași practică întâlnită în mai multe religii în care numele adevărat al zeului nu era transmis decât pe cale orală și nu era cunoscut decât de foarte puține persoane.

Practica Bisericii era motivată de credință și de interesele ei și avea scop pedagogic, ca să facă se crească, în catehumeni, dorința de a cunoaște Tainele creștine. Alt motiv pentru o asemenea practică era în secolul II ostilitatea lumii păgâne împotriva Creștinismului. De aceea erau firească și creștinii să se apere printr-o asemenea practică. Aceasta a fost însă o situație temporară, potrivită aceluia veac, căci Creștinismul trebuia propovăduit de pe case (Mt. 10, 27; Lc. 12, 3).

În legătură cu candidații la convertire în cultul isiac și candidații la Botez, trebuie observat că în cazul cultului isiac nu se puneau problema câștigării mulțimilor pentru valorile acestei religii. Preoții zeiței Isis nu chemau pe toți la convertire ci doar pe câteva persoane de preferință aflate spre amurgul vieții, pe cei „așezați tocmai la hotarul dintre cele două lumi”. Inițierea era a unor aleși. În cazul Botezului creștin însă mandatul precis al Mântuitorului chema pe toți la Botez (Mt. 28, 19; Mc. 16, 15; Lc. 24, 4).

Lucius afirmă în roman că a văzut pe zei. Creștinii nu se botează pentru că această Sfântă Taină le-ar prileji anumite teofanii sau vederi ale îngerilor și sfinților. Convertirea la cultul isiac și Botezul creștin aveau semnificația unui act prin care se intra într-o anumită comunitate: a celor inițiați și, respectiv, a Bisericii. Lipsit de dovezi extraordinare de „semne” cum cereau fariseii de la Mântuitorul și cum doreau păgânii, totuși Botezul mai avea (și are) caracter sacramental de Taină prin care se șterg păcatul strămoșesc și păcatele personale și se acordă harul Duhului Sfânt.

desen de Vasile PANĂ

Ionel Cristian TĂTARU
Inspector principal

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale - Ialomița

Găderea abruptă a regimului totalitar impregnat cu centralism, autoritarism și imobilism, ca urmare a evenimentelor din decembrie 1989, a creat contextul favorabil reinstaurării democrației și a instituțiilor adecvate, ca și a restabilirii drepturilor și libertăților cetățenești.¹⁾

Edificarea statului de drept în România postdecembrină nu ar fi fost posibilă fără a avea la bază o nouă lege fundamentală, Constituția anului 1991, care prevede pe lângă alte drepturi și libertăți democratice și dreptul cetățenilor la informație. Astfel, articolul 31 prin alineatul 1 prevede dreptul neîngrădit al persoanei „de a avea acces la orice informație de interes public”, iar alineatul 2 prevede că „autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin sunt obligate să asigure informație corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal”.²⁾

De altfel, acest drept poate fi considerat actul de naștere al principiului transparenței instituționale, principiu care guvernează întreaga activitate desfășurată de Arhivele Naționale, fără de care instituția ar fi rămas în continuare închisă societății civile.

Conform acestui principiu care prevede că „autoritățile și instituțiile publice au obligația să își desfășoare activitatea într-o manieră deschisă față de public, în care accesul liber și neîngrădit la informațiile de interes public să constituie regula, iar limitarea accesului la informație să constituie excepția. În condițiile legii³⁾, Arhivele Naționale au obligația să publice și să actualizeze anual un buletin informativ care va cuprinde informații de interes public dar și un raport periodic de activitate, cel puțin anual, care va fi publicat în Monitorul Oficial al României, partea I a II a.”⁴⁾

În această categorie a informațiilor de interes public sunt incluse:

- a) actele normative care reglementează organizarea și funcționarea autorității sau instituției publice;
- b) structura organizatorică, atribuțiile, programul de funcționare, programul de audiențe al autorității sau instituției publice;
- c) numele și prenumele persoanelor din conducerea autorității sau a instituției publice, ale funcționarilor responsabili cu difuzarea informațiilor publice;
- d) coordonatele de contact ale autorității sau instituției publice, respectiv: denumirea, sediul, numerele de telefon, fax, adresa de e-mail și adresa paginii de internet;
- e) sursele financiare, bugetul și bilanțul contabil;
- f) programele și strategiile proprii;
- g) lista cuprinzând documentele de interes public;
- h) lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate, potrivit legii;
- i) modalitățile de contestare a deciziei autorității sau a instituției publice în situația în care persoana se consideră vătămată în privința dreptului de acces la informațiile de interes public solicitate.⁵⁾

Respectând prevederile legale, Arhivele Naționale, au întocmit cele două liste menționate la punctele g) și h) prezentate în continuare:

A. Lista cuprinzând documentele de interes public în Arhivele Naționale⁶⁾

- 1. Certificate, copii și extrase aliberate de compartimentele de specialitate de pe documentele create sau deținute, care se referă la drepturile ce li revin numai pe solicitanți, persoane fizice și juridice române sau străine (referitoare la vechimea în câmpul muncii, stagiul militar, calitatea de veterani de război, acte de vânzare-cumpărare, acte de donație, de partaj, testamente, împroprietății, exproprieri, sentințe etc);
- 2. Documente de arhivă (acte oficiale și particulare, diplomatice și consulare, memorii, manuscrise, proclamații, corespondență, planuri, schițe, hărți etc)

oferte spre informare, cercetare și documentare științifică prin intermediul sălilor de studiu ale Arhivelor Naționale (Aparat central și unități teritoriale);

3. Publicațiile editate de Arhivele Naționale sub formă de volume și ediții de documente, periodice,

15. Unități arhivistice ale fondurilor și colecțiilor arhivistice date spre cercetare prin sălile de studiu;

16. Registrul de prezență al cercetătorilor;

17. Conda de sesizări și reclamații;

18. Informări și sinteze referitoare la activitatea desfășurată cu publicul și mass-media (persoane fizice și juridice române sau străine), a) rezolvarea de cereri referitoare la drepturi patrimoniale, vechime în muncă, studii (volum cereri, modalități de rezolvare, registre de intrare-ieșire, repertoriu alfabetic, registre de audiențe, confirmări scrise către potenți) etc;

b) informarea publică directă a persoanelor, număr solicitări scrise sau verbale, domeniile informaționale solicitate, modalități de difuzare a informațiilor publice comunicate din oficiu, termenele de comunicare a informațiilor, costul serviciilor de copiere, modalități de contestare a deciziei instituției în privința dreptului de acces la informațiile solicitate, categoriile documentelor de interes public conform art.5 Legea nr.544/2001, raportul de activitate al structurilor de relații și informare publică etc;

c) informarea presei: anunțuri, comunicate, buletine informativ, informări de presă și corespondență cu mijloacele mass-media.

19. Materiale de popularizare a imaginii instituției: afișe, broșuri, pliante, volume, ediții, cataloage și albume de documente, periodice, cărți de onoare etc;

20. Informații generale privind încheierea Acordurilor de colaborare în domeniul arhivistic cu instituții similare din străinătate;

21. Informări privind cursurile de pregătire și perfecționare în domeniul arhivistic, organizate prin Școala Națională de Perfecționare Arhivistică (specializarea, durata, perioada, programele și tematicile abordate);

22. Informări privind activitatea de personal (desfășurarea concursurilor, anunțuri, tematici, bibliografii, afișare rezultate);

23. Corespondență cu creatorii și deținătorii de arhivă în probleme de instruire și pregătire profesională a personalului cu atribuții pe linie de arhivă (programe, număr participanți, materiale prezentate, eficiență etc).

Mediatizarea acestor informații, excepție făcând doar documentele care cuprind informații care pot prejudicia siguranța și apărarea națională a țării și interesele persoanelor juridice de drept public sau privat, permite societății civile să controleze în permanență modul de desfășurare a activității acestei instituții dar și să-și formeze o imagine corectă privind locul și rolul Arhivelor Naționale în sistemul informațional românesc.

În concluzie, putem afirma, fără nici o umbră de îndoială, că prin solicitarea manifestată față de cetățeni, Arhivele Naționale reprezintă o instituție a cărei atenție este permanent îndreptată spre apărarea interesului și binele public, făcând totodată prin atribuțiile sale, la modul cel mai vizibil și probatoriu legătura între statul de drept și societate în ansamblul ei.⁸⁾

NOTE:

- 1) Marin Radu Mocanu „Arhivele Naționale și societatea românească”, Ed. Ministerului de Interne, 1997, p.42
- 2) „Constituția României”, publicată în M.Of. nr.233 din 21 noiembrie 1991, art.31, alineatul 1 și 2
- 3) „Norme metodologice de aplicare a legii nr.544/2001 privind liberul acces la informații de interes public”, Monitorul Oficial, partea I, nr.167/8.03.2002
- 4) Legea nr.544 din 12 oct.2001, art.5, alin.2 și 3
- 5) Ibidem, alineatul 1
- 6) Lista cuprinzând documentele de interes public în Arhivele Naționale s-a întocmit în baza Legii 16/1996, O.G. nr.33/30.01.2002, O.G. nr.27/30.01.2002, Ordinul Ministrului de Interne nr.S/389 din 17.02.2003, a H.G. nr.01365/2002, Legilor nr.544/2001 și 182/2002
- 7) Lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate potrivit legii s-a întocmit în baza Legii 16/1996, O.G. nr.33/30.01.2002, O.G. nr.27/30.01.2002, Ordinul Ministrului de Interne nr.S3389 din 17.02.2003, a H.G. nr.01365/2002, legilor nr.544/2001 și 182/2002
- 8) Marin Radu Mocanu, op.cit., p.22

ARHIVELE NAȚIONALE - o instituție permanent deschisă societății civile

îndrumătoare și inventare arhivistice, cataloage și albume de documente etc. ce oferă o serie de informații documentar istorice și arhivistice sau de orientare în studierea documentelor aflate în administrarea și protecția specială a instituției noastre;

4. Documente întocmite cu ocazia organizării și desfășurării sesiunilor de comunicări științifice, simpozioanelor, a meselor rotunde, târgurilor și lansărilor de carte sau a altor publicații, vernisării expozițiilor fotodocumentare, participării la manifestările culturale-științifice internaționale etc. (afișe, invitații, pliante, programe, rezumate precum și alte materiale de prezentare și publicitate);

5. Norme și metodologii de lucru specifice organizării și desfășurării unei activități arhivistice unitare la creatorii și deținătorii de documente;

6. Documente (informări, anunțuri, programe, tematici etc) privind activitatea de pregătire și specializare în domeniul arhivistic prin Facultatea de Arhivistică „Aurelian Sacerdoțeanu”;

7. Documente (procese-verbale, inventare ale documentelor analizate, referate de prezentare, atestate de apartenență etc) întocmite în urma activității de atestare a apartenenței documentelor la Fondul Arhivistic Național al României, din oficiu sau la cererea persoanelor fizice sau juridice;

8. Autorizații întocmite cu ocazia scoaterii temporare peste granița a documentelor care fac parte din Fondul Arhivistic Național, în scopul expunerii sau documentării cu ocazia unor manifestări științifice sau culturale internaționale.

B. Lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate, potrivit legii⁷⁾

1. Instrucțiuni privind activitatea de arhivă la creatorii și deținătorii de documente, aprobate de conducerea Arhivelor Naționale prin Ordinul de zi nr.217 din 23 mai 1996;

2. Normativ privind caracteristicile tehnico-funcționale ale spațiilor și echipamentelor de depozitare și conservare a arhivelor aflate în administrarea creatorilor publici și privați de arhivă;

3. Instrucțiuni cu caracter normativ în domeniul arhivelor tehnice;

4. Informări privind atribuțiile instituției Arhivelor Naționale în conformitate cu Legea 16/1996;

5. Analize periodice ale activității instituției (dări de seamă, sinteze, informări, rapoarte lunare, trimestriale, anuale) în cazul în care nu cuprind informații care nu pot prejudicia siguranța și apărarea națională a țării precum și interesele persoanelor juridice de drept public sau privat;

6. Lista serviciilor prestate de Arhivele Naționale; lista taxelor percepute pentru prestările de servicii precum și a datelor și documentelor ce trebuie prezentate de solicitanți la depunerea cererilor;

7. Acte normative care reglementează organizarea și funcționarea instituției;

8. Lista cuprinzând numele și prenumele persoanelor din conducerea instituției și ale funcționarului responsabil cu difuzarea informațiilor publice;

9. Lista cuprinzând coordonatele de contact ale instituției (aparate centrale și unități teritoriale);

10. Numere cont - aparat central, direcții județene;

11. Bugetul anual;

12. Lista fondurilor și colecțiilor arhivistice date în cercetare la sălile de studiu;

13. Informări privind importanța operațiunilor de microfilmare, păstrare și conservare a documentelor;

14. Instrumente de evidență aflate la sălile de studiu spre informarea cercetătorilor;

prof. Ștefan GRIGORESCU

La anul 1865 apărea la București, la Tip Ștefan Rasidescu, o realizare cartografică de excepție, având drept editor un ofițer al armatei române. Atlasul Geografic al României era prima lucrare însemnată de acest fel, având drept coordonator pe maiorul D. Pappasoglu, specialist în topografie. Hărțile ce compun atlasul prezintă județele României, așa cum arătau ele la anul 1863-1864, când în urma ridicărilor efectuate în teren de echipele coordonate de maiorul Pappasoglu, au fost realizate respectivile materiale cartografice. Fiecare județ al statului modern român, constituit după actul național de la 24 ianuarie 1859, apare prezentat în detaliu, cu așezarea populației în teren, ape, comunicații, așezăminte monahale ș.a.

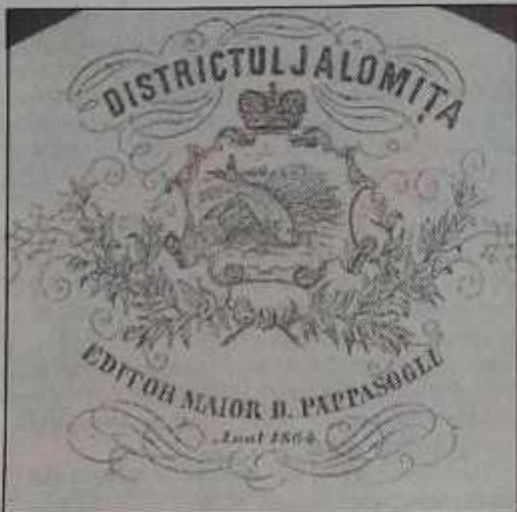
Harta nr.26 din atlas este cea a districtului -formă apuseană preferată românescului „județ”- Jalomîța și a fost realizată la anul 1864. Având dimensiunile de 58 X 40 cm, harta este realizată alb-negru, având la partea superioară mențiunea „Dedicată înălțimii Sale Prințului Barbu D. Știrbei”, în partea din dreapta a hărții, la mijloc, este realizată stema județului -spica de grâu peste care este așezat un pește- deasupra fiind titlul hărții, „DISTRICTUL JALOMIȚA”, iar la partea inferioară mențiunea autorului, „EDITOR MAIOR D. PAPPASOGLU, Anul 1864”. Foarte detaliată, realizată la scara de 1:420 000, având ca unitate de măsură a distanțelor 6 mile austriece ca spațiu sau 12 ore ca timp, harta prezintă, potrivit legendei sale, semnele pentru orașe, sate, mănăstiri, stații de telegraf, stații de poștă, pichete de grăniceri, porturi, șosele, drumuri comunale, linii telegrafice, limitele ocoalelor, numărul locuitorilor în fiecare comună, vapoare [i] și bălți. Dat fiind anul realizării hărții, grafia este evident latină, iar ortografia este cea a timpului, deosebită în bună parte de cea de astăzi. „Ești” apare ca „ești”, „z” apare ca „d”, „ea” apare ca „e”, prin umare în original Căzănești apare drept Cădănești, Urziceni ca Uraiceni, Slobozia ca Slobodia, Fetești ca Fetești, Dudești ca Dudești ș.a.m.d. Remarcabile sunt informațiile esențializate în colțul din stânga jos al hărții, unde pe o imitație de pergament deschis, sub titlul „Prescurtate din Statistica DISTRICTULUI” sunt menționate date statistice interesante despre județul Jalomîța, în cuprinsul cărora existau la mijlocul secolului al XIX-lea: 1 oraș și 1 târg, 4 plăși, 132 de sate, „porturi de esportare”, 1 stație de telegrafie, 121 de bălți, lacuri și râuri, 35 de ostroave, 56 de pichete sau cordoane, 6 stații de poștă. Populația județului era atunci de 87.979 locuitori, dintre care 47.424 erau bărbați, iar 40.555 erau femei. Suprafața județului era de 1.106.851 pogoane, dintre care pământ agricol 322.765 pogoane, pământ lucrat fiind de 784.086 pogoane. Erau înregistrate 7.444 proprietăți particulare și în devălmășie, 35 de proprietăți ale mănăstirilor neînchinat și 48 ale mănăstirilor care au fost închinat, 697 moșii „căturate” de proprietari și 155 de moșii arendate. Este amintit și vechiul Oraș de Floci, ale cărui ruine sunt localizate pe harta aproape de gura Ialomîței. Județul apare străbătut de o rețea de drumuri comunale, cele mai însemnate fiind însă șoselele. Prin colțul de nord-vest trecea drumul de la București la Focșani, care străbătea Giurești și Urziceni, unde era și stație de poștă. De la Știrbeiu plecau două drumuri însemnate, anume cel al Bucureștilor, orientat către nord-vest și care ocolia lacul Călărăși, trecând printre Ceacu și Mănuclu și la sud de Valea Rusului, al doilea drum fiind cel al Brăilei, care străbătea județul de la sud la nord. Acest din urmă drum pleca din Știrbeiu, trecea râul Ialomîța pe la Slobozia, de acolo având două bifurcații, dintre care cea mai circulantă se îndrepta către nord-est, trecând prin Smirna și ocolind lacul Strachina înainte de a intra în județul Brăila. Dintre drumurile secundare, sunt de amintit cei al Borcei, care pleca tot din Știrbeiu și străbătea așezările de pe malul stâng al brațului dunărean amintit, până la Gura Ialomîței și mai departe, precum și cele două drumuri care însoțeau râul Ialomîța, străbătând așezările de pe malul stâng și respectiv pe cele de pe malul drept. Primul pleca din Urziceni, trecea prin Slobozia și ajungea la Gura Ialomîței, iar cel de-al doilea pleca din Giurești și atingea drumul Brăilei la est de Ciulnița, o variantă continuând apoi prin Popești

JUDEȚUL IALOMIȚA LA MIJLOCUL ȘECOLULUI AL XIX-LEA

După harta maiorului Pappasoglu.

și Cosâmbesti până la Hagieni și Brăileța, unde trecea pe malul celălalt.

Apele mai importante sunt și ele amintite, începând cu Dunărea, brațul Borcea și Ialomîța. Dintre toate bălțile și lacurile borceni apare cu numele precizat doar Căbăul, aflat în dreptul Ceganilor și menționat des înaintea și în scrisorile medievale. Bălți și lacuri cu numele precizate mai sunt Boianu, Călărăși, Strachina

și Galuca, nefiind amintite numele lacurilor Gălăfu, Amara, Schiauca și Fundata.

Subdiviziunile județului erau cele patru plăși, anume Cămpu, Ialomîța, Balta și Borcea. Singurul oraș era reședința de județ, anume Știrbeiu -mai târziu Călărăși- iar singurul târg era Urziceni. Stație de telegrafie este menționată la Știrbeiu, iar liniile de telegrafie erau două, una de la Știrbeiu spre nord-vest intrând în județul Ilfov către București, iar cealaltă pleca tot din Știrbeiu urmând linia Borcei către nord, prin Fetești și Gura Ialomîței către județul Brăila. Singura mănăstire din județ exista la Slobozia, fiind evident așezământul de la „Sfinții Voievozi”. Cele 56 de pichete de grăniceri și cordoane sanitare se întindeau pe linia Dunării, către părțile bulgare și dobrogene ale Imperiului Otoman, numărarea lor făcându-se de la numărul 167 -la vest de Știrbeiu- până la numărul 223, în drept cu satul Gura Ialomîței. Deși legenda hărții menționează porturi, ele nu sunt explicit localizate prin așezarea semnului ancorei. Dintre stațiile de poștă sunt de amintit cele de la Ciocănești și Știrbeiu -pe drumul Bucureștilor- precum și cea de la Urziceni, pe drumul ce lega capitala de Moldova.

Numărul locuitorilor este alăturat satelor, însă doar pentru cele din colțul de nord-vest al județului, la care se adaugă orașul de reședință. Prima localitate careia i se dă numărul locuitorilor este Patru Frați -la vest- apoi, coborând pe râu, ultima este Buești -la est- către sud doar Lupșani având menționat numărul locuitorilor. Apare evident că dintre echipele care au ridicat datele din teren, doar cea care a acoperit plasa Cămpu și jumătate din plasa Ialomîța a luat și datele privind numărul locuitorilor. Lupșani, deși în plasa Borcea, erau aproape de Lehliu din plasa Cămpului, ceea ce explică ridicarea din teren a numărului locuitorilor, iar pentru reședința de județ informația era probabil deja cunoscută: Orașul Știrbeiu avea atunci 1477 locuitori și era așezarea cea mai populată, iar târgul Urziceni avea 242 locuitori, mai puțin chiar decât satele învecinate Bărbulești (272 locuitori), Moldoveni (267 locuitori) și Broștenii Noi (334 locuitori). Dintre vechile așezări de moșneni, așezate pe malul drept al râului Ialomîța, Orezi avea 59 de locuitori, Piersică 86, Bordoșelu 73, Albești 108, iar Buești 119 locuitori. Privitor la poziția satelor, se poate observa că Eliza și Stoenești erau încă sate separate, necontopite încă, Căzănești erau pe vatra veche, lângă un colț al râului, Marsilieni era chiar pe malul drept al râului -aproape față în față cu Orboești- Brătescu era chiar

la capătul lacului Fundata. Suduții erau pe vatra veche, la sud-est de Mărculești, iar Gura Ialomîței era pe vatra inițială: aproape de vatra de astăzi a satului Giurgeni. Acesta din urmă apare localizat însă lângă Frățiești, după cum Smirna este localizată mult mai spre est, chiar pe malul lacului Strachina.

Cele 132 de sate ale județului Ialomîța, localizate pe harta la anul 1864 erau:

- Acșintele, Albești, Alecseni, Andrășești, Armășești, Arțari.
 - Bărbătești, Bărbulești, Bărcănești, Beilicu, Bobu, Bogata, Borănești, Bordoșanii Mare, Bordoșanii Mic, Bordoșelu, Bosneagu, Brăileța, Brătescu, Broștenii Noi, Broștenii Vechi, Bucu, Buești.
 - Cadăna, Caragioșu, Călărășii Noi, Călărășii Vechi, Căzănești, Ceacu, Cegani, Chioara, Chiochina, Ciocănești Mărgineni, Ciocănești Pământeni, Ciocănești Sârbi, Ciulnița, Cocargia, Condiești, Cordulești, Comiu, Cosâmbesti, Coslugeni, Cosărani, Cotorca Veche, Crăsani, Crăsanii de Sus, Crunți, Cunești.
 - Dălga, Dichiseni, Dimieni, Dudoști.
 - Eliza.
 - Făcăeni, Făurei, Fetești, Frățiești, Frumușica, Fundu Crăsaniului.
 - Gața, Găldău, Găunoși, Gârbovi, Ghimpați, Giurești, Giurgeni, Grindu Făgărășului, Gura Ialomîței.
 - Hagieni.
 - Iazu, Ivănești.
 - Jigălia, Jilava de Jos, Jilava de Sus.
 - Larga, Lăteni, Lehliu, Lipoveni, Luciu, Lupșani.
 - Maltezi, Malu, Manasia, Marsilieni, Măgureni, Mănuclu, Mărculești, Moldoveni.
 - Nenciulești Domnești.
 - Odaia, Ograda, Orboești, Orezi.
 - Panduri, Patru Frați, Părțani, Perieți, Petroiu, Piersica, Poiana, Poiana pătrei, Popești, Pribegi, Pupezeni.
 - Rasa, Rași, Rădulești, Reviga, Roseți.
 - Săpunari, Sărățeni, Sărățeni de Sus, Slătioarele, Slobozia, Slujitori, Smirna, Speteni, Stelnică, Stoenești, Suduți.
 - Șocariciu, Ștefănești.
 - Tonea.
 - Tândărei.
 - Ulești, Ulmu.
 - Vai de mir, Valea Măcrșului, Valea Rusului, Vărăști, Vlădeni, Vlăculești.
- Valoarea informațiilor pe care le oferă Atlasul Geografic al României despre județele românești de acum un secol și jumătate este mai presus de orice îndoielă. Ceva mai devreme apăruse așa-numita Hartă rusă de la 1835, cu numele original de Karta Teatra Voini v Evropia 1828/1829..., realizare a unui grup de ofițeri ruși, considerată mai târziu drept „prima hartă serioasă a țărilor noastre”, prin informațiile deosebit de privilegiate la Muntenia și Moldova anilor 1828-1829. În ceea ce privește harta districtului Ialomîța la 1864, editată de maiorul Pappasoglu în cadrul atlasului său, aceasta poate fi considerată prima hartă serioasă a județului nostru, prin multitudinea și precizia informațiilor oferite, veritabil tablou al meleagurilor Ialomîțene de la jumătatea secolului al XIX-lea.

NOTE:

1. Păstrat în forma originală la Bibl. Acad. Rom. din București.
2. În exemplarul studiat de autor și păstrat la D.J.A.N. Ialomîța, fără coperta originală, harta districtului Ialomîța a fost legată (ulterior) ca fila nr. 10. Vezi Maior D. Pappasoglu, Atlasul Geografic al României, D.J.A.N. Ialomîța, fond Colecția de hărți, nr. 1/1863-1865, fila 10.
3. Pentru ușurarea lecturii, au fost adaptate ortografiile în vigoare majoritatea numerelor localităților, bunăoară sufixul -ești fiind transcris ca -ești.
4. Vezi pe larg la Constantin C. Giurescu, Principatele Române la începutul secolului XIX, Editura Științifică, București, 1957.

Emil STRĂINU

**„PĂMÂNTUL PLAT”
TEORIA ANTISTINTEIFICĂ A UNUI OM DE ȘTIINȚĂ**

„E pur si muove!” Această faimoasă exclamație a lui Galileo Galilei, făcută în cluda faptului că a fost silit sub amenințarea torturilor inchiziției să retracteze în genunchi și în public teoriile sale privind mișcările planetelor, este parafrazată în sens invers, în zilele noastre, de un savant olandez, care afirmă, cu aceeași tărie și înverșunare, că „Pământul nu este rotund, și plat ca o omietă!”

Sigur că doctorul Klaas Dijkstra nu mai este astăzi amenințat cu fulgerele Inchiziției, ci doar de ideile colegilor săi: din lumea întreagă, pentru care forma rotundă a planetei noastre nu mai poate fi pusă sub semnul Îndoielii.

De mulți ani, Dijkstra stăruie asupra veridicității teoriilor sale. El a scris două cărți, și oamenii de știință afirmă că ideile expuse în ele „sunt foarte greu de răsturnat”, iar un mare cotidian olandez comenta: „Cărțile sale constituie o curiozitate printre lucrările de popularizare științifică ale acestui secol”.

Klaas Dijkstra își susține teoria sa și prin prelegeri ținute la universități olandeze. La sfârșitul fiecărei prelegeri, el pune întotdeauna auditoriului său următoarele trei întrebări:

1. Numiți-mi un pilot care a zburat în jurul Pământului în direcția nord-sud.
2. Numiți-mi un satelit (sau astronaut) care a zburat în direcția nord-sud deasupra regiunii Polului Sud.
3. De ce nu există fotografii despre așa-numita „parte inferioară” a globului pământesc cu Polul Sud în mijloc? Numai Polul Nord a fost fotografiat în acest mod!

Întrucât nimeni nu i-a putut răspunde până acum la aceste întrebări, Dijkstra consideră că teoria „Pământului plat” este confirmată.

El susține: „Pământul nu se învârteste și nici nu se rotește în jurul Soarelui. Pe cealaltă parte a Pământului nostru plat nu există viață.

Acolo este numai apă. Polul Nord este situat în mijlocul Pământului și Polul Sud este un fel de înal în jurul Pământului plat. Este imposibil de a trece peste acest inel. Descoperitori ai Polului Sud, ca Scott, Byrd și Shackleton, au încercat să face acest lucru, dar, ori de câte ori se apropiau de marginea Pământului, compasul le refuza serviciile și ei erau nevoiți să se înapoieze pe aceeași cale. Nici cu avionul nu este posibilă trecerea peste această margine. Compasurile nu

mai funcționează. Firește că zboruri în jurul Pământului sunt posibile în direcția nord-sud. Dar nu se ocolește Pământul, ci se zboară doar în cerc deasupra lui, având Polul Nord ca punct central.

Nici celebrul exemplu al liniilor ferate care se îmbină la orizont nu constituie pentru Dijkstra o dovadă că Pământul este rotund: „Aceasta este o iluzie optică”, afirmă el. „Vedem orizontul rotund, și pentru că Pământul este rotund, ci pentru că pupila ochiului nostru este rotundă.”

Sfârșitul teoriei lui Dijkstra părea să fi fost atunci când astronautul american Frank Borman s-a înapoiat pe Pământ cu fotografiile sale luate de pe nava spațială Apollo-8. Dar olandezul nostru nu s-a dat bătut. „Fotografiile lui Borman au fost falsificate parțial de serviciul secret american. Foarte probabil că prin aceste fotografii s-a urmărit un scop politic. Toate fotografiile ne arată numai partea vestică a Pământului. În afară de aceasta, în fundal nu se văd niciodată stele. Acest lucru dovedește că pe cealaltă parte a Pământului nostru, cu grosime de șaiszeci de kilometri, nu există cer înstelat.”

Dijkstra nu se sfiește să acuze pe americani că încearcă „să prostească lumea”. „Am dovezi că și savanții americani știu că Pământul este plat. Dar, oficial, ei nu recunosc acest lucru, pentru că nu a sosit încă timpul”. Cu toate acestea, expertul în probleme spațiale James Fulton a declarat, în urmă cu mai mulți ani, că americanii intenționează să folosească Luna ca pe un fel de oglindă pentru a putea avea sub ochi Pământul întreg. Dacă el ar avea forma rotundă, acest lucru ar fi imposibil.

Klaas Dijkstra nu se arată surprins de faptul că teoriei sale i se acordă atât de puțină atenție. „Forma sferică a Pământului este baza tuturor calculelor noastre științifice. Dacă se va dovedi că am dreptate, atunci se va prăbuși întreaga noastră știință.”

Profesorii olandezi care s-au ocupat pe îndelete de îndrăznețea teoriei a lui Dijkstra nu au reușit până acum să răstoare argumentele sale. Când a fost întrebat dacă în fața dovezilor se va lăsa convins că Pământul este rotund, el a răspuns: „Aceste dovezi eu le aștept de treizeci și cinci de ani”. Bineînțeles că fantasmagoricile teorii ale doctorului Dijkstra au stârnit nu numai reacția savanților, dar și un val de ironii...

În sprijinul acestuia adevăr și sunt gata să explorez concavitatea dacă lumea mă va ajuta și-mi va sprijini inițiativa aceasta”.

La scrisoare erau anexate două documente: primul a fost anunțul apariției unei viitoare cărți (dar care n-a mai apărut niciodată), iar cel de-al doilea, un certificat de sănătate psihică! Imaginea Pământului lui Symmes era aceea a unui strat gol în interior, cu o grosime între o mie și o mie cinci sute de mile, și având două largi deschideri circulare spre poli, pe care el le numea „margini”. Deși circulare și paralele între ele, „marginile” nu erau concentrate la poli; o dreptă care unea centrele celor două margini făcea cu axa Pământului un unghi de douăsprezece grade. Deoarece poli nu erau în centrele marginilor, granițele lor erau așezate la diferite latitudini, în locuri diferite. Marginea nordică, largă de două mii de mile, se afla cel mai sus deasupra Europei, pe la Arhipelagul Svalbard. Prin urmare, marginea era, la latitudinea ei cea mai joasă, în Siberia nord-estică, astfel încât o expediție spre interiorul Pământului și-ar fi atins cel mai convenabil țelul, deplasându-se mai întâi spre estul Siberiei. Cât despre marginea sudică, aceasta era mai mare, având un diametru de circa trei mii de mile; una dintre dovezile existenței sale erau tocmai norii lui Magellan. Aceștia reprezentau lumina solară reflectată de gheața marginii văzută de căpitani care s-au apropiat de ea, de cealaltă parte, fără să știe, desigur, acest lucru.

Symmes folosește timpul cuprins între 1818, anul în care expediase scrișonile, și 1829, când moare, ținând conferințe despre teoria sa. Deși vorbea mai mult despre Pământ și despre minunile ce s-ar putea găsi în interiorul său, el susținea că și celelalte planete trebuie să fie construite după același plan, deoarece sferice goale concentrice ar fi fost „forma naturală” pe care materia a luat-o de la sine. Este un fapt istoric că guvernul de atunci al Rusiei, care se gândea la organizarea unei expediții în Siberia răsăriteană, i-a oferit lui Symmes un post în viitoarea expediție. Symmes moare însă, înainte ca ea să fie organizată, dar se pare că planul fusese abandonat și din alte motive.

În 1869, un alt american, Cyrus Reed Teed, de profesie medic, declarând că „adevărul” i-ar fi fost revelat când era copil, scria cărfi despre universologia koreșiană, printre cele mai absurde care s-au scris vreodată. Eliminând aiurelile care constituie nouăzeci și cinci la sută din totalul afirmațiilor lui Cyrus - sau „Koreș”, teza sa se reduce la afirmația că noi am trăi în interiorul unui strat de roci gros de numai o sută de mile.

Prin urmare: „Soarele, Luna, planetele și stelele nu sunt corpuri mari, precum s-a crezut până acum, ci niște focalizări ale forței”... C.R. Teed, care se mai declara și nemuritor, moare în 1909, dar în Florida mai există și astăzi o comunitate religioasă fondată de el.

Symmes oferea drept garanție a adevărului învățăturilor sale onoarea sa de ofițer și de gentleman, iar Teed vorbea doar despre „revelații”. Ambele „metode de demonstrație” ar simplifica mult existența oamenilor de știință.

Însă Welteislehre (Doctrina glaciației universale) a inginerului austriac Hans Hörbiger și a astronomului amator german, profesorul universitar Philipp Fauth, nu mai era un lucru atât de simplu. El au început prin publicarea unei cărți care n-a putut fi trecută cu vederea; format mare, în șapte sute douăsprezece ilustrații, majoritatea diagrame cu aspect tehnic, scrisă mai mult de Fauth, dar cu lungi capitole

adăugate de Hörbiger. Cartea purta titlul Hörbiger Glacial - Kosmogonie (Kaiserlautern, 1913) și un subtitlu care, în traducere, ar suna astfel: „O nouă cosmogonie a Universului și a sistemului solar”. Ea era bazată pe concepția unei lupte continue dintre neptunismul cosmic și plutonismul universal echivalent, elaborată prin considerarea ultimelor rezultate ale tuturor științelor exacte și sprijinită de cunoștințe și experiențe personale. Conținutul era, de altfel, mult mai modest decât s-ar fi putut bănui din titlu. Era ceva mai mult, deși nu în întregime, decât o carte de popularizare.

Cartea apăruse cu un an înainte de izbucnirea primului război mondial. Unele reviste de specialitate au publicat scurte recenzii despre carte, spunând, în esență, că ideile prezentate de autori sunt atât de noi, încât o examinare critică a lor ar necesita un timp mai îndelungat.

După război, Hans Hörbiger afirma că ar fi avut prima inspirație într-o seară târzie din septembrie 1894. El era pe atunci un tânăr inginer, specialist în mașini folosite în minele de cărbuni și de minereuri. După terminarea lucrului, privea cerul, în special Luna, cu ajutorul unui telescop portativ. Observând munții lunari, care apar atât de albi în apropierea șesurilor întunecate ale „mărilor”, i-a venit subit ideea că munții lunari albi ar fi formați din gheați.

„Recunoașterea” formațiunilor suprafeței lunare prin îngrămădin de gheați a fost prima sa intuiție, ca să-i folosim propriile cuvinte. O a doua intuiție i-a venit în vis, după câteva săptămâni: el s-a visat în spațiu, privind spre Lună, care era suspendată pe un fir argintiu, oscilând ca un pendul uriaș. Firul argintiu se alungea și oscilațiile deveneau tot mai largi. „Când m-am trezit - scria el mai departe - am recunoscut că Newton greșise și că gravitația solară încetează să existe la o distanță de trei ori mai mare ca până la Neptun”. Această afirmație este tipică pentru Hörbiger, care niciodată, nici o singură clipă, nu s-a îndoit de valabilitatea ideilor sale. Când cineva îi arăta că vreuna dintre aserțiunile sale n-ar fi fost corectă din punct de vedere matematic, el avea un răspuns standard: „Calculul nu poate decât să vă inducă în eroare”, ceea ce era o atitudine ciudată pentru un inginer.

Între 1894 și 1912, Hörbiger și-a elaborat teoria, corespondând mereu cu Fauth, și, când cartea a fost gata, el a putut să spună cu modestie că teoria sa este singura care explică toate fenomenele naturale, întreaga astronomie și geologie, cosmogonie și meteorologie.

Iată cum explică: Cu milioane de ani în urmă, în constelația Columba, așa cum o vedem din poziția actuală în spațiu, exista o enormă stea roșie, steaua-mamă. Diametrul acestei stele gigant era de ordinul a trei sute cincizeci de milioane de mile, iar densitatea sa globală era egală cu zece, astfel încât masa stelei-mamă era de cel puțin trei sute de milioane de ori mai mare decât masa Soarelui nostru. O enormă stea moartă, formată din apă înghețată, se apropia încet de steaua-mamă. În comparație cu aceasta din urmă, ea era mică, fiind însă de circa patruzeci de mii de ori mai masivă decât Soarele. Ea lovi steaua-mamă într-o cădere verticală și, frecându-se de materia ei, și-a redus viteza, cufundându-se spre centrul stelei-mamă, până a ajuns la straturi având aceeași densitate cu a ei. Atunci, corpul înghețat s-a transformat încet într-o bombă cu aburi, din cauza scăderii corpului stelei-mamă.

(continuare în pag. 22)

HITLER, HÖRBIGER ȘI DOCTRINA GLACIAȚIEI UNIVERSALE

În ultimii o sută cincizeci de ani au fost enunțate multe afirmații astronomice bizare de către unii oameni care se considerau ei înșiși „filozofi” sau „reformatori”. Aceste „fantezii astronomice” diferă de erorile astronomilor profesioniști prin faptul că nu erau produse ca teorii sau ipoteze ce ar putea fi eliminate sau modificate prin descoperiri de fapte noi. Dimpotrivă, și aceasta este una dintre caracteristicile lor, erau prezentate drept „adevăr”. O altă caracteristică a acestor fantezii astronomice este faptul că autorii se adresau, invariabil, publicului larg. În loc să le prezinte forurilor competente de a judeca o nouă ipoteză, adică oamenilor de știință din domeniul respectiv. O ultimă caracteristică este lipsa, ușor, de recunoscut, a

„cunoștințelor astronomice (mai ales în domeniul fizicii și matematicii).

Prima dintre aceste fantezii a fost cunoscută, la timpul său, drept „gaura lui Symmes”. Ea fusese inițiată printr-o scrisoare publicată de fostul căpitan din armata SUA, John Ceves Symmes, care a trimis-o tuturor membrilor Congresului; guvernatorilor celor zece state existente pe atunci, unor societăți savante și unor oameni cunoscuți, Scrișoarea, purtând mențiunea „St. Louis, Missouri Territory, April 10, A.D. 1818”, avea următorul conținut:

„Către toată lumea: Declară că Pământul este gol și locuit pe dinăuntru conținând un număr de sfere concentrice, închise una în alta și deschise spre poli cu douăsprezece sau șaisprezece grade. Imi ofer viața

HITLER, HÖRBIGER ȘI DOCTRINA GLACIAȚIEI UNIVERSALE

(umare din pag.21)
Nu s-a întâmplat totuși nimic, atât timp cât greutatea stratului exterior a putut să contrabalanseze forța explozivă. Apoi, s-a produs un eveniment declanșator, probabil o nouă ciocnire cu o altă stea. Corpul din interior a explodat cu o mare violență și o foarte mare cantitate de materie primă a fost aruncată din corpul stelei-mamă, constând mai ales din corpul stelei incluse, dar antrenând un alt material stelar. S-a întâmplat ca explozia să se îndrepte în direcția constelației Lyra, și materia emanată a pornit în această direcție cu o viteză inițială de două mii de mile pe secundă. A apărut însă brusc atracția gravitațională a stelei-mamă, și curând masele emise au început să se miște în jurul acestui centru de greutate comun. Soarele a apărut în apropierea acestui centru, fiind însoțit de cel puțin optsprezece planete.

Deoarece întregul spațiu este umplut de hidrogen gazos (Hörbiger se gândea însă la urme mult mai masive decât acelea la care se referă astronomii de astăzi când folosesc același termen), nici o orbită nu putea fi cu adevărat stabilă. În primul rând, hidrogenul a încetinit mișcarea întregului sistem solar și a făcut ca orbitele planetelor să se micșoreze. Doar cele planele orbitelor planetare erau aproape perpendiculare pe direcția mișcării Soarelui în spațiu, ne putem închipui că fiecare planetă se mișcă în jurul suprafeței unui foarte lung con ascuțit. Apexul fiecărui con se găsea pe direcția mișcării Soarelui. De aceea, una câte una, planetele trebuiau să se reunescă cu Soarele. Și, într-adevăr, cele șase planete mici care se mișcau cândva în interiorul orbitei lui Mercur (pe când această orbită era mult mai mare) au fost deja înghițite de Soare. Fiecare planetă, fiind consumată, a reîmprăștiat energia solară.

Dar materia emisă n-a format numai sistemul solar, așa cum îl vedem astăzi, cu câteva planete suplimentare. Din corpul stelei-mamă s-a rupt mult mai multă materie decât a fost necesară pentru formarea Soarelui și a planetelor. Cea mai mare parte a acestor planete era gazoasă - și anume oxigenul liber - și, în decursul milioanele de ani, acest oxigen s-a combinat cu hidrogenul din spațiu pentru a forma din nou apa sau, întrucât spațiul este rece, gheață. Ceea ce se vede drept Calea Lactee este tocmai această gheață din spațiu. Astronomii și-au format o părere greșită asupra naturii Căii Lactee, din cauză că un număr de stele rare sunt așezate astfel încât strălucesc prin inelul de gheață. Mai mult decât atât, o parte din materia emisă a format soni, asemănători cu soarele nostru, dar mai mici, care se găsesc și ei în inelul de gheață sau dincolo de acest inel.

Așadar, inelul de gheață plus câteva duzini de soni mai mici formează, de fapt, o parte a sistemului nostru solar, dar nu în același înțeles, în care, de exemplu, Uranus este o parte a sistemului. Uranus se află în câmpul gravitațional al Soarelui și, deci, pe o orbită circumsolară. Inelul este mult mai departe decât triplul distanței până la Neptun, de aceea și nu este influențat de gravitatea solară. El se deplasează împreună cu sistemul solar, având aceeași origine, și este încetinit la fel de hidrogenul din spațiu. Însă blocul de gheață se desprinde din inel din diferite motive și pot ajunge în câmpul gravitațional al Soarelui. Căderea în Soare a unui asemenea bloc de gheață produce o pată solară. Gheața se evaporă, însă și vapori de apă sunt expulzați din pâlnia petei solare. Vapori îngheață apoi, formând „gheață fină”, care se mișcă de la Soare, explicând strălucirea lui Mercur și Venus, care sunt acoperite cu „gheață fină”. Pământul este prea departe de Soare ca să primească mai multă „gheață fină”. Când aceasta ajunge totuși în apropierea

Pământului, atunci formează noni Cirrus, care se văd pe cer.

Planetele exterioare nu mai primesc, de fapt, „gheață fină”, dar ele interceptează mai multe blocuri de gheață din partea inelului, căpătând din această cauză dimensiuni enorme.

Pământul constituie în două privințe un caz deosebit. El nu poate primi multă „gheață fină” și nu interceptează, decât rareori, blocurile de gheață. Dacă se întâmplă aceasta, atunci avem furtuni de grindină ce se propagă rectiliniu pe distanțe de multe mii. Dar Pământul este deosebit și prin faptul că este supus unui proces de creștere. Au existat cinci planete mici dincolo de orbita Pământului, care au fost captate toate de Pământ, una câte una, când orbita acestuia s-a micșorat. Fiecare dintre aceste luni a fost sfărâmată prin forța gravitațională a Pământului, și bucățile coborâte pe Pământ au format principalele sale straturi geologice. Luna a fost singura planetă independentă, căpătând acum douăsprezece mii de ani. Procesul captării a fost însoțit de un flux enorm, care a scufundat Atlantis; amintirea acestui potop a fost păstrată în nenumerate legende, iar spargerea satelitelui care a precedat apariția Lunii (pe care Hörbiger o numește Luna terțiară) s-a păstrat și ea în amintirea oamenilor, ducând la legendele despre bătăliile zeilor din cer și despre Götterdämmerung (amurgul zeilor).

Dacă mai adăugăm la toate acestea că meteoriți nu sunt ceea ce gândesc astronomii, ci blocuri de gheață trecând pe lângă Pământ și strălucind în lumina Soarelui, vom avea o „explicație” a absolut oricărui fenomen, o „imagine gigantică, monolită și de sine stătătoare asupra lumii”. După primul război mondial, Hörbiger a așteptat plin de speranțe, timp de câțiva ani, gloria care trebuia să-i vină sigur. Văzând că nu mai vine, a început să facă și alte demersuri. Casa de editură a lui R. Voigtländer din Leipzig a sesizat o mină de aur potențială și a publicat zeci de broșuri și șapte volume legate, scrise într-un stil popular limpede, o reeditare a marii lucrări originale, și până la urmă a scos și o revistă lunară cu titlul Cheia evenimentelor mondiale. Într-un timp, termenul greco-roman de Glacial - Kosmogonie a fost înlocuit cu germanul Welteislehre, care a fost abreviat „oficial” în WEL, biroul lui Hörbiger devenind „biroul WEL”. Au fost organizate mitinguri și conferințe publice: Hörbiger declara deschis că, deoarece oamenii de știință profesioniști i-au respins din invidie teoria, acceptarea lui WEL de către universități trebuie să se producă sub presiunea opiniei publice.

Presiunea opiniei publice a existat, desigur. Un industriaș german nu accepta să angajeze pe nimeni care nu ar fi declarat că este convins de adevărul WEL-ului. Iar directorul Observatorului din Teptow de lângă Berlin - o instituție de popularizare de tipul Observatorului Griffith din Los Angeles - declara că-și pierde mai mult de jumătate din timpul său liber răspunzând la scrisorile ce se refereau la aceste probleme.

Prin 1930, „camavalul”, cum numeau această mișcare „oamenii de știință reacționari”, a devenit echivalentul unui partid politic și au început flirturi discrete cu partidul nazist. În ascensiune, al lui Hitler. Agitatorii WEL-ului au început să vorbească despre naziști ca despre „mișcarea lor” și au început să folosească terminologia din Edda (vechi legende germane) pentru fenomenele astronomice. Un bloc de gheață nu se mai numea ca până atunci „gheață brută” (Roheis), ci a devenit Eisling, un termen care înseamnă „bloc de gheață”, dar are și o nuanță mitologică. Și, desigur, WEL-ul era reprezentat ca o „știință nordică”. Nu se cunoaște atitudinea personală a lui Hörbiger, dar mai toți discipolii săi se așteptau ca, după venirea la putere

a lui Hitler, opiniile lor să fie proclamate „știință oficială” a celui de-al treilea Reich. Doctrina glaciației universale a succombat în timpul celui de-al doilea

război mondial. Ea a reprezentat un fenomen ciudat, straniu, care - contrar speranțelor lui Hörbiger - a rămas limitat la țările europene de limbă germană.

„IPOTEZA GAIA”

Extinzând, prin deducții logice și constatări interesante, uimitoarea capacitate a materiei planetare de a se autoorganiza în mod continuu - în sensul susținerii și al stimulării procesului evolutiv spre trepte superioare - un grup de oameni de știință contemporani au lansat așa-numita „ipoteză Gaia”. Această nouă ipoteză se bazează, în fapt, pe un principiu cu adevărat provocator: Pământul ar fi o entitate cosmică vie, un „organism” uniaș, care și-a construit singur un mediu natural optim, favorabil biosferei, pentru ca apoi, prin intermediul acestei biosfere, să-și regleze diferențele sale manifestări, după „o concepție” proprie!

Fără îndoială, o astfel de enunțare apare ca fiind contrară principiilor devenite clasice, oamenii de știință, care reprezintă „poziția oficială” actuală, biamând vehement gândirea nonconformistă. Dar, „ipoteza Gaia” a împlinit douăzeci de ani de „existență științifică”, timp în care numărul susținătorilor săi docți a crescut în mod continuu... În acest context faptic, iată că „erezia” respectivă a ajuns chiar să constituie „vedeta” unui important simpozion al savanților de specialitate, în cadrul căruii dezbaterile pro și contra au evidențiat faptul că „ipoteza Gaia” nu ar fi doar o simplă ficțiune științifică. Dezbaterile respective, care au avut loc în martie 1988, la San Diego (California - SUA), au reunit un grup suficient de mare de specialiști recunoscuți din domeniul geologiei, biologiei și climatologiei - invitați de un organism cu prestanță în lumea științei, și anume de American Geophysical Union.

Autorul ideii că „Pământul este viu” - cercetătorul englez James Lovelock - a fost susținut din ce în ce mai frecvent începând din anul 1969, de către reputatul biolog american Lynn Margulis (de la Universitatea din Boston - SUA) și de către un grup crescând de partizani entuziaști, atrași de interesantele „coincidențe” fenomenologice evidențiate de cei doi promotori. Confruntarea de la San Diego a fost însă suficient de dură; profesorul William Howard (de la Universitatea Harvard - SUA) nu a ezitat să proclame anatema: „Este cu totul ridicol de a gândi că biosfera redusă a globului nostru ar putea comanda fenomenele noastre...”

Dar, pentru a surprinde importanța și frumusețea dezbaterilor științifice, care condusese treptat spre aflarea adevărului, iată câteva exemplificări ale argumentațiilor de specialitate, ce caracterizează inevitabil confruntarea.

Se știe că, după formarea planetei noastre, atmosfera sa inițială avea o compoziție mult diferită de cea actuală, în care - la fel ca și la planetele apropiate, Venus și Marte - preponderent era bioxidul de carbon. O dată cu apariția vegetației marine și apoi a celei de pe uscat - în urmă cu circa două mii de ani - atmosfera terestră s-a îmbogățit treptat în oxigen.

Deci... biosfera ar fi cauza și motorul acestei transformări esențiale. Dar, chiar mai mult decât atât, conform enunțurilor lui James Lovelock, biosfera ar controla și regla permanent procentul de bioxid de carbon din atmosferă pentru a-i utiliza ca un „fel de „termostat planetar”, dată fiind proprietatea gazului respectiv de a menține un „efect de seră” - reținând căldura solară și împiedicând pierderea ei în spațiu. Cercetătorul englez susține că o anumită stabilitate a temperaturii atmosferice în decursul epocilor geologice s-ar datora tocmai acestui regaj efectuat de biosferă prin procesele metabolice specifice. De altfel, cercetări moderne au constatat că însăși formarea norilor masivi de ploaie s-ar datoră, în mare măsură, prezenței biosferei, în acest sens, profesorul Walter Shearer (de la Universitatea ONU din Tockio) menționa faptul că „bacteriile sunt

agenți de nucleație de mil de ori mai eficace decât particulele de praf”.

Adversarii „ipotezei Gaia” nu contestă un anumit aport al proceselor biotice în influențarea diferentelor bilanțuri termice, chimice sau fizice care se stabilesc continuu, la scară terestră. Geofizicienii consideră însă că variațiile procentului de bioxid de carbon (CO₂) s-ar datoră, de fapt, unui ciclu fizico-chimic pur, finalizat de tectonica plăcilor din scoarța terestră, metabolismele biotice intervenind doar cu o parte infimă. Se știe, astfel, că picăturile de ploaie, antrenând bioxidul de carbon din aer, îl dizolvă, formând o concentrație slabă de acid carbonic. Pătrunzând în sol, apa acidulată dizolvă la rândul ei rocile constituite din silicat de calciu, pe care îl transformă în bicarbonat de calciu, care este dus apoi de ape până la depozitele sedimentare ce se formează în mări și oceane. Deplasările tectonice ale plăcilor din crusta terestră fac ca straturile de sedimente oceanice să lunece treptat sub plăcile continentale. Acolo, la presiuni și temperaturi ridicate, se eliberează din nou bioxidul de carbon, care este readus în atmosferă, prin emanațiile vulcanice și ale apelor minerale. În ceea ce privește „mecanismul de regaj cantitativ” al CO₂ din atmosferă, acesta s-ar putea realiza tot printr-un regaj fizico-chimic. Astfel, când temperatura atmosferei este în scădere se restrânge și regimul pluviometric și, deci, din aer este preluată o cantitate mai mică de bioxid de carbon. În intervalul de timp ce urmează, procentul de CO₂ atmosferic va începe să crească, datorită emanațiilor vulcanice continue. Drapt urmare, prin efectul de seră specific, se produce o creștere treptată a temperaturii aerului, până la limita în care „autoreglajul climatologic” intervine în sens invers, prin mărirea regimului pluviometric.

Susținătorii „ipotezei Gaia” consideră că procentul de bioxid de carbon din atmosferă este reglat nu de procesul fizico-chimic enunțat mai sus, ci de metabolismul planctonului marin, care viețuiește în apele ce acoperă aproape trei sferturi din suprafața Terrei, și de cel al microorganismelor aflate în sol. Se știe că planctonul vegetal își asigură dezvoltarea consumând imense cantități de CO₂, prin procesul de fotosinteză. Dacă temperatura mediului ambiant crește, dezvoltarea acestor forme vi se accentuează și astfel absorbția de bioxid de carbon crește, reducând concentrația sa în atmosferă. Urmează astfel o diminuare a efectului de seră și, respectiv, a temperaturii aerului, până la limita la care se amorsează procesul invers. La rândul lor, bacteriile din soluri produc importante degajări de CO₂. James Lovelock arăta că, în zonele cu sol „activ”, nivelul de CO₂ din aer este de douăzeci până la patruzeci de ori mai mare decât în zonele în care rocile nu sunt acoperite de sol afânat.

Mergând pe linia ideilor cercetătorului englez, s-ar putea deduce, însă, că la o variație mai brutală a temperaturii atmosferice, cauzată, de exemplu, de o reducere a energiei ridicate de soare, planctonul și microorganismele din sol „s-ar forța” în mod colectiv să mențină căldura Pământului. Dacă aceste viețuitoare ar fi capabile, într-adevăr, de acest „efort comun”, de ce nu l-ar fi făcut oare în lungile perioade glaciare?

În această dispută, pro și contra „ipotezei Gaia”, este totuși de remarcat un fapt extrem de interesant: în manifestările planetei Pământ se constată existența unor „mecanisme de reglare” a diferiților parametri specifici, atunci când sunt atinse anumite limite - platon. Fie că intervin diferitele procese fizico-chimice ale materiei inerte, fie că acestea sunt produse de materia vie ce constituie biosfera, important este faptul că „autoreglajul” există și se manifestă în mod continuu.

(continuare în numărul viitor)

AMERICA LA EA ACASĂ

(urmare din pag. 24)

La plecarea noastră din Amsterdam, la Seattle este doar ora două și un sfert dimineata a aceleiași zile, așa că vom ajunge acolo exact la prânz. În schimb, la întoarcere am beneficiat de cea mai scurtă zi și o noapte ceva mai lungă de trei ore patrecută undeva între Islanda și Scoția.

Plecăm din Amsterdam cu câteva minute întârziere, recuperate ulterior fără probleme până la destinație. Rulăm mult și înfocșeam până ajungem la pista noastră de decolare, probabil mai mare decât altele pentru că este destinată zborurilor intercontinentale cu aeronave mari, ne oprim pentru a permite unui alt avion să decoleze spre cine știe ce zări, așteptăm câteva minute până când acesta dispăre, apoi motoarele aeronavei noastre sunt ambalate la maxim, avem vreme să observăm cum piloții verifică dacă flaps-urile plasate pe aripi răspund la comenzi, după care alergăm amejilor spre capătul pistei și avionul se desprinde de sol incredibil de ușor, cu peste 350 de pasageri la bord, luând rapid înălțime deasupra Mării Nordului. Ne întrebăm o clipă dacă motoarele vor rezista la efortul celor zece ore de zbor și ne dorim în gând s-o poată face. Privim la ceilalți pasageri și nimeni nu dă dovadă de neliniște, ca și cum un zbor peste Atlantic, peste Islanda, Groenlanda și peste toată Canada ar fi lucrul cel mai banal și mai firesc cu putință. Mai mult, pe parcursul drumului, copiii mici sunt lăsați să se joace pe cele două culcări care separă cele trei rânduri de scaune, ca și cum ar fi fost în vagoane de tren, cu excepția zonelor de turbulență atmosferică, când pasagerii sunt rugați să ia loc pe scaune și să-și fixeze centurile. Am beneficiat de o vreme excelentă, culoarul nostru de zbor urmând cercul polar de nord tocmai pentru că este zonă cea mai liniștită, iar turbulențele atmosferice nu au intensitatea celor din alte zone. Privim pe ecranul din fața noastră unde rulează un film cu Omar Sharif, iar la sfârșit ne este prezentat traseul pe care se află aeronava, viteza de croazieră, altitudinea și distanța străbătută (în mile, apoi în kilometri), locul unde ne aflăm pe hartă și temperatura de exterior. Zburăm la circa 11.000 de metri altitudine, cu o viteză de 890 kilometri și ne vine greu să credem că temperatura de dincolo de hubloune parțial înghetate atinge uneori minus 54 grade Celsius, în condițiile în care am plecat pe o vreme foarte călduroasă de vară! Doritorii primesc căști radiofonice individuale pe care le pot conecta la prizele fixate în spătarul scaunului, alții urmăresc plictiși filmele cu cowboy și desene animate prezentate în cabină, puțini foltează vreun ziar sau reviste existente în dreptul fiecărui scaun. La urma urmei, toate sunt reacții normale ale unor oameni condamnați să zboare vreme de zece ore, în condițiile în care singurul lucru bine vizibil sunt norii rămași mult sub burta aeronavei.

În timp ce pe ecran rulează o comedie oarecare, mă ridic și privesc prin hublou din partea posterioară a avionului. Trecuseră câteva ore de la decolare și jos zăresc niște munți acoperiți de zăpadă și niște mări pete verzi, pe care le bănuiesc a fi lacuri. Ai senzația că privești o hartă în relief, că avionul este nemișcat și peisajul de jos se mișcă lent spre înapoi. Fiul nostru ne spusese că Groenlanda merită să fie văzută de sus, dar nu pot să-mi dau seama unde ne aflăm, mai ales că pe ecran nu a mai apărut de mult filmul care indică poziția noastră actuală. Îl întreb pe unul dintre insoțitorii de bord dacă suntem deasupra Islandei sau Groenlandei, omul devine curios, se dovedește amabil după ce privește peisajul oferit mult sub arpa avionului, apoi desface brațele a neputință: „I have hot ideal”, de parcă ar fi fost înțeles cu insoțitorul avionului care ne-a adus de la Amsterdam. Asta este situația, poate că omului nu i se pun asemenea întrebări absurde sau fără rost cum mi s-a năzărî mie s-o fac, așa că îl mulțumesc totuși pentru amabilitate. Timpul se scurge și cu vreo jumătate de oră înainte de a ajunge la Seattle am inspirația să privesc din nou în jos, peisajul tăindu-mi realment respirația. Nu mi-am acuzat de mine harta fizică a lumii, dar bănuiesc că muntii golași ce se profilează aproape de noi sunt foarte înalți și trebuie să fie Munții Stâncoși, care se întind din Canada până în Statele Unite, or noi nu putem fi decât deasupra Canadei. Doar pe unele porțiuni se vede ceva mai întunecat ce trebuie să fie zone împădurite de conifere, și se oferă vederea văii în care zăpada nu se topește niciodată și lacul de un verde închis ireal de frumos, care de sus par minuscule. Observându-mi încântarea, un american

între două vârste se apropie de mine și arată cu mâna prin hublou, confirmându-mi presupunerea: „Rocky Mountains!” Îl întreb dacă avem șansa să vedem de sus Pacificul și spune că nu: avionul vine dinspre Europa și trece prin partea continentală a Canadei deasupra căreia ne aflăm, iar noi nu vom survola oceanul, aeroportul din Seattle fiind la câțiva kilometri în interior. Suntem trimiși la iocurile noastre de însoțitoare de bord și rugați să ne punem centurile pentru a ne pregăti de aterizare, fiind rugați totodată să înapolem formularele înmănați la începutul călătoriei pentru a fi completate în limba engleză cu date legate de vizita în Statele Unite, formulare ce vor fi oferite de echipajul avionului celor în drept și oprite de autorități la sosirea pe aeroport. Treabă americană practică, pasagerii nu mai sunt astfel nevoiți să piardă timpul în vamă și la postul de control al frontierei cu minute bune necesare completării acestor formulare, această formalitate fiind realizată fără grabă în cursul zborului, lucru absolut necesar mai ales pentru aceia care nu știu sau cunosc în prea mică măsură limba engleză, putând apela astfel pentru ajutor la alți pasageri. Avionul pierde treptat înălțime, se lipsește de pista aeroportului și frânează puternic pentru a nu o depăși din inerție, apoi rulează ușor până la poarta rezervată zborului companiei Northwest Airlines. Privim prin hublou și observăm că aeroportul pare situat într-un lan de grâu copt, între piste totul fiind de culoare galbenă. O dată cu scăderea vitezei, ne lămurim că este de fapt iarbă uscată, apoi aflăm că la Seattle n-a mai plouat de o lună și ceva și că seceta a creat acest peisaj apocaliptic. Știam dinainte că locul în care am ajuns este cunoscut prin sintagma „evergreen state” (statul mereu verde), inscripție văzută ulterior inclusiv pe unele numere de înmatriculare ale mașinilor din Washington, așa că pentru noi peisajul văzut pentru prima dată în aterizarea în Lumea Nouă nu pare prea îmbietor. Deci asta este America! Ne așteptăm să se întâmple un miracol, ca totul să funcționeze după alte reguli și legi naturale decât cele știute de acasă, dar și aici totul pare la fel. Copacii cresc tot cu ramurile îndreptate în sus, cerul este la fel de albastru ca în Europa noastră și norii nu sunt cu nimic deosebiți de cei știuți, iar oamenii merg tot pe două picioare! Ușor dezamăgiți de ceea ce ne așteaptă la destinație, ne luăm bagajele de mână din spațiile rezervate și așteptăm liniștiți să coborâm. Observăm că mulți pasageri au lăsat după ei hârtii și alte gunoaie, fără ca echipajul să reacționeze. Dacă în avion ar fi fost doar pasageri români, nu am fi fost foarte surprinși de indolența lor, dar când mizeria este lăsată de oameni din toate locurile lumii ești inițial dezamăgit și îți spui că iată, se întâmplă și la case mai mari, iar obiceiurile proaste le sunt imputabile și altor nații. La reîntoarcerea în Europa, produsă peste o lună pe același traseu, vom constata că povestea se repetă și că pasagerii veniți din America sunt prea puțin atenți să lase curat după ei în avionul care i-a adus dintr-o călătorie lungă și obositoare. Aceste lucruri ne trec prin cap, în vreme ce insoțitorii de bord așteaptă zămbitori coborârea pasagerilor pe aeroportul internațional Sea - Tac, prescurtare a numelor celor mai importante orașe pe care le deservește, Seattle și Tacoma. În trecere le mulțumesc pentru ospitalitatea și profesionalismul lor, ceea ce îi surprinde plăcut. Leșim din avion și constatăm că poarta de intrare în aeroport nu e mai frumoasă ca aceea de la Otopeni, ba dimpotrivă, cea românească mi se pare mai reușită decât cea de aici, dar și decât cea din Amsterdam. Cam greu de crezut așa ceva, America este cea mai bogată și mai dezvoltată țară din punct de vedere economic, or ea nu poate să ne dezamăgească din nici un punct de vedere! Dar dacă, totuși, vom mai încerca dezamăgiri pe parcursul vizitei noastre aici? Pe aeroportul Otopeni, n-a sărăciți că formarea unor culoare alcătuite din stâlpi portabili și panglici pentru formalitățile de îmbarcare ține de sărăcia noastră, că nu am avut destule resurse financiare pentru a cumpara niște bare bine fixate care să dirijeze afluxul. Ne-am mai înștit când am văzut aceeași stâlpi portabili și pe aeroportul din Seattle, am înțeles că asta este o modalitate internațională și nu are legătură cu nivelul de dezvoltare economică.

Așteptăm la rând înșiși formalitățile de intrare în SUA și ne vine rândul să fim verificați de două femei îmbrăcate în uniformă. Suntem întrebați unde mergem, cât dorim să stăm pe teritoriul american, dacă avem bilete de întoarcere, apoi primim viza pe șase luni. Trecem și prin vamă, unde geamantanele

noastre sunt mirosite de doi câini lup fără a fi deschise, intrăm într-un fel de metrou care ne scoate la nivelul de sus unde ne putem recupera fără probleme bagajele intacte și acolo îl zărim pe Adrian, fiul nostru care ne așteaptă zămbind: „Bine ați venit în America!” Ne îmbrățișăm, apoi urcăm cu liftul într-o parcare cu mai multe etaje unde ne așteaptă mașina acestuia, încărcăm în portbagaj lucrurile noastre, pornim rapid și ne înscriem în circulație, demarând spre Bellevue, destinația noastră. Privesc în jur, nu-mi vine să cred că sunt în America, în afara șoselei de foarte bună calitate nimic nu mă impresie că mă aflu pe un alt continent, totul îmi pare cunoscut. Zărim la stânga la o depărtare de câțiva kilometri niște blocuri „zgârie-nori” de care ne desparte lacul Washington, după cum vom afla, iar Adi face pe ghidul: „Acolo este Seattle!”. Nu-l vom vedea în prima zi, destinația noastră este Bellevue, un oraș de circa 110.000 de locuitori situat pe malul estic al lacului Washington și considerat o suburbie a metropolei Seattle aflată la 4,5 mile distanță. Schimbăm mai multe autostrăzi și în nici douăzeci de minute ajungem la destinație. Mi se pare un lucru extraordinar faptul că în America autostrăzile nu ocolesc marile aglomerații, cum știam că se întâmplă în Europa occidentală, pe care adesea le străbat prin centru și fără restricții de viteză, iar barierile antifonice din beton de circa un metru înălțime reduc zgomotul motoarelor ambalate, ulterior am constata că, dacă ești la circa treizeci de metri distanță, aproape că nu-ți dai seama că te aflu în apropierea unui trafic rutier intens.

Oprim într-o zonă rezidențială liniștită și cu mult spațiu verde, vilele cu un singur nivel construite pentru a fi închiriate fiind străjuite de brazi maiestuoși și arbuști de tuia. Totul este de o curățenie extraordinară, gazonul este tuns și asfaltul pare proaspăt spălat, iar aerul este efectiv unul de munte, lucru explicabil dacă observăm că la orizont se zărește un lanț muntos. Sunt prea obosit pentru a înregistra și alte amănunte, dar rup câteva frunzulițe de tuia și le duc la nas: au absolut același miros ca în România! Mă pipăi, mă întreb dacă realmente sunt în America, privesc cele câteva vervețe aplegând îndrăznește prin iarbă, de unde se refugiază rapid în primul brad din apropiere în caz că li se pare ceva suspect și imaginile îmi sunt foarte familiare din parcul văzut la Vatra Dornei, apoi descărcăm bagajele din mașină: am ajuns „acasă”! Apartamentul de două camere al fiului nostru ne va fi vreme de o lună casa (home, sweet home) aflată la peste 11.000 de kilometri de România.

Nu știu dacă dau dovadă de narivitate, dar până acum nu am văzut miracolele la care mă așteptam pe pământ american. Îmi exprim gândul cu voce tare și Adi râde: „Dar ce-ai fi vrut? Aici nu suntem tot pe planeta Pământ?” Îl privesc și-mi zic că măică-sa are un copil deștept: așa e, nu spunea și Grigore Alexandrescu într-o fabulă că „Miriuni în vremea noastră nu cred a se mai face”? Dar pentru mine dilema persistă: dacă America nu pare a fi un tărâm al miracolelor, atunci ce anume o face să fie fascinantă? Voi căuta în cele patru săptămâni pe care le voi petrece aici să înțeleg această atracție a europenilor, în vreme ce visul americanilor este să vadă Parisul.

Se spune că noaptea e un stetic bun și că alții judeci lumea după un somn liniștit. De fapt, nu are importanță dacă dormi noaptea sau ziua, dar odihna sănătoasă îți aduce echilibrul psihic de care avem mereu atâta nevoie. Pentru noi însă ziua cea mai lungă nu s-a sfârșit: Adă hotărâște că ne putem acomoda rapid fusului orar american din statul Washington doar dacă vom încerca să dormim din prima zi oupă ziua lor, chiar dacă ne vine mai greu, așa că ne stătuiește să dormim doar atunci când se face seară. În ceea ce mă privește, mă simt obosit și aș dori să mă culc imediat, dar nu pot să-i stăc bălăntului cheful din prima zi în care nu este gazdă, chiar dacă tâmplile îmi zvâcnesc după mai bine de treizeci de ore de nesomn. Timpul trece greu și seara suntem invitați fiului nostru să luăm masa la restaurantul „Red Robin” (Măcăleancă roșu). În traducere românească, un local nepretențios și aproape mereu plin, aflat la câțiva kilometri de casă. Ajungem cu mașina în câteva minute și găsim cu greu un loc în parcare aferentă. Intrăm cu curiozitate, cred, specifică aceluia sosii pentru prima dată pe melajuri străine și nu ni se pare că vedem ceva deosebit. Sesizăm că multe cheburile au fost tipic asiatice: că unii clienți așteaptă mai mult sau mai puțin nerăbdători să se elibereze mesele, că înuta lor joeră arată a once numai nu de restaurant și că înăuntru este destul de gălăgie. Nu este nevoie să așteptăm cine știe cât, găsim o masă liberă, una dintre fețele asiatice se apropie, ne pune în față lista cu meniuri și așteaptă zămbitoră comanda: Adă cere trei porții de supă de ceapă, apoi un amestec de mâncări cu specific marin (sea food) și bere.

(continuarea în numărul viitor)

(urmare din nr. 12/20)

Luni seara, pe 9 august 2004, la orele 21, totul este gata de plecare. Dăm telefon nașului nostru să ne convingem că va fi aici cu mașina lui mâine dimineață pentru a ne duce la aeroport (mașina noastră va rămâne înclădită pe toată durata plecării într-un garaj înclinat acasă), apoi ne pregătim pentru o noapte lungă: cursa noastră spre Amsterdam pleacă a doua zi dimineață de la Otopeni la orele 6,40, iar pentru aceasta trebuie să fim acolo cu două ore mai devreme pentru derularea tuturor formalităților de îmbarcare, ceea ce înseamnă că vom pleca de acasă pe la orele 3,30, în condițiile în care nu se știe dacă vom reuși

multe rânduri cu mâncare și băutură nealcoolică la alegere, în vreme ce auzim zumbetul liniștitor al motoarelor ce ne duc spre țara digurilor și lălelelor. Trece mai bine de o oră și jos încep să se vadă de la mare înălțime niște zone de câmpie și un curs de apă mai mare pe care o bănuim a fi Dunărea. Pentru a fi siguri, îl întreb în engleză pe unul dintre însoțitorii de bord care ne servește, dacă suntem deasupra Ungariei și răspunsul tânărului vine dezamăgitor după ce aruncă o privire prin hublou: „Frankly, I don't know!” În definitiv, omul are dreptate: el este plătit să servească la timp mâncare și băutura pentru pasageri, nu să-i învețe geografia, așa că neștiința lui ne amuză fără răutate. Important este să ajungem cu bine la destinație, iar dacă sub noi defilează peisajele Ungariei

în care bagajele erau trântite unul peste altul. Prima impresie contează mai întotdeauna și ajungem la concluzia că nici „la el” nu e totul perfect.

Coborâm pe aeroportul olandez, aceste e-mare, dar fără a avea întoarcerea deosebită față de cele de la Otopeni. Avem la dispoziție aproape trei ore pentru schimbarea avionului care ne va duce la Seattle și ne interesăm pe unul dintre terminalele video instalate de poarta la care trebuie să ne prezentăm pentru zborul peste ocean. Găsim fără greutate spațiul rezervat acestor curse, ocupăm două locuri și scoatem cărțile de lectură pregătite din vreme. În curând în jur începe să se vorbească românește și constatăm că sunt destul de puțini din noi care ne vor însoți în călătorie. Aflăm că ruta Amsterdam - Seattle este preferată de români pentru că este mai scurtă și fără escală, în vreme ce aceia care pleacă prin Frankfurt trebuie să ajungă întâi în San Francisco, ceea ce presupune nu doar un zbor mai lung, ci și ore în plus de așteptare prin aeroportul metropolei americane. Se poate pleca spre Seattle și prin Londra, dar nu este varianta care ne interesează deocamdată. Timpul trece repede și ne pregătim pentru formalitățile de îmbarcare, unde niște funcționari zeloși ne întreabă într-o engleză repezită unde mergem, care este scopul călătoriei noastre în Statele Unite, cu ce mijloc de transport am ajuns de acasă până la aeroportul Otopeni (?), ne pipăie dacă nu avem ceva ascuns pe sub haine și ne trec iar prin porțile dotate cu senzori după ce ne golesc buzunarele de tot ceea ce avem în ele pentru a fi trecute obiectele noastre printr-un aparat dotat cu raze ciudate. Controlul la care suntem supuși nu ne surprinde, în condițiile în care Ben Laden și gruparea teroristă Al-Qaida amețință pe americani cu noi atacuri asemănătoare celor de la 11 septembrie 2001, așa că ne lăsăm controlați fără crăcnire, cu atât mai mult cu cât la același regim sunt supuși toți pasagerii cursei companiei americane Northwest Airlines. Ne rugăm doar în sinea noastră ca nu cumva teroriștii să-și fi ales ca țintă locma avionului nostru și putem spune că am avut noroc. Îmbarcarea pasagerilor se face rapid, ne punem bagajele pe care

Grigore SPERMEZAN

AMERICA LA EA ACASĂ

să dormim de grijile drumului. Nu sunt ore tocmai convenabile pentru plecarea de acasă, dar ce nu face omul pentru a nu pierde călătoria peste Atlantic! Oricum, a doua zi am ajuns cu bine la aeroport, în timp util, după o noapte dormită mai mult iepurește, totul decurgând conform planului inițial. Fiul nostru ne spunea că nu are rost să venim prea repede la Otopeni, că este suficient să fim la aeroport cu o oră înainte de plecare, dar ne-am convins că lucrurile nu stau chiar așa cum par la prima vedere și că este bine să ai întotdeauna la dispoziție o marjă de răgaz. Până completăm formularele pentru îmbarcarea bagajelor direct pentru aeroportul din Seattle, până suntem verificați prin tot felul de porți dotate cu senzori dacă nu avem asupra noastră obiecte metalice sau care ar putea fi considerate arme ce ar putea fi utilizate într-o acțiune teroristă, timpul se scurge și chiar avem impresia că am venit prea târziu, ceea ce nu a fost cazul. Pentru cursa noastră, sala de așteptare se dovedește a fi neîncăpătoare, așa că nu găsim un loc unde să ne așezăm. Mai este o jumătate de oră și cordonul care ne barează drumul de acces în avion rămâne încă la locul lui, întrebându-ne dacă nu cumva cursa va pleca cu întârziere. Prin geamurile mari ale aeroportului se ridică zori și, o dată cu acestea, vin și cei care permit îmbarcarea, cu un stăruie de oră înainte de plecarea anunțată. Toate locurile sunt ocupate rapid și constatăm că motoarele aeronavei Boeing 737 a companiei olandeze KLM sunt deja pornite și pregătite să parcurgă cele 1110 mile (circa 2055 de kilometri) care separă București și Amsterdam. Plecăm la timp și soția mea nu uită să-și facă semnul crucii, pentru a fi ferți de necazuri. O rulare pe pistă și avionul se desprinde de sol luând rapid înălțime, ceea ce face să ne văjăie urechile, avem parte de un viraj la stânga și drumul spre Olanda ne este deschis, vremea bună păstrându-se toată durata călătoriei. Nu vedem nimic jos din cauza altitudinii și a ceții care învaluieste totul, doar munții noștri peste care trecem rapid după vreo 20 de minute de zbor și care de sus nu par maiestuoși, apoi totul se pierde sub norii rămași mult sub noi ce dau senzația că suntem deasupra Antarcticii. Gazde desăvârșite, însoțitorii și însoțitoarele de bord ne servesc în mai

sau ale Germaniei, asta contează mai puțin, noi să fim sănătoși și pagubă-n cuiperi dacă nu putem ști unde ne aflăm deasupra Europei la un moment dat.

Mai repede decât ne-am fi așteptat, ni se cere să ne punem centurile pentru a ne pregăti de aterizarea pe aeroportul Schiphol din Amsterdam. Avionul coboară treptat și, atunci când se apropie suficient de sol, iasă să se vadă de sus niște peisaje superbe cu terenuri brăzdate de canale de irigații trasate parcă cu rigla, încât simți emoția în fața a ceea ce a făcut omul prin muncă tenace și hânicie, o mare admirație pentru olandezii care au luptat cu marea pentru a-i smulge fiecare palmă de pământ. Dar și pentru piloții lor, care reușesc o aterizare perfectă, nălind apoi avionul ușor kilometri în șir pentru a ajunge la poarta noastră de debarcare. Vedem pentru prima oară Occidentul la fața locului, visul românilor de bune decenii, și rămânem surprinși să constatăm că pe gazonul dintre multele piste ale aeroportului crește morcovul sălbatic și păpădia, pe care le știm atât de bine de acasă. Rămânem câteva minute bune până când va fi așezată scara avionului, oprit deja, care să permită coborârea pasagerilor, timp în care observăm prin hublou pe lucrătorii aeroportului veniți cu un multicolor albastru vechi, boțit pe partea dreaptă de un accident ușor și ruginit (îl vom vedea neschimbat și la întoarcerea din America), apoi modul nepăsător în care ne sunt triate și aruncate bagajele din cala avionului cu care tocmai sosiserăm în căruicere de niște oameni pilotisii. Dacă eram în România, am fi acceptat ca firească manipularea fără menajamente a bagajelor de niște hamali pilotisii și tâlnoși, dar e de mirare că nici olandezii nu se lasă mai prejos în această privință, de parcă s-ar fi înțeles cu lucrătorii noștri. Ne bucurăm că am avut inspirația să ne împachetăm bine la Otopeni geamantanalele de cală, în caz contrar ne-am fi mirat să ne trezim cu lucrurile împrăștiate pe jos, după felul dușmănos, după felul

Oceanul Pacific la Lincoln City, Oregon (2.09.2004)

avem dreptul să le luăm cu noi în cabină în spațiile care ne sunt rezervate, ne legăm centurile de siguranță și așteptăm să înceapă călătoria cea mare. Vom zbura neîntrerupt zece ore pe distanța de 4873 mile (circa 9025 kilometri) ce separă Amsterdamul de Seattle, aproape un sfert din lungimea ecuatorului, având astfel prilejul să trăim cea mai lungă zi din viața noastră. Plocați din capitala Olandei la orele 11,10 (12,10 la București), vom ajunge pe malul Pacificului la ora locală 12,15, deci vom prinde o zi de 34 de ore, dacă fim conștienți de faptul că la Seattle există un decalaj orar de zece ore față de România. (continuarea în pag. 23)

REDACTIA

- CRITICĂ - Anghel PAPAGIIOC, Marcel FOTACHE
- PROZĂ - Virgil DASCĂLU
- POEZIE, TEATRU - Serban CODRIN
- ESEU, TRADUCERI - Otilia VLĂDULESCU
- FILOZOFIE - Nicolae STAN
- ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
- ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
- MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
- ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ, Cristi OBREJAN
- EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TAGHE, Doina ROȘCA
- INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
- MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu
- REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ionită

HELIS

Tiparul executat la S.C. „Tigris Com” S.R.L.
Slobozia - Ialomița, Cod. 8400, str. Iancușe, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593. E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionei Perlea” Et.1
CONT: RO 92CECEL0143ROL0000002
Suc. CEC Slobozia

Revista „HELIS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028